

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

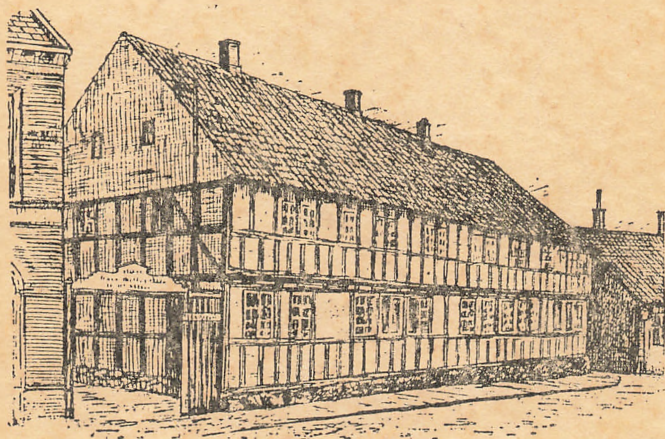
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

6te HÆFTE

PRIS 3,25

CARL SVENSTRUP

GRENAA BYS HISTORIE

BIND B

EN PERSONALHISTORISK-TOPOGRAFISK BESKRIVELSE
AF BYENS ÆLDRE EJENDOMME OG DERES
BEBOERE GENNEM TIDERNE

EGET FORLAG
1938

Storegade Nr. 30 og 28 m. m. I Midten Indkørsel til „Den blinde Gyde“ — ca. 1930.

at her tænkes paa en Port hen mod Naboen paa Gydens modsatte Side, altsaa noget i Retning af den nuværende, tilstrækkelig omtalte „Lukkede Port“, men blot en Port i Huset, ind til Gaarden. I det forrige er omtalt, at baade denne og den anden Hjørneejendom i en Del Aar laa hen som Brandtomter, „afbrændte Pladser“, og at Pastor Risom maa have erhvervet dem (uden tinglæste Skøder) og dér ladet opføre en sammenhængende Bygning med den omtalte Port i Midten. I 1783 solgte Risoms Enke denne Del af Ejendommen til Ole Christian Schrøder. 1789 af Mangel paa Betaling Udlægsskøde til Rasmus Basland i Dolmer, hvis Enke giftede sig med Germann Jensen sammesteds, der ligesom sin Formand havde en af Grevskabet Scheels Gaarde i Fæste. 1803 til Købmand Frantz Kveitzer. I et andet Dokument kaldes han „Galanterihandler“. Der er vist ingen Tvivl om, at han er den første, som har dristet sig til at stille en saadan Forretning an i Grenaa. Men der har næppe været nogen ret stor Kundekreds til Galanterivarer i den Tid. Det ses da ogsaa, at han et Par Aars Tid efter, nemlig Nytaarsaften 1805, solgte Ejendommen og forlod Byen. 1805 til Skrædder Gunder Bech. 1846 til Told- og Konsumtionsbetjent, Løjtnant P. A. Johnsen. 1850 Skøde til Malermester H. C. Wessing, i hvis Slægts Besiddelse Ejendommen er endnu.

HANS CHRISTIAN WESSING

født $\frac{9}{10}$ 1820, død $\frac{23}{1}$ 1897. Borgerskab i Grenaa $\frac{1}{12}$ 1847. Medlem af Kommunalbestyrelsen 1857—69. Gift m. Henriette Frederikke Lundby, død $\frac{23}{9}$ 1884.

Den nye Køber var Søn af Bagermester Thomas Wessing

Malermester H. C. Wessing og Frue.

og Hustru Marianne Ritto. Da han tog Borgerskab, fremlagde han i Retten en Skrivelse fra Randers Amt, hvori bevilges, at han maa vinde Borgerskab i Grenaa uden Forfærdigelse af nyt Mesterstykke, eftersom han allerede havde Borgerbrev af $\frac{1}{5}$ 1843 i Ebeltoft. Wessings Mesterstykke fra nævnte By, et Landskabsmaleri fra Egnen der, findes endnu i Slægtens Eje.

Wessing blev snart en af Byens fremtrædende Haandværkere. Han var bl. a. Medlem af Kommunalbestyrelsen og af Grenaa Haandværkerforenings Bestyrelse.

I 1879 solgte Wessing Ejendom og Forretning til sin Søn, Malermester Christian Wessing. Han var født $\frac{5}{12}$ 1853 og døde $\frac{4}{4}$ 1934. Borgerskab $\frac{12}{1}$ 1882. Gift med Augusta Hansen. Efter Chr. Wessings Død er Gaarden og Forretningen nu gaaet i Arv til tredje Generation, nemlig Malermester Aage Wessing.

Det er formentlig Toldbetjent Johnsen, som har ladet den nye Facade opføre. Den omtales i hvert Fald i Brandtaksationen fra 1847. Det er smukt Arbejde, som harmonerer udmærket godt

med hele Karakteren i den ældre Del af Gaarden. Og med sine gode Forhold i Linier og hele Bygningsmaade er det en udmærket Repræsentant for god Købstadsbygning omkring Midten af forrige Aarhundrede.

Malermester Wessings Gadedør.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 54
N. Andersen Lind*

STOREGADE NR. 26

Tidligere Halds Garveri, nu Kurvemager Thomsens Enke.
(Opført i 1850'erne, Baghuset i 40'erne). Matr. Nr. 96.

I Byens Grundtakst af 1682 følger derefter „.... [Nr. 57] Sal. Søren Koustrupes Børns Huus, tegt med [Straa]tag, Enchen self beboer. Taxt 25 Rdl....“

I 1741 nævnes Niels Andersen Lind. Han boede her under Branden i 1751 og lod det nedbrændte Hus opføre. Senere gik det ved Arv (uden tinglæst Skøde) over til Sønnen Anders Nielsen Lind. 1785 til Naboen mod Vest, den før omtalte Skrædder Ole Christian Schrøder. 1789 Udlæg og Auktionsskøde til Ras. Basland i Dolmer. 1793 til Skomager Niels Christensen Borup. 1801 til Snedker Søren Svarre. Næste Aar til Felbereder Laurs Erichsen, senere dennes Enke og Datter. 1836 til Jens Christian Nørlem, som var Skomager, men tillige Byens Trommeslager. 1838 Auktionsskøde til Skomagermester Steffen Larsen. Sidst i 50'erne lod Larsen det gamle 5 Fags Bindingsværkshus nedbryde og det nuværende, grundmurede Hus opføre af den ældre Murermester Marthinus. Steffen Larsens Hustru, Mette Marie Peerstrup, havde af første Ægteskab en Søn, Christian Hald, født ^{30/5} 1822. Han lærte Garveriet i Aarhus og tog Borgerskab i Grenaa i 1844. Til denne Stedsøn lod Steffen Larsen, der selv var barnløs, indrette et Garveri. Til det Brug opførtes i Gaarden den gule 2-Etages Bygning, som ligger der endnu. I nederste Etage var Garveri og Barkmølle, foroven Tørrerum til Huder m. m. Hald gjorde imidlertid ikke saa meget ved Garveriet, som ønskeligt var, men interesserede sig mere for et Limkogereri, som han havde indrettet paa et Stykke Jord, han havde lejet af Kommunen, og som laa Syd for den nu-

Storegade Nr. 26. Halds Garveri,
opført ca. 1845.

Carver Hald og Frue.

værende nye Gymnastiksal ved Kommuneskolen. Efter gamle Folks Beretning, som stemmer med Landmaaler Strøvers Kort fra 1855, har Limkogeriet ligget nede ved Aaen. Nord derfor og omtrent op til den nye Gymnastiksal laa en Have paa samme Stykke lejede Jord. Halds Have har ligget omtrent, hvor nu Kastaniegangen gaar, som skiller Sportspladsen fra Festpladsen eller for at tale med Datidens Sprog, som skilte „Plantlandet“ fra „Posthaven“.

Til Limkogeriet opkøbte Hald alt dyrisk Affald og selvdøde Kreaturer og anvendte desuden kasserede Huder. Steffen Larsen døde i 1860, hans Enke i 1870, og næste Aar fik Chr. Hald ved Skiftet efter dem Skøde paa Huset. Fru Hald drev Dameskrædderi. Hald var meget musikalsk og spillede i mange Aar i Byens Orkester (bl. a. sammen med Bigum, Drejer Jørgensen o. fl.) Det Arbejde havde hans udelte Interesse, og i det gik han op med Liv og Lyst. Men han forsømte derover sit egentlige Haandværk og gik Fallit. Da Musikdirektør Carl Møller ved den Tid flyttede fra Grenaa til Aarhus, drog Hald med ham og fik Ansættelse ved Musikkorpset der. Fra Halds Konkursbo i 1877 til Sadelmager E. F. v. Seelen, som ejede Genboejendommen. 1883 til P. Malberg. 1891 Skomager Carl Koppel. 1916 Kurvemager Anders Thomsen, hvis Enke nu er Ejer.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 55.
Niels Pichs Enke*

STOREGADE NR. 24

Tidligere Carl F. Ostermann, nu Victualiehandlerske
Fru Ane Sørensen. Matr. Nr. 97 a.

Grundtaksten 1682 nævner her „..... [Nr. 58] Rasmus Michelsens Huus, tegt med [Straa]tag, Giøde Skoemager iboer. Taxt 16 Rdl.....“

Omkring Aar 1700 ejedes Huset af Rasmus Sørensen Fæveile, som næppe har boet her. Fæveileslægstens Medlemmer var meget „estimerede“ og betegnedes altid med Sr. (= Sieur) foran Navnet. Rasmus Fæveile opsgav i 1707 sit Borgerskab som Købmand og flyttede til Bredstrup, hvor han købte en Gaard. Og der staar da ikke om ham: boende i Bredstrup, men „residerende udj Bredstrup“. Fint skulde det være! Senere Ejer var Jørgen Pedersen Ørum. 1740 Niels Sørensen Warde. Ved den store Ildebrand i 1751 blev ogsaa dette Hus opbrændt. Niels Sørensen var Skipper og færdedes som saadan paa lange Sørejser, der tit kunde strække sig over flere Aar. Under en saadan Sørejse var Hustruen kommet i stor Pungenød og maatte optage et Laan paa 21 Rdl. 3 Mark — dengang et betydeligt Beløb, ca. $\frac{1}{3}$ af hele Husets Værdi. Hun laante Beløbet af „Velagtbare Unge Karl Søren Mogensen, søfarende Persohn“. Som Sikkerhed for Laanet faar han Pant i den Del af Huset, som var opført. Det var i 1759, og der staar i Pantebrevet „af hvilket allerede 8 Fag er opbygget langs Gadens nordre Side“. 8 Aar efter Branden og „allerede“ 8 Fag opbygget! Man faar et levende Begreb om, hvilke svære Vanskeligheder der har mødt mange af de brandlidte, inden de fik deres Ejendomme genopført. Der tilføjes „.... alt i Anledning af min Mands, Niels Sørensen Wardes Fraværelse, ... saasom det ikke vides, om han er levende eller død, da det er nogle Aar siden, han paa sin lovlige Rejse udgik her fra Grenaa....“

Skipperen er næppe vendt tilbage fra sin lange Sørejse. I Brandtaksationen 1761 staar: Niels Sørensen Pichs Enke. „Pich“ maa være Mandens Tilnavn, og hans Død maa altsaa da være sandsynliggjort eller bevist. 1777 til Frantz Nielsen Lind. 1784 til Skomager Johan Jacob Arendt. 1788 til Chirurgus H. Wulff, som var Ejer af Nabogaarden mod Øst. Der er ingen tinglyst Adkomst derpaa. Men i et Par Menneskealdre vedblev dette mindre Hus at følge med den større Gaard i Familien Wulffs Eje. Det har som Regel været udlejet, men da Kirurgen

Toldassistent J. D. Lehm og Frue.

var død, og der maatte spares, solgte Enken i 1820 den store Gaard og flyttede sammen med Datteren Jfr. Augusta Wulff ind i det lille Hus som i et Enkesæde. Hos dem boede Sønnen, Ritmester Hans Wulff, som Pensionist paa sine sidste Dage. Efter Moderens Død i 1828 ejede han og Søsteren Huset. Og da ogsaa Ritmesteren var død, blev Jfr. Augusta Wulff Eneejer.

I 50erne beboedes Huset af en Toldassistent Johan Didrich Lehm, vistnok en Slægning af Jfr. Wulff. Jeg har hørt, at Lehms Hustru var født i Tyskland, men halvt af dansk Oprindelse, idet hun var født uden for Ægteskab som Datter af en tysk Pige og en dansk Adelsmand af en af Djurslands fornemste Slægter, hvis Navn jeg dog ikke her anfører. Han skulde have taget saavel Barnet som hendes tyskfødte Amme med tilbage til Danmark og sørget for dem. Lehm flyttede senere til Gjerrild som Toldassistent. Han arvede ved Jfr. Wulffs Død i 1860 Huset, men solgte det straks til Naboen, den før omtalte Skomager Steffen Larsen. 1865 til Bager K. Højmark. 1872 til Skomagermester Carl F. Ostermann, som delvis ombyggede det gamle Hus, men dog saaledes, at den østre Halvdel forblev urørt, saaledes som vedføjede Billede viser.

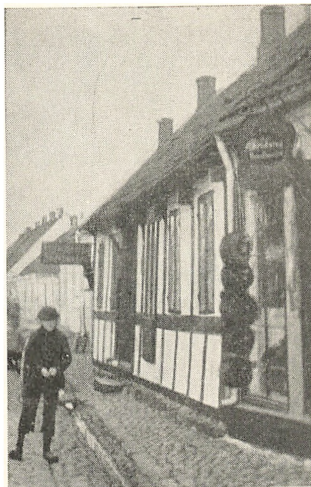
CARL FERDINAND OSTERMANN

født $11/5$ 1835, Søn af Skomagermester C. D. Ostermann, død $8/8$ 1882. Borgerkab i Grenaa $2/5$ 1859. Medlem af Kommunalbestyrelsen 1867—82. Formand i Grenaa Haandværkerforening 1872—82. Gift med Karen Sørensen, Enke efter Garver Nørgaard, født $10/4$ 1824, død $8/10$ 1898.

Det kan vist uden Overdrivelse siges, at Carl F. Ostermann er en af de Haandværkets Mænd her i Grenaa, som i midterste Tredjedel af forrige Aarhundrede har betydet mest. Baade i det kommunale Arbejde og som Haandværkernes Ordfører ved hver

Storegade (nuværende Nr. 22). Billedet er fra ca. 1890 og Udsnit af et større Fotografi. Bindingsværkshuset i Midten (Matr. Nr. 97 b) har oprindelig været en Del af den Øst for liggende større Gaard. Det blev saa ca. 1820 efter Wulffs Død forenet med Huset mod Vest, idet de begge tilhørte hans Enke, som frasolgte den Øst derfor liggende Gaard. I 1900 forenedes Huset atter med denne Gaards ene Parcel, idet Tømrer P. Jensen købte begge. Hvor Bindingsværkshuset (Matr. Nr. 97 c) og Buntmagerbutikken (Matr. Nr. 98) laa, er nu Tømrermester Jensens Hus, (Storegade 22) bygget.

given Lejlighed fik han ofte Anledning til at bruge sine udmærkede Evner. Han staar i saa Henseende paa Linie med Kobbersmed Christensen og Sadelmager Henrichsen. Jeg har engang hørt en gammel Grenaaborger fortælle, at man dengang brugte den Vending om ham, at han havde lige saa megen Klogskab i sin lille Finger, som de øvrige Byraadsmedlemmer i hele deres Person. Jeg anfører det, for at man kan se, hvor stort et Lys hans Samtid saa i ham.

Hvad Ostermanns Virke som Haandværkernes Fører angaar, saa var Forholdet det, at efter Sadelmager Henrichsens Død havde Foreningen næsten hvert Aar skiftet Formand. Ostermann havde i flere Aar været i Bestyrelsen og valgtes i 1872 til Formand, og den Plads udfyldte han med stor Dygtighed i de 10 Aar, indtil han døde.

Angaaende Kommunalmanden Ostermann gælder det, at han ved Suppleringsvalget efter Henrichsens Død straks blev ^{Jensens} ~~hans~~ Efterfølger og ogsaa der virkede Resten af sit Liv.

Baade Haandværkerforeningen og Byraadet viste Ostermann stor Ære ved hans Ligfærd, og han begravedes, som der staar i Haandværkerforeningens Protokol, „med fuld Honnør“.

Et Par Dage efter Ostermanns Død var der netop Byraads-møde, og da udtalte Borgmester Krabbe: „Byraadet har i den af-døde mistet en Mand, som altid med Dygtighed og Ivær deltog i dets Arbejde, baade medens han var i sin Velmagt og senere, da Sygdommen efterhaanden saaledes nedbrød hans Legemskraft, at det blev kendeligt, at hans Livsløb snart vilde være endt. Jeg er derfor vis paa at kunne udtale, at Byraadet med Beklagelse har

Skomagemester Carl F. Ostermann og Frue.

modtaget Underretning om hans Død.....“ Det er vist hævet over al Tvivl, at denne Mindetale i højere Grad, end hvad der gælder i de fleste Tilfælde, har været den objektive Sandhed. Det er i hvert Fald det Indtryk, jeg har modtaget fra flere Sider, og hvad ogsaa hans Tillidshverv bekræfter. Foruden at være en dygtig Mand skal Ostermann have haft en meget tiltalende Karakter og derfor have haft mange personlige Venner.

Ostermann var gift med Karen Nørgaard. Hun var Datter af Havnefoged Sørensen og altsaa Datterdatter af Toldinspektør Starck. Hun var gift første Gang med Garver A. M. Nørgaard. De havde boet i Nabohuset (d. v. s. Nr. 20, hvor nu Toubro) og haft et lille Gæstgiveri, hvor Haandværkerforeningen i en Aarrække havde Lokale.

Karen Ostermann var en meget intelligent Kvinde, som havde stor Interesse for politiske og kommunale Spørgsmaal og kunde tale med om mange Ting, som Kvinderne dengang ikke gav sig af med: Litteratur, Politik og Kommunalvæsen. Jeg tager næppe fejl, naar jeg sammenligner hende med den noget ældre Madam Bendixen (se Side 356). Begge var beslægtet med Kruserne, og begge kom ofte i Kruses Hjem og fik en Snak om Dagens Begivenheder. Men ved Siden deraf var Madam Ostermann en meget praktisk og dygtig Kvinde, som hjalp med i Hjemmets Økonomi, idet hun havde et lille Kagebageri. Og paa Disken i Ostermanns Skomagerbutik stod tillige Fade med Madam Ostermanns Kager. Hun overlevede ogsaa sin anden Mand, endda i mange Aar, og blev boende i Huset til sin Død.

Fru Ostermanns Datter af første Ægteskab var gift med Købmand Fr. Jensen, efter hvis Død hun ægtede Købmand Jens Nymand.

Efter Fru Ostermanns Død solgte Arvingerne i 1899 Huset til Victualiehandler J. P. Sørensen.

Foruden det af Ostermann i sin Tid ombyggede Hus med Butikken medfulgte et andet Stykke Hus, som laa Øst derfor og endnu var af Bindingsværk.

Dette Stykke maa, efter hvad jeg ved Undersøgelse af Matrikelskort m. m. kan slutte mig til, i sin Tid være udskilt fra Gaarden Øst herfor, mens begge Ejendomme tilhørte Chirurgus Wulff. Da Wulffs Enke saa efter Mandens Død maatte sælge Gaarden, har hun selv beholdt dette Stykke i Forbindelse med det Vest derfor liggende lille Hus. Det er dette Stykke Bindingsværk, som ses paa Billedet Side 391, og som paa Kortskitsen Side 407 har Matr. Nr. 97 b. Dette Stykke solgte Sørensen straks til Tømrer P. Jensen, der havde købt Nabogaarden mod Øst (Matr. Nr. 98). Og derved forenedes altsaa dette Stykke med den Gaard, hvoraf det engang, ca. 80 Aar før, var tilbageholdt. Paa den samlede Grund opførte Tømrer Jensen den nuværende Toetages Bygning, Storegade Nr. 22.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 56
Sr. Jørgen Ras-
mussen Bang.*

STOREGADE NR. 22-20

Nr. 22 bestaar af:
 østre Halvdel af Ostermanns }
 Ejendom } nuv. Tømrer { Matr. 97 b
 og hele Buntmag. Bradsteds } P. Jensen { " 98
 Nr. 20 tidl. Bogbinder Fuchs, nu P. Toubro. Matr. 99

De Grunde, hvorpaa nu Tømrer P. Jensens og P. Toubros Huse ligger, har fra de ældste Tider været sammenhørende til een stor Gaard. Den strakte sig helt ud til Lillegade, men havde paa den Side kun en ret smal Facade, omtrent det Stykke, som nu tilhører Slagtermester S. A. Sørensen. Et Blik paa Kortskitsen Side 407 vil være oplysende i saa Henseende. Gaarden omfattede til Storegade Matr. Nr. 97 b, 98 og 99 og til Lillegade omtrent nuv. 90 e.

Vi gaar derefter over til selve Sagen. Byens Grundtakst fra 1682 nævner her „[Nr. 59] Søffren Fævejle i Bredstrup hans Gaard tegt med tegel og [Straa]tag, med Haugested, som Baskiere Mester Christian med flere Huusfolch iboer og strecher sig ud til den liden gade. Taxt 160 Rdl.“

Jeg mener, at vi her med meget stor Sikkerhed kan føre

Linien frem til den „historiske“ Tid, hvad — som tidligere bemærket — er vanskeligt ved mange af de foregaaende Ejendomme.

Jeg slutter det bl. a. af Beløbets Størrelse, af at det udtrykkelig anføres, at Grunden strækker sig ud til Lillegade, hvilket gaar igen i Brandtaksationen i 1761, i hvilken vi har fuldkommen fast Bund under Fødderne, og endelig af, at Gaarden her notorisk senere tilhørte Jens Grauløf i Bredstrup, som var gift med Rasmus Sørensen Fævejles Enke. Den Søffren Fævejle, der i Grundtaksten nævnes som Ejer, har altsaa været hendes første Mands Fader.

Hvad Beboelsen angaar, saa har Gaarden altsaa i 1682 været udlejet til Byens Badskjær, d. v. s. Chirurgus, Læge og Barber Mester Christian, hvis Navn ogsaa kendes fra andre Arkivalier. Bl. a. forekommer det i Tingbogen under en af Nagelsmedprocesserne, idet Mester Christian i 1709 anføres for 6 Skilling, udbetalt ham for en fremlagt Attest angaaende Kuren paa de overfaldne.

I 1728 er Jens Grauløf i Pengeforlegenhed og laaner 190 Rdl. af Byfoged Blichfeld. I 1734 er det atter galt, maaske er Beløbet dog kun til at ordne det forrige Laan med. Men Grauløf laaner i hvert Fald 79 Rdl. 1 Mark af Blichfelds Søn, den tidligere omtalte Præst i Sahl og Gullev, Frands Blichfeld. Der staar her i Panteobl. ganske tydeligt „..... mod Pant i min Gaard i Grenaa med tilhørende Hauge, som min Hustru arvelig er tilfalden efter Skiftebrev af 28. November 1715 efter hendes første Mand, Rasmus Sørensen Fævejle i Bredstrup... Gaarden beboes nu af Collegæ Scholæ Niels Jensen Bruun i Grenaa...“

Men det er stadig galt med Pengene, og i 1736 bortsælges efter Begæring af Pantehaveren, den ovenfor nævnte Pastor Blichfeld, „Jens Nielsen Grauløffs Gaard... Storegades nordre Side og indtil den søndre Side af den Liden Gade... til Jørgen Rasmussen Bang, Borger og Negociant i Grenaa, for 96 Rdl. 2 Mark klingende Mynt...“.

Der kommer atter ved denne Handel til at staa „præstelige Penge“ i Gaarden, idet den pantsattes for 100 Rdl. til Sognepræst Gregers Bruun i Gjerrild. Gaarden var altsaa en Række Aar udlejet til

NIELS JENSEN BRUUN,

„Collegæ Scholæ“ i Grenaa, d. v. „Hører“ eller Andenlærer ved Latinskolen.

Han var født i Grenaa, havde frekventeret Latinskolen der og var saa oprindeligt blevet ansat som „Dansk Skoleholder og

Catecheter“ her i Byen. Formedelst Embedets Usselhed, og da Byen nægtede ham en Forhøjelse paa 10 Rdl., var han derefter flyttet til Ebeltoft. Men da Andenlærerembedet ved Latinskolen i Grenaa i 1729 blev ledigt, blev Bruun kaldet dertil paa Rector Schmidts særlige anbefaling, og uagtet Biskoppen tilsyneladende hellere havde ønsket en anden. Biskoppens Brev til Rector er ganske interessant og lyder:

„*Clarissime Dne Rector Schmidt*. Ihvorvel ieg gjerne havde ønsket, at en anden skikkelig *Studiosus* til Skolen var bleven *promoveret*, som baade *Collegæ* og *Cantoris partes* kunde betiene, dog i *egarde* af Eders *Recommendation* vil ieg herved saa vidt samtykke, at I den foreslagne Niels Jensen Bruun maae til Hører i Skolen *introducere* dog mod de Vilkaar, at I svarer dertil, om noget ved hannem skulde blive forsømt, og at I tilholder samme at opvarte Kirken og Skolen, som det sig bør. Jeg forbliver i det øvrige næst beste Ønsk[er]

Clarissimi Dne Rectoris
tjenstligst udi Herren
J. Ocksen

Aarhus d. 21. Decbr. 1729.“¹⁾

Meningen af alle Biskoppens latinske Vendinger er altsaa den, at han hellere havde set en anden foreslaaet, som baade havde kunnet betjene Stillingen som Hører og Kordegn, men at han i Betragtning af Rectors anbefaling og paa hans Ansvar gaar med til at antage Bruun. Og han underskriver sig som „den berømte Herr Rectors tjenstlige udi Herren J. Ocksen“.

Det gik imidlertid ikke saa godt med den Ansættelse som ønsket. Stridsspørgsmaalet var det brændende, om det var Rector eller Hører, der skulde katekisere med Ungdommen i Kirken. Det gav Anledning til mange Klager. Her i denne Bog Side 345 er allerede anført, hvorledes Anders Basse er virksom Medunderskriver paa een. Rector hævder bestemt, at det er Bruun, som er ansat som „Hører og Cantor“, og hvis Klagerne vil give ham klar Besked om, at Bruun har vægret sig ved „at catechisere for Ungdommen her i Kirken, saa vil han tjenstligst bede om *Notice* derom, da han saa med allerforderligste skal fatte de *Messives*, som ham vedkommer“.²⁾ Og saaledes, „at Niels Bruun igien qvitterer den Latinske Skole og bliver det, han var tilforn, saa en anden habil *Studiosus* kan antages til at være Hører og Cantor.....“.³⁾

Forholdet blev altsaa uholdbart, og Niels Bruun begav sig

for anden Gang i 1737 til Ebeltoft og blev dansk Skoleholder der, og Berndt Qvist blev hans Efterfølger i Grenaa.¹⁾

Niels Bruun var Svoger til den meget kendte Grenaa-købmand Christopher Broch (Søndergade Side 43), hvis første Hustru var Bruuns Søster.

Da Bruun nu for anden Gang havde forladt Byen og ikke ventede at komme tilbage mere, solgte han et Familiegravsted i Grenaa Kirke til Jørgen Bang, som altsaa ejede Gaarden, hvori han boede, og som iøvrigt ogsaa var beslægtet med ham. Han skriver selv om dette Gravsted: „som er bleven udlagt til min forrige Schwager, velforn. Sl. Jens Sørensen Fæviel, fordum Negociant i Grænaae efter Skiftebref efter min Sal. Moder à Date 4. Febr. 1709 for gjorde Bekostning og Udlæg til besøgte min Sal. Moders Begravelse. Dette er mig af den Sal. Mands da efterladede Kieriste, min elskelige Søster, Dydædle Madame, nu Sal. Karen Nielsdatter Busk *donateret* og skiænket....“. Den nærmere Beskrivelse af nævnte Gravsted og Salgsvilkaarene ses paa Side 170 heri.

Jørgen Rasmussen Bang, som var Gaardens Ejer, men som næppe havde købt den til eget Brug, da han jo havde en stor Gaard selv, udlejede den efter Bruuns Afrejse til sin Svigermøder, Sal. Provst Ove Brochs Enke, Mette Roede. Hun boede der længe, bl. a. ogsaa under Branden i 1751, da Gaarden for-tæredes af Ilden. I Brandforhøret gør Bang nøjagtig rede for alle Enkeltheder, baade angaaende Gaarden og de brændte Møbler og Effekter. Jeg er nødt til at gaa hen over dette i Korthed. Dog vil jeg notere, at Bang foruden det nedbrændte nævner „4 Fag Gulf i nye Boe nedrevet og yderligere 4 Fag spoleret paa mit Tegtag...“. Det synes altsaa, at man for at begrænse Ilden har nedrevet hele den østre Del af Bangs Gaard. Og faktisk er dette Sted ogsaa Ildens østlige Grænse.

Af Indbo og Boskab maa jeg lige nævne „..... af Madm. Mette Sal. Provst Broches.... 1 blaa Skab fuld af Linned og Uldent samt Jordeklæder ansat til 6 Rdl. 4 Mk. 1 Liig-Kiste 6 Rdl. 4 Mk. 1 Tønde Mjød i Kiælderen 10 Rdl. 1 Tønde Edich 2 Rdl. 1 Lyse-Form med Jerngiorder 2 Mk....“, dertil Bygninger, Indbo og alt bliver Summa Summarum 542 Rdl. 4 Mk. 8 Sk. Her er altsaa et Eksempel paa, at bedrestillede Folk havde deres Ligkiste staaende parat i Aarevis og ligeledes — selvfølgelig — deres „Jordeklæder“.²⁾

Om Jørgen Rasmussen Bang er udførligt fortalt Storegade Nr. 5, i hvilken Gaard han boede i sine Velmagtsdage. Formodentlig

er han fraflyttet denne og draget herved i 1763 efter Svigermoderens, Provstinde Brochs Død. Det er berørt, at Bang paa sine sidste Dage levede i trange Kaar, og at han havde stor Sorg af sine 2 Sønner Christen og Ove Broch Bang. De var begge godt oplærte og havde efter hinanden en Tid været paa Kontoret hos Byfogden. Ove havde endogsaa i flere Aar været fast konstitueret som Byskriver. Men begge gik de siden hjemme uden at tage sig andet for end Skarnsstreger og Drukkenskab. Navnlig Ove var ganske uregerlig baade i Ord og Gerning, naar han havde drukket, og idømtes tilsidst et Aars Tugthusarbejde i Viborg Tugthus. Jeg skal anføre et Træk, som viser den hele letsindige Maade, det gik paa. ^{11/1} 1774 maa den gamle Jørgen Bang, som altsaa dengang gik paa Gravens Rand, udstede en Panteobligation til Naboen, Købmand Mads Møller, for 98 Rdl. . . . for hvilket Beløb Jørgen Bang selv og hans 2 Sønner havde modtaget Specier og andre Varer gennem en længere Aarrække, først hos Skipper Sal. Rasmus Nielsen, derpaa hos dennes Enke og nu endelig hos hendes anden Mand, Mads Møller. Der udstedes Pant i en Del af de store Marker, som Bang i sin Velmagtstid havde samlet, og som han ved Skøde af ^{11/2} 1768 havde skænket til disse vanartede Sønner. Det var dog sket med den udtrykkelige Klausul, at de ikke maatte dele dem eller benytte sig af dem før efter Faderens Død, da han „vil benytte sig deraf til sit Ophold“.¹⁾

Jørgen Bang døde ^{10/5} 1774, 85 Aar gl., og begravedes i det førnævnte Familiegravsted i Grenaa Kirke. Gaarden her solgtes i 1775 til Chirurgus H. Wulff for den latterlig¹⁾ lille Sum af 154 Rdl. De store Marker, som bestod af ialt 56 større og mindre Stykker Land, „Agre, Klepper og Meder“, alt efter Form og Størrelse, og som laa spredt rundt omkring over hele Bymarken, saaledes som dengang alle Jorder gjorde, beløb sig til 22^{1/2} Td. Land. De solgtes til en Række forskellige Købere for ialt 900 Rdl. „Salget“ til de 2 Sønner maa være gaaet tilbage igen, fordi Bang, som lige paavist, maatte laane paa Jorderne for at skaffe sig og Familien dagligt Underhold.

Den nye Køber var Chirurgus

HANS WULFF

født i Ejdersted ca. 1743 som Søn af „Peder Olufsen eller Wulff, som levede og døde i Witzwort i Holsten“, død i Grenaa ^{16/4} 1817 (73^{1/2} Aar gl.). Var i 1772 Eskadronsfeltskær i Randers. 1774 Chirurgus paa Grevskabet Scheel. 1776 Chir. Eksamen. 1804 Forligskommissær for Nørreherred.

I 1777 oprettedes Embedet som Distriktschirurgus i Grenaa,

og deri ansattes Wulff, som allerede forinden havde praktiseret her i Byen.

Wulffs 4 Ægteskaber er en hel Roman, som jeg synes bør meddeles. Gift¹⁾ ca. 1774 formodentlig i Randers. Hustruens Navn ubekendt, men en lille 12-aarig Datter begravnes her 1787. Gift²⁾ ^{29/9} 1779 med Jfr. Sophie Amalia Mulvad, døbt i Glæsborg Kirke ^{17/10} 1756. Datter af Forpagter Peter Mulvad og Hustru, født Tørslef, paa Mejlgaard. „Brylluppet stod i Grenaa og fejredes som en Dobbeltfest, idet hendes Broder, Styrmand Otto Mulvad, blev viet samme Dag“. I Kirkebogen staar: „.... begge Par viet i Huset og under een Vielsestale“. Hun døde imidlertid ^{23/2} 1795 (39 Aar gl.). Gift³⁾ ^{26/10} 1796 med Nille Friderice Elisabeth Tørslef, en Kusine til foregaaende og Datter af Laurits Chr. Tørslef paa Estruplund. Dette Ægteskab varede kun ganske kort, idet den unge Kone døde allerede ^{22/3} 1797 (kun 27 Aar gl.) Næste Aar ^{24/7} 1798 indgik saa den haardt prøvede Mand Bryllup for 4. Gang. Brylluppet stod i Virring. Bruden var Jfr. Cathrine Elisabeth Bay, Datter af Birkedommer og Byskriver P. Bay i Grenaa, der tillige var Birkedommer til Rosenholm og Vosnæsgaard Birker. Det er om hende og hendes 2 Søstre, at en Gravplade, som er ophængt i Villersø Kirke, oplyser, at de med opofrende Kærlighed havde plejet den gamle Fader i hans sidste Aar. Faderen var nu forlængst død. Cathrine Elisabeth var 46 Aar og Wulff 55. Hun døde ^{5/8} 1828 og overlevede altsaa sin Mand i en halv Snes Aar.

Adskillige af Wulffs Børn døde tidligt. Kun 2 overlevede Forældrene, nemlig Sønnen Hans Wulff, der som pensioneret Ritmester boede her i Grenaa sine sidste Aar og døde ^{30/7} 1832, og den tidligere omtalte Datter, Augusta Wulff, som i mange Aar ejede Huset og døde ^{6/3} 1858.

Wulff var den første egentlige Kirurg i Grenaa. Forinden hans Tid havde der jo været adskillige, som gav sig af med Saarpleje, Kopsætning, Brokskæren o. s. v. For at nævne enkelte Navne: Mester Christian, Mester Friderich Wulf og Doctor Drewits. Men ingen af dem har været rigtig eksaminerede Læger eller Kirurger. Om Wulffs Praksis vides adskilligt, dels fra enkelte Processer han havde med Kunder, der ikke vilde betale, dels fra mange Attester, han har afgivet til Retten om en hel Del forskellige Forhold, og som er optaget i Retsprotokollerne som Akter i Sagerne. Mærkeligst er en af dem fra hans første Aar, da han endnu var Chirurgus ved Grevskabet Scheel, men dog havde taget Bopæl i Grenaa. Den er udstedt paa Tysk, hvad der jo nu til

Dags lyder fuldkommen fantastisk, naar man betænker, at den er skrevet af en vordende dansk Embedsmand. Men det maa erindres, at han var Holstener af Fødsel og havde tjent som Kirurg i Hæren, hvor de overordnede oftere talte Tysk end Dansk.

Det drejer sig om nogle Toldembedsmænd, som havde været ude paa Inkvisition efter Brændevinstøj, og som i deres lovlige Funktion var blevet overfaldet af nogle Bønderkarle fra Skarresø i Sønderherred.

„Nr. 18 Chr. 7timus

1774 — 6 Sk.

1774 der 21te October habe [ich] auf Begehren den Consumptions Gevollmächtigen Herrn Ove Christopersen Broch, und 24te Ditto den Herrn Birchedommer Meiniche, beide vorgebend bei Aastrup von Scharresø Bauern überfallen zu sein, visitiret und befunden dasz erster Herr Ove Chr. Broch, sowohl 4 gefährliche geschlagene Wunden am Kopfe und eine *Contusion* über der linche Schläfe hatte als auch am rechter Arm und Schulter-Blade sehr contundirt war. Hr. Birchedommer Meiniche oben am rechte Schulter Blade [wie] auch 2 Finger breit unter demselben und am linken Arm, dicht übern Ellebogen, ganz blau und zerlagen aussah, Welches alles hiermit auf Begehren gebühren attestire. Grenaae, d. 14. Novbr. 1774.

Hans Wulf

(L. S.)“

Attesten kan gengives omtrent saaledes: „1774 d. 21. October har jeg paa Begæring visiteret Consumptions-Fuldmægtig Hr. Ove Christopersen Broch og 24. ditto Birchedommer Meiniche. De foregiver begge at være overfaldet ved Aastrup af Skarresø Bønder. Jeg har fundet, at den første, Hr. Ove Christopersen Broch, havde fire dybe slagne Saar i Hovedet, en Kvæstelse over den venstre Tinding, samt at ogsaa den højre Arm og det højre Skulderblad var meget saaret. Hr. Birchedommer Meiniche var oven paa højre Skulderblad ligesaavel som 2 Fingres Bredde under samme og paa venstre Arm tæt over Albuen ganske blaa og forslaaet. Hvilket alt hermed efter Begæring attesteres o. s. v.“

Som tidligere nævnt flyttede Enken efter Wulffs Død ind i det mindre Hus, som de ejede, og som var beliggende lige Vest for. Gaarden her solgtes ved Auktion og tilskødedes i 1820 Skibskaptajn Knud Knudsen for Købesum 2400 Rdl. N. V. (d. v. s. „Navneværdi“ og svarede til 1669 Rdl. Sølv). Knudsen, der efter Sigende havde været Kaperkaptajn i Englandskrigen og derved tjent mange Penge, var gift med gamle Købmand Rasmus Bangs Datter. De beboede Gaarden, indtil de i 1823 rejste til Nimtofte Mølle, som de havde købt. Om Kaptajn Knudsens Liv efter Tilbagekomsten hertil se Søndergade Side 139. I 1831 solgtes Gaar-

Storegade i 90erne. Til venstre ses Graffs Ejendom, til højre Bradsteds Buntmagerbutik og det lille Bindingsværkshus, som Jfr. Wulff engang ejede, og hvor senere Skrædder Fromholt boede til Leje. Paa de 2 sidstnævnte Grunde ligger nu Tømrer P. Jensens Bygning.

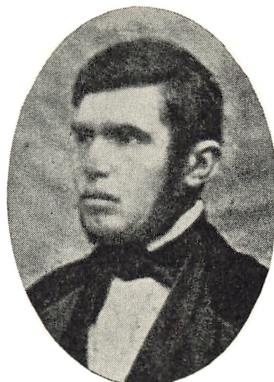
den til Skibskaptajn Callermann. I 1843 til Handelshuset Ree & Co. i Randers, der i de Aar ejede mange større Gaarde i Grenaa. De videresolgte straks til Thomas Meiniche, en meget velstaaende Gaardmand fra Enslev, som var Storspekulant i Gaarde og Forpagter af Skærvad, Ørbeckgaard m. m. Han købte næste Aar en anden Ejendom i Grenaa, nemlig Købmandsgaarden Lillegade (nu Nr. 47 Kbmd. Nørgaard), hvortil han flyttede, og hvor der vil blive fortalt nærmere om ham. Gaarden her paa Storegade solgte han i 1845 til Garver

ANDREAS MARTIN NØRGAARD

Han var født i Aarhus $\frac{7}{1}$ 1817, hvor Faderen var Guldsmed. Han tog Borgerskab i Grenaa $\frac{13}{6}$ 42. Der staar i Raadstueprotokollen om ham: „Udlært i Horsens som Sadelmagersvend. Har ifølge Attest fra Th. Meiniche til Enslevgaard været i dennes Tjeneste siden 1836 og er hos denne ved hans Garveri bleven udlært og erkjendt for at være en dygtig Garver“.

Uagtet Brandtaksationen fra 1847 viser, at der i Gaarden var indrettet et velmonteret Garveri med Hestemølle til at rive Barken paa og ikke mindre end 9 nedgravede Kar, som henhørte til Forretningen o. s. v., saa mindes ældre Folk ikke Nørgaard saa meget som Garver, men mere som Indehaver af en lille Restauration. Han var ($\frac{14}{4}$ 1849) blevet gift med Havnefoged Sø-

rensens Datter, Karen Aagaard Sørensen, og det maa formentlig have været hende, som for at hjælpe paa Indtægterne passede denne Restauration, hvor bl. a. den nystiftede Haandværkerforening holdt sine Møder. Nørgaard døde allerede 1855. Enken giftede sig med den tidligere omtalte Skomager Carl F. Ostermann. Allerede forinden havde Meiniche overtaget Gaarden igen af Mangel paa Betaling og solgte den i 1855 til Lars Christensen Bønnelykke, som i 1860 delte den i 2 Parceller og solgte den vestre Halvdel, altsaa der, hvor nu delvis Tømrer Jensens Hus ligger, til Buntmager Kierschner, og den østre Halvdel, d. v. s. det Stykke, hvorpaa Toubros Hus er bygget, til Bogbinder Fuchs.

Garver A. M. Nørgaard.

VESTRE HALVDEL,

nu Storegade Nr. 22, altsaa hvad ældre Folk kender under Navn af Bradsteds Ejendom.

Kierschner var gift med Frederikke Louise Wessing, Datter af Bager og Gæstgiver Th. Wessing. Han døde tidligt, og Enken giftede sig med Buntmager Thomas Bradsted, der havde været Svend hos hende, og som var adskilligt yngre end hun. Efter Hustruens Død solgte Bradsted Ejendommen og rejste til Aarhus, hvor han indgik nyt Ægteskab. Han døde ¹⁸/₁₀ 1923.

Sagfører Fr. Viale købte i 1906 Ejendommen og solgte den straks til Tømrer P. Jensen. Han havde oprindeligt boet i Robstrup Mark, men flyttede her til Grenaa, hvor han opførte adskillige Huse. Jensen købte desuden den lille Rest af Jfr. Wulffs Hus, som var blevet staaende, da Ostermanns opførtes. Og paa disse sammenlagte Grunde byggede han det nuværende Hus. 1924 Skøde til Marinus Nielsen og A. P. Kirk.

DEN ØSTLIGE HALVDEL,

altsaa Storegade Nr. 20 (nu Øhandler P. Toubro), solgte Bønnelykke i 1860 til Bogbinder Eduard Carl Aug. Fuchs. Han var født i Berlin ⁴/₈ 1823, men havde lært i Faaborg. Borger-skabsprotokollen oplyser, at han kun havde staaet i Lære i 3 Aar. Jeg har hørt en af hans Kunder sige, at det var visselig ogsaa godt at se paa hans Arbejde, at Læretiden havde været saa kort. Men han var nu i mange Aar eneste Bogbinder i Grenaa, saa Folk maatte nøjes med Arbejdet, som det var.

Der opstod ⁵/₁₁ 1869 en mindre Brand nede hos Fuchs. For-

Øhldl. P. Toubro, d. 28.-9. 1937
som Byens ældste Borger.

skellige Omstændigheder bevirkede, at Øvrigheden mistænkte Ejeren selv for at have paasat Branden. Han blev derfor straks anholdt og sad arresteret en lille Tid, men løslodes senere af Mangel paa Bevis. Og Sagen blev vistnok aldrig helt oplyst. Men enten det nu var Græmmelse over ufor skyldt Anholdelse eller ogsaa det stik modsatte, saa endte det med, at Fuchs en Tid efter druknede sig nede i Aaen.

Ved Dødsboauktionen solgtes Huset i 1884 til Ølhandler P. Toubro.

Toubro ombyggede straks Ejendommen fra Grunden og flyttede sin Forretning derhen. Han drev den ved egen Hjælp og paa god, gammeldags Vis lige op til sin høje Alderdom. Gamle Toubro, der er født ^{26/5} 1846 i Lyngby, var i næsten en Menneskealder Formand for Grenaa Sygekasse. Han var ved sin Død fyldt 91 Aar og Byens ældste Indbygger.

Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 57.
Sr. Chr. Smidt.

STOREGADE NR. 18-16

Tidligere Købmand N. Nielsen.
Nu Nr. 18 Frk. Elisabeth Nielsen Matr. Nr. 90 b
" Nr. 16 Snedkermester A. M. Sørensen " 90 f
(Forhuset opført 1813, Baghuset 1786.)

Dette maa saa formentlig være det Hus, som ved Byens Grundtaxt 1682 betegnes saaledes „[Nr. 60] Peder Christensens Huus tegt med tegel og et lidet haugested hand self eyer og iboer. Taxt 42 Rdl.“

Saa er der et Hul i Rækken indtil 1736. Da oplyser et Naboskøde, at her bor Niels Jensen Boelsmand. Han var vistnok Skipper. Endnu et Spring frem til 1761. Da nævner Brandtaksationslisten som Ejer Sr. Christian Smidt og tilføjer: „Denne Gaard bestaar af 4 Længder Hus, middelmaadig, hverken nye eller gamle Bygninger. Et Forhus til Gaden med Tegtag, 11 Fag Stuehus, dernæst en lukket Port og 6 Fag i den vestre Ende, [som] er et Ladehus“. Det er ganske samme Gruppering som nu, kun har der dengang været en lukket Port og selvfølgelig Egebindingsværk. Saa nævner Brandtaksationslisten yderligere et Sidehus paa hver Side og en Tværbygning. Sidstnævnte er straa-

tækt. Altsaa ogsaa Gaarden svarede til den nuværende, kun er Bygningerne alle fornyet siden.

Angaaende Spørgsmaalet, om Gaarden allerede dengang, altsaa i 1761, har gaaet helt igennem ud til Lillegade, saa kan det med nogenlunde Sikkerhed siges, at det har den ikke. Derimod har en senere Ejer, Mads Møller, i Aarene mellem 1775 og 1786 købt de to bagved ud mod Lillegade liggende Ejendomme, saaledes at Gaarden i 1786 strakte sig i fuld Bredde ud til Lillegade, saadan som Kortskitsen paa Side 407 viser.

Vi vender tilbage til 1761 og mærker os straks, at Bygningerne allerede da angives som halvgamle. Atter et Bevis for, at vi her er Øst for det Bælte, som hærgedes af Branden i 1751.

Skipper Christian Schmidts Hustru var Søster til Jens Chr. Boelsmand og har uden Tvivl været Datter af foregaaende Ejer. Schmidt maa have købt Gaarden meget dyrt, thi han har hos Pastor Risom maattet optage et Laan paa 500 Rdl. mod Pant i Gaarden. Det oplyses, at den er assureret for 500 Rdl. i „Hobro Brandcasse“, vistnok den første Brandforsikringsanstalt i Jylland. Risom opsiger Pengene til Betaling, men forgæves. Schmidt er paa Sørejser, og Konen kan ingen Penge skaffe, ikke heller hendes Familie. Risom tilbyder et Afslag paa 110 Rdl., „naar det øvrige saa uden Vidtløftigheder kan blive betalt... hvilket dog ved 2 Auktioner hidtil ikke har været muligt“. Som man ser, selv et saa moderne Begreb som „Akkord“ har Præstemanden kendt. Baade Konen og hendes Broder, Købmand Jens Chr. Boelsmand, indrømmer, at det er en fuldstændig lovlig Opsigelse og et meget honnet Tilbud, men de formaar ikke at skaffe Penge. Jorderne bortsælges for 154 Rdl., men der staar endnu tilbage som Rest 393 Rdl. + Omkostninger. „Der er ikke een, der vil give det ringeste Bud“, klager hun. Og Gaarden sælges ved Auktion til Pastor J. Risom som ufyldestgjort Pantehaver i 1768, medens Skipperen er borte. Hustruen underskriver Skødet. Der staar dog deri, at Præsten har „været saa god at lade sig fornøje med at beholde Gaarden uden at paastaa Dommen opfyldt med videre Udlæg udj den fattige Indboe vi ejer, og det allene i Betragtning af vores trængende Omstændigheder og den Nød, jeg lider udj min Mands Fraværelse paa Sørejser for det nødtørftige daglige Brød til mig og vore smaae Børn...“.)

Ja, Skipperens Lod var jo visselig, og da navnlig i de Tider, en bestandig Vekslen mellem Medgang og Modgang. Snart kunde han sidde økonomisk godt i det, og snart kunde baade han selv

og al hans Ejendom lide Forlis paa det lunefulde Hav, og Familien sidde tilbage i Armod.

Pastor Risom solgte samme Aar, altsaa 1768, Gaarden underhaanden for 280 Rdl., altsaa med Tab, til Borger og Skipper i Grenaa

RASMUS NIELSEN

Han havde løst Borgerskab i Grenaa $\frac{8}{1}$ 1746 og var nogle faa Aar før Gaardkøbet blevet gift med Karen Hansdatter, der var Enke efter en velhavende Gaardmand i Bredstrup, Rasmus Udsen. Men atter her møder vi et Eksempel paa Sømandens farefulde Lod og det endda et ganske usædvanlig sørgeligt. Rasmus Nielsens Jagt Marie, 16 $\frac{1}{2}$ Com. Læster drægtig, var købt af ham i Begyndelsen af 1772 og betalt med 200 Rdl. 15. Marts s. A. forlod han Grenaa Havn for at rejse til København. Hans Ladning var følgende: 31 Favne Bøgebrænde, 16 Tdr. Rugmel, 2 Tdr. Smør, 9 Lispund røget Flæsk. Desuden 18 Ol Æg, 1 Otting saltede Gæs og 12 Degger beredne Faare- og Lammeskind. Jagten medførte 10 Personer, deraf var de 4 Mandskab og Resten Passagerer, den ene af dem var en Kvinde, nemlig Skipperens Søster. Af Skibsfolkene var den ene Skipperens Broder, som hed Jens Nielsen. Den følgende Nat blev Skibet drevet ind paa den svenske Kyst ved Svinebøjerne ($\frac{1}{2}$ Mil Nord for Helsingborg), „hvorved Skipperen ej alene forliste Fartøj og Ladning, men endog selv og meerbemeldte Skibsfolk, ialt 10 Mennesker ynkeligen satte Livet til“. Det er vistnok den største og alvorligste af de mange Skibulykker, som i Tidernes Løb er overgaaet denne Bys Skipper- og Fiskerbefolkning.

Det var ved den Lejlighed, at Rasmus Juul mistede sine Værdipapirer (se Søndergade Side 85). Ligene af 3 af Mændene og af Kvinden drev siden i Land paa Svenskekysten og blev begravet paa Wigens Kirkegaard. De andre Lig blev aldrig fundet. Rasmus Nielsen ejede selv Skib og hele Ladningen. Som Vidne under de retslige Forhør var til Stede „Niels Høeg boende ved Grenaa Hafn i Strandhuset“, som havde overværet Jagtens Afrejse fra Grenaa, og Jens Nielsen Bang, som var Enkens Lavværge.)

Uagtet det store Tab, som Forliset bevirkede — ogsaa rent økonomisk — var Stillingen ved Samfrændeskifte 2. Decbr. 1773 dog saaledes, at Boets Midler var 750 Rdl., saa man maa gaa ud fra, at Skipperen har haft forsikret. Rasmus Nielsen havde foruden 2 Stedsønner af Konens første Ægteskab efterladt sig 2 smaa Sønner, Hans (født 1771) og Rasmus (født 1764) samt en Datter Birthe Marie. Af disse blev Rasmus senere en af Byens førende

Mænd. „Den rige Agent og Købmand Rasmus Møller“ staar der et Sted om ham.

Enken giftede sig 10. Decbr. samme Aar for 3. Gang, atter med en Skipper, nemlig Mads Andersen Møller, som derved blev Ejer af Gaarden, hvorom her tales. Om ham og Karen Hansdatter er bevaret et Minde i Form af en Portstolpe, som findes i en Fløj i Gaarden, som de opbyggede i 1786, og hvormed hele Gaardens Ombygning saa smaat indlededes.

A N:o M A M - K H D 1786

Det er den gamle Tværbygning bagest i Gaarden, som nu gennem den nye, aabne Port ved Bagerbutikken er synlig fra Gaden.

Enkens 3dje Mand var altsaa

MADS ANDERSEN MØLLER

Stedsøn af en Frederik Møller. Født ca. 1744, død 1797, begr. ^{28/9}. Borgerskab i Grenaa som Købmand og Skipper ^{25/3} 1771. Gift ^{10/12} 1773 med Rasmus Nielsens Enke, Karen Hansdatter. Hun døde ^{22/5} 1797 (65 Aar gl.)

Da Mads Møllers Børn og Stedbørn for en stor Del kom til at indtage fremstaaende Pladser i den følgende Tids Grenaa, vedføjer jeg her paa Grundlag af Oplysninger, som er hentet fra Justits-, Pante- og Skifteprotokoller, en Liste over disse Børn:

A. af Karen Hansdatters 1. Ægteskab med Rasmus Udsen i Bredstrup.

¹⁾ Ane Cathrine, gift med Bogbinder og Kirkeværge Chr. Ramshardt.

B. af 2. Ægteskab, med den forulykkede Skipper Rasmus Nielsen.

²⁾ Rasmus Rasmussen [Møller] født 1764.

³⁾ Hans Rasmussen [Møller] født 1771.

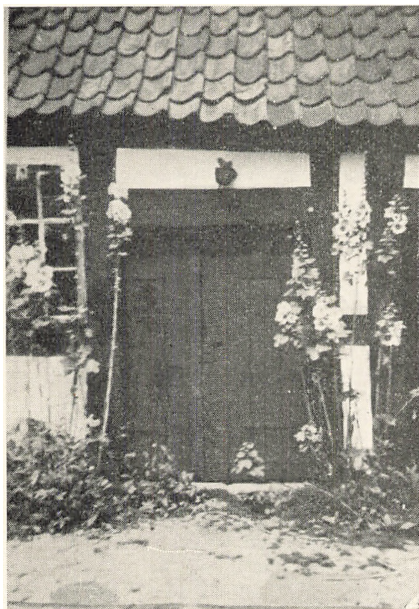
⁴⁾ Birthe Marie, gift med Rebslager Hans Jensen Seyer.

C. af 3. Ægteskab, med Skipper Mads Andersen Møller.

⁵⁾ Cathrine Møller, født 1774, død ^{25/2} 1804. Hun blev gift ¹⁾ ^{12/9} 1792, kun 18 Aar gammel, med Kbmd. S. Juul i Grenaa, død ^{6/3} 1799. Gift ²⁾ ^{23/10} 1799 med Enkemand, Apoteker Svend Henrich Ahlberg, død ^{23/4} 1801. Gift ³⁾ ^{16/12} 1801 med Købmand Thomas Broch, født 1772, død ^{2/5} 1819, som overlevede hende.

Det er vel nok et ret enestaaende Tilfælde, at baade Moder og Datter saaledes begge bliver gift 3 Gange uden Skilsmisse (eller andre moderne Kunster). Det er jo aabenbart, at de maa have hørt til en Kvindetype med „sex appeal“.

Men tilbage til Mads Møller! Der er vel ikke Tvivl om, at

Døren i Mads Møllers Baghus, oven over hvilken den nævnte Stolpe mærket Anno M. A. M. — K. H. D. 1786 sidder.

han har været en dygtig Købmand, og at han har haft Held med sig i sine Dispositioner, samt at han har haft den Lykke at virke i en Opgangstid, saaledes at hans Kaar stadig bedredes. Han udvidede Gaardens Areal betydeligt, idet han købte de to bagved mod Lillegade liggende Ejendomme, den ene formentlig 1775, den anden iflg. tinglæst Skøde 1786, og lagde dem til sin Gaard, saaledes som vedføjede Kortskitse viser. Han ombyggede Sidebygningerne og Tværbygningen, hvori var Kornmagasin og Lager.

I 1784 købte han i Forening med Hans Broge en „aaben Baad“, 2½ Com. Læ-

ster drægtig, som „efter en møjsommelig og livsfarlig Rejse omsider indkom i Havnen her i Grenaae Aae“. I 1788 ogsaa sammen med Hans Broge Jagten „Anna Cathrine“, desuden Jagten „Peder Rosenørn“ for egen Regning. Han havde en „Søboe“ ved Stranden og ejede i det mindste 34 Tdr. Sædeland paa Grenaa Marker samt Halvparten af Borholms-Engen ved Sønderbro. Det ses altsaa, at han har haft Lykken med sig i Henseende til ydre Rigdom.

I 1785 havde Mads Møller en Sag, som vidner om Mandens rent fænomenele Held. Han ejede i Forening med en Handelsven, Købmand Hans Broch, en Galease „Cathrine Elisabeth“, som strandede d. 28. Sept. 1784 ved Napstjert i Elling Sogn paa Vej fra Norge med Trælast, Tagsten og Jern, bestemt til Grenaa. Den 3. Oktober, altsaa 5 Dage efter, kom de 2 Rhedere i Tanker om, at det var vist sikrest at faa Skib og Ladning assureret, gjorde øjeblikkelig Anstalter dertil og fik ogsaa Assurancen tegnet. 6. Oktober fik de Meddelelse om, at Skibet var strandet.

Det er jo intet Under, at Assuranceselskabet begærede Forhør afholdt i den Anledning. Det saa jo for menneskelige Øjne ud, som om de to havde faaet en lille hastig Meddelelse om, at det var galt fat med Skibet, og saa en, to, tre havde begæret As-

KORTSKITSE

paa Grundlag af Bykortet, som viser Købmand N. Niensens Gaard med Omgivelser:

Til Læsernes Orientering skal siges, at Tallene er Matrikelsnumrene. Til Lillegade: Matr. Nr. 92 c er Læderhandler Brøgger Jensen. 91 Bødkermester Madsen. 90 e Slagtermester S. A. Sørensen. 90 d Gartner Chr. Pedersen. 90 a, c samt 88 er Enkefru Strøier.

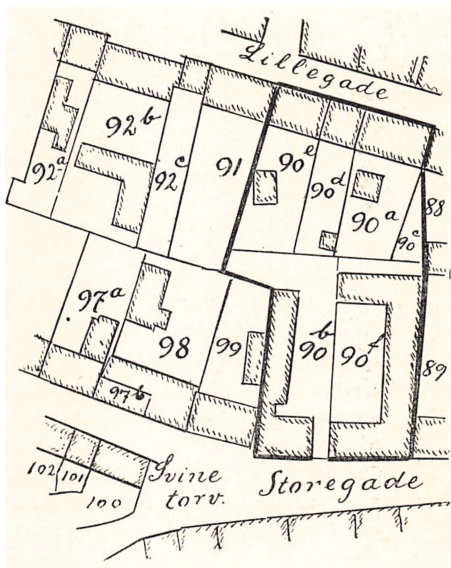
Til Storegade: 97 a er Victualiehandler Sørensen. 98 og 97 b Tømrer P. Jensen. 99 Ølhandler P. Toubro. 90 b Frk. Elisabeth Nielsen og 90 f samt 89 Snedkermester A. M. Sørensen.

I sin oprindelige Skikkelse, altsaa ved Taksationen i 1761 og længe før, maaske fra urgamle Tider, har den Gaard, som ejedes af daværende Skipper Chr. Smidt, omfattet saa nogenlunde det Stykke, som nu er betegnet med Matrikelsnumrene 90 b og 90 f til Storegade og næppe mere. Matr. Nr. 90 e er et Stykke, som formentlig i Mads Møllers Tid, uden tinglæst Skøde, er købt fra Naboejendommen mod Vest, altsaa Jørgen Bangs Gaard. Matr. Nr. 90 d, a, c er et Stykke, som af samme Mads Møller iflg. Skøde af 1786 erhvervedes af Naboen mod Øst, Søren Andersen Linds Arvinger.

Det staaar altsaa fast, at Skipper Mads Møller i 1786 var Ejer af alt det, som paa Kortet hedder 90, nemlig 90 e, d, a, c, b og f, og som for Oversigtens Skyld er indrammet med en tyk Streg. Denne store Ejendom laa samlet i hans og hans Efterfølgeres Tid lige indtil 1877, da C. C. Vogel delte Ejendommen midt over i 2 Stykker og frasolgte alt det, som laa til Storegade (altsaa nuv. Matr. Nr. 90 b og 90 f) til Købmand N. Nielsen og selv beholdt Resten, som laa til Lillegade, og hvorpaa var opført en 2-Etages Bygning, oprindelig Pakhus, senere Dansesal, tilsidst Butikker og Lejligheder.

Efter gamle Enkefru Vogels Død deltes Parcellen til Lillegade med paa- staaende Hus i 3 selvstændige Ejendomme, som solgtes i Løbet af Aarene 1913—17 saaledes: Matr. Nr. 90 e til Slagter S. A. Sørensen, Matr. Nr. 90 d til Skrædder Carl Jensen (nu Gartner Chr. Pedersen) Matr. Nr. 90 a og c til Naboen, Købmd. Anton Christensen (nu Enkefru Strøier), som i Forvejen tillige var Ejer af Matr. Nr. 88 (selve Købmandsgaarden).

Endelig skiltes Stykket til Storegade ogsaa i 2 Dele, idet Købmand N. Nielsen i 1918 solgte Matr. Nr. 90 f til Naboen, Snedkermester A. M. Sørensen, og selv beholdt Matr. Nr. 90 b.

surance tegnet. Men da de begge „endrægteligen med oprakte Fingre“ aflagde Ed paa, at de var uvidende om Fartøjets Stranding paa den Tid, da de lod tegne Assurance, saa maa man vel gaa ud fra, at det var Sandhed. Og der kan jo saa kun siges, at de har været enestaaende heldige midt i Uheldet.

Forhøret er meget læseværdigt og fylder ikke saa voldsom meget, hvorfor det vedføjes ordret:

„Mandag d. 10. Jan. 1785 fremkom Kiøb- og Handels Mænd Sr. Hans Broch og Sr. Mads Møller som Reedere og Eneiere af Galeasen *Chatrine Elisabeth* kaldet, drægtig 16 $\frac{1}{2}$ Commerce Læster, der førtes af Skipper Johann Müller her af Grenaae og indstrandede d. 28. Sept. næst afvigte [d. v. s. 1784] ved Napstiert i Elling Sogn under Ellinggaards Forstrand her i Jylland, kommende fra Christianssand i Norge, destineret til Grenaae med indehavende Ladning af Trælast, Tagsten og Jern, hvilket Fartøj og Ladning bemeldte Reedere under 3. October havde ordineret assureret og nu anbud deres Eed paa, at de den Tid var uvidende om Fartøjets Stranding, den Eed de ærbødigt begjærede af Retten antaget, siden saadant af Assurance Compagniet i Kiøbenhavn skal være fordret. — Retten antog forberørte Sr. Hans Brochs og Sr. Mads Møllers anbudne Eed under Forbeholdenhed af enhvers lovlige Ret, efter at have forelæst Dennem Lovens Eeds Forklaring og formanet Dennem alvorligen vogte sig for Meen-Eed, da de begge enhver for sig forklarede og forsikrede, at de hverken directe eller indirecte vare vidende eller havde haft nogen Kundskab om fornefnede Dem tilhørende Fartøj, Galeasen *Chatrine Elisabeths* Stranding og Forlis, da de den 3. October sidst afvigte Aar ved Skrivelse til Hr. Knud Christensen i Kiøbenhavn ordinerede samme Fartøj med sin Ladning assureret, men at de den næst anfølgende Postdag d. 6. October ved Brev fra Skipperen Johann Müller, dateret Napstiert i Elling Sogn ved Fladstrand d. 29. September 1784 fik den første Efterretning om denne ulykkelige Tildragelse, hvilket bemeldte Broch og Møller saaledes bekræftede under Eed med opholdende Fingre. Saa sandt hielpe dem Gud og hans hellige Ord.

Retten bevilgede det saaledes passerede udsted i Tings-Vidne-Form“.1)

En anden Sag:

Mads Møller lod i 1793 Told- og Konsumtionsbetjent Mathias Lind indstævne til Betaling af en Regning paa Varer til en Sum af 5 Rdl. 2 Sk., som han havde modtaget i Løbet af Aarene 1783 til 87. Det var jo et lidt gammelt Regningskrav at fremkomme med. Mathias Lind benægtede Rigtigheden af en Del af Posterne, og for Resten af Beløbet fremlagde han et Modkrav af en meget ejendommelig Art.

2 Aar forinden havde han en Gang ved Midnatstid truffet Mads Møllers Karl omtrent midtvejs mellem Vester- og Nørreport. Karlen havde 2 Køer med sig, som han paa sin Husbonds Vegne skulde „ind-practicere“ i Byen uden at betale Konsumtion af. Men Toldbetjenten anholdt Karlen og førte ham til Vestre

Baghuset i Mads Møllers Gaard, opført 1786.

Port, og derpaa lod han ham gaa hjem og meddele Mads Møller Sagen. Møller kom straks derned og bad mindeligt Konsumtionsbetjenten om ikke at melde ham, da han i saa Fald efter Forordningen skulde af med 10 Rdl. i Bøde for Forsøg paa Toldsvig og desuden miste Kørne. Han lovede Betjenten 2 Rdl. i „Douceur“ derfor. Men da Møller næste Dag blev afkrævet 2 Rdl. i Consumption af Kørne, hvilket altsaa formentlig har været den almindelig gældende Takst, saa „glemte“ han at betale Betjenten de lovede 2 Rdl.

Og nu var altsaa Mathias Lind dum og fræk nok til i Retten at fremlægge dette Modkrav paa 2 Rdl. Dommeren gav ham da ogsaa en ordentlig Reprimande i den Anledning, idet han først hævdede, at det var umuligt, at Betjenten ved Nattetid fra sin Port kunde se, hvad der foregik henne ved Midten af Diget, halvvejs ved Nørreport. Det kunde knibe ved Dagens Lys og var umuligt om Natten. Men rent bortset derfra, saa var det en Frækhed uden Lige og et „dumdrigt Stykke af Lind, selv at anmelde, at han bevidst havde handlet tvært imod Consumtionsforordningen, paa hvilken han selv højtidelig havde aflagt Ed“. „Lind har jo ikke ringeste Ret eller Myndighed til at eftergive eller disponere over den Bøde, som Consumtions-Forordningens 4. Kap. 11. Art. paalægger, og han har altsaa direkte bedraget Consumtions Kassen for det den tilkommende Beløb og har i høj Grad selv forskyldt, hvad Ræfseelse eller foranstaltede Tiltale, han desformedelst har paadraget sig“. „Den, der ikke undser sig ved selv at bringe en saadan Sag for Retten, kan ej heller vente at finde Tiltro til sin Paalidelighed, naar han benægter et Regningskrav, der ligger saa langt tilbage“.

Lind idømmes derfor at betale de Varer, han kræves for, eller i modsat Fald aflægge Ed paa, at han ikke har modtaget dem. Dommeren formaner ham paa det mest indtrængende til ikke at aflægge Mened. Men Mathias Lind fastholder sin Paastand og aflægger Eden. Et Par Posters Rigtighed benægter han ikke. Dem maa han saa betale. Men de famøse 2 Rdl. har han ikke Krav paa, men faar kun i Anledning af dem den kraftigst mulige Reprimande. Dette er blot et meget kort Uddrag af den lange Retsforhandling, under hvilken der fremkom mange morsomme Detailler, som af Pladshensyn maa overspringes.¹⁾

I en ung Alder, kun 53 Aar gammel, døde Mads Møller i 1797, kun faa Maaneder efter sin 12 Aar ældre Hustru. Det var et meget velstaaende Skipperhjem, som derved opløstes. Jeg nævner et Par Tal:

De 34½ Td. Sædeland paa Grenaa Bys Mark indbragte.....	2.486 Rdl.
Halvparten af Borholmsengen.....	560 "
Halvparten af Jagten „Peder Rosenørn“	500 "
Halvparten af Jagten „Anna Chatrine“	520 "
1 Søboe (d. v. s. Pakhus) ved Stranden.....	21 "
Halvparten i en anden ditto	13 "
Stervbogaarden paa Storegade samt et dertil liggende Baghus til Lillegade (B. F. Nr. 66).....	760 "
1 do. paa Storegade	} ca. 160 "
1 do. paa Østergade.....	

o. s. v. Borholmen ved Sønderbro, som det altid har været en vis Ærgærrighedssag i Byens fornemste Familier at eje, købte Svigersønnen, Søren Juul paa Søndergade, der var gift med Mads Møllers yngste Datter. Juul købte tillige den ene af Jagterne og en Del af Jorderne.

Og Stedsønnen, Rasmus Rasmussen, der saa godt som altid kaldtes Rasmus Møller, købte Stervbogaarden paa Storegade, altsaa den, hvorom her fortælles. Auktionen holdtes i 1798, og straks efter overtoges saa Gaarden af nævnte

RASMUS RASMUSSEN MØLLER

født 27/9 1764, død 8/6 1824. Borgerskab her 15/4 1799. Kgl. Agent. Gift 1799 med Kirstine Skifter, født 21/12 1776, død 7/9 1824.

Samme Aar som Møller tog Borgerskab, ægtede han Jfr. Kirstine Schifter. Hun var ligesom han af en af Byens førende Købmandsslægter, idet hun var Datter af Købmand Rasmus Schifter, som ejede en Købmandsgaard paa Torvet, hvor nu Raadhuset ligger.

Nogle Aar efter byggede Rasmus Møller det gamle Bindingsværks Forhus om og opførte det af Grundmur. Det slaar næppe

fejl, at næst efter Raadhuset er dette Hus den ældste Bygning i Grenaa, som er opført i Grundmur. I Brandtaksationen fra 1813 bemærkes om dette Sted: „... er for Tiden under Ombygning... Frontispice over Indgangsdøren midt paa Huset...“. Det har altsaa fra første Færd været i een Etage.

Det grundmurede Hus med det fornemme Udstyr baade udvendig og indvendig vakte almindelig Opsigt i Grenaa, hvor, som sagt, dengang ellers alt var af Bindingsværk undtagen Raadhuset.

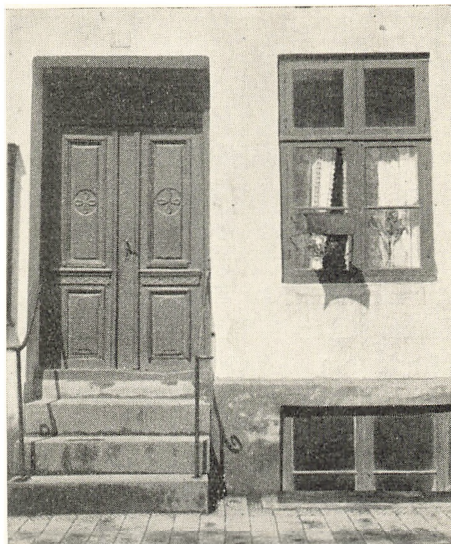
Og det er vistnok rimeligt, at det just er denne Bygning, der var fuldført faa Aar før, nemlig 1807, som har givet Rasmus Møller „Blod paa Tanden“.

Det var ellers paa en farlig Tid, at Møller byggede, det vanskelige Aar 1813, da saa meget ramlede, „det forbandede Pengeaar“, som Søren Kierkegaard siger om dette sit eget Fødeaar.

Kort efter udnævntes han til kgl. Agent. Det var dengang en overmaade fin Titel, som tildeltes fortjente Købmænd. Møller er vist overhovedet den eneste „Agent“, der forekommer i Grenaa Bys Historie. Ordet maa selvfølgelig ikke forveksles med det, som man nu forstaar ved „Agent“.

R. Møller var Kæmner i en Aarrække. Det var siden 1800 blevet Skik, at Kæmnerbestillingen ikke længere gik paa Skifte hvert Aar, men at de mere egnede Mænd frivillig lod sig vælge nogle Aar i Træk. Ud derover ses Møller ikke at have haft offentlige Hverv. Familien sad i særdeles gode Kaar, og jeg har et Sted, jeg husker ikke hvor, set ham nævne som „den rige Agent Møller“.

Men Lykken er jo en lunefuld Trold. Hen mod Tyverne var det gaaet stærkt tilbage med Agent Møller. Der er ingen Tvivl om, at det er den ulykkelige Pengekrise i 1813, Nedgangsaaene derefter og al den Forvirring, der kom i „Efterkrigsaaene“, som har slaaet ham ned. Han solgte i 1821 til Forligscommissair Rasmus Bergen i Skagen „sin for faa Aar siden af nye byggede Jagt, „Prøven“ kaldet, 18 Com. Læster drægtig for 1600 Rdl.

Agent Møllers Gadedør fra 1813.

Sølv“ og lidt senere „Søcaluppen Ane“ til Konsul Amdi Kruse. Han maa optage store Laan og pantsætte Gaard, Jorder og alt, hvad han ejer, ja endogsaa sit Indbo. Og i 1824 gjorde Grenaa Overformynderi Udlæg hos ham for et tilgodehavende Beløb.

Til de økonomiske Ulykker kom ogsaa legemlig Sygdom. Møller blev ramt af et apoplektisk Tilfælde, „blev rørt paa den højre Arm“, som der staar i en Panteobligation, saaledes at Sønnen, Mads Møller, maatte underskrive for ham. Og ved Mid-sommertid 1824 døde saa Agent Møller, knap 60 Aar gammel. Samme Aar i September døde hans Enke. Børnene rejste til Minde om Forældrene den skønne Gravsten, som endnu staar paa Grenaa Kirkegaard, som den eneste bevarede i sin Stil. Gravstedet vedligeholdes af Kirken, og Stenen blev grundigt restaureret i 1933. Kyndige Folk mener, at selve Stenen er ældre end 1824. Ved at drage Sammenligning med Gravsten, jeg kender

fra andre Steder, vil jeg anse det for meget sandsynligt. Forklaringen bliver da maaske den, at det er Mads Møllers Gravsten, der har staaet paa den gamle Kirkegaard paa Torvet, som i den Tid delvis sløjfedes, eller i hvert Fald gik ud af Brug, og som saa er flyttet herud og forsynet med en ny Marmorplade og Indskrift, fuldstændig i Tidens Stil. Den lyder saaledes:

Til Gravens snævre Boliger
her overladt det som kan visne af
Agent Rasmus Møller
født her i Grenaae 1764 d. 27. Sept.
død sammesteds 1824 d. 8. Juni
og

hans elskelige Hustru
Kirstine Møller født Skifter
født her i Grenaae 1776 d. 21. Decbr.
død sammesteds 1824 d. 7. Septbr.

7 Børn vare Frugterne af deres kierlige
Ægteskab.

Vi synes vel, at mørk er Dødens Nat,
Men saligt soves der i mørke Hvile,
Og vel er Gravens Vei saa trang, saa
brat
men trindt om den dog Haabets Stjer-
ner smile.

Agent Rasmus Møllers Gravmæle
paa Grenaa Kirkegaard.

Af de i Gravskriften nævnte 7 Børn kender jeg Navn paa de 5. Der er først den tidligere nævnte Mads Møller, som under Faderens Svaghed maa underskrive for ham. Endvidere Sønnerne Rasmus Schifter Møller og Niels Friderich Møller. Sidstnævnte var født $\frac{8}{1}$ 1813 og blev senere Købmand i Kallundborg. Han var yngst af alle Børnene. Datteren Karen var født ca. 1800 og Anne Ulriche $\frac{30}{12}$ 1809.

De fleste af Agent Møllers Børn forlod efterhaanden Grenaa og fik ikke deres Hjem her. Og jeg kender ikke noget til deres Skæbner. Om en af dem, Datteren Karen Møller, ved jeg fra Kirkebogen, at hun $\frac{22}{3}$ 1825 giftede sig med Vicekonsul Amdi C. Kruses Søn, Skibskaptajn Hans Broch Kruse. Det var ham, som bosatte sig paa Torvet i Grenaa, se Side 138, og som senere kom til Aarhus og blev Fører af Smakken til Kallundborg.

Samme Efteraar som Agenten og Hustru var død (altsaa 1824), afholdtes Auktion over deres Efterladenskaber. Gaarden her paa Storegade med Have og Ladebygning til Lillegade, et lille Pakhus ved Havnen, Halvdelen af Borholmengen paa $9\frac{1}{2}$ Tdr. Land samt yderligere 10 Tdr. Sædeland paa Grenaa Mark solgtes ved 3dje Auktion til Amdi Kruse, Grenaa, og Farver N. F. Jahnsen, Aarhus, i Kommission for sidstnævntes Søn, M. F. Jahnsen, der var forlovet med førstnævntes Datter. Købesummen var 2459 Rdl. (2180 Rdl. Sølv og 279 Rdl. Sedler).

MICHAEL FREDERICH JAHNSEN

Farversøn fra Aarhus, født $\frac{21}{6}$ 1799, død $\frac{6}{11}$ 1852. Købmandsborgerskab i Grenaa $\frac{9}{5}$ 1825. Vicekonsul vistnok 1830 efter Svigerfaderens Død. Gift $\frac{28}{12}$ 1824 med Anne Bolette Kruse, født 1799, død $\frac{22}{11}$ 1863.

Den unge Købmand, der altsaa var Søn af Farver N. F. Jahnsen i Aarhus og Broder til Farver J. F. Jahnsen i Grenaa, havde lært Handelen hos Ph. Hartvig Ree & Co. i Aarhus, hvor han yderligere havde været 3 Aar efter som „Svend“. Han var af hovedrig Familie, saaledes at Faderen ikke alene blankt laante ham hele Købesummen til Ejendom og Jorder, men yderligere 3000 Rdl. til Startkapital.¹⁾

Samme Jul fejrede han saa Bryllup med den jævnaldrende Bolette Kruse, yngste Datter af Købmand og Vicekonsul Amdi Kruse. De unge Ægtefolk, som drog ind i Agent Møllers Gaard, var jo paa Forhaand stillet saaledes, at de kunde indrette sig, som de vilde. Og ældre Folk vidste at fortælle om den Pragt, hvormed Værelserne udstyredes. Der var Malerier i Vægpuksen over de brede dobbelte Døre, Gibsornamenter paa alle Lofterne, Porcellænskakkelovne i Stuerne m. m. En saadan Pragt var man

Konsul M. F. Jahnsen og Frue.

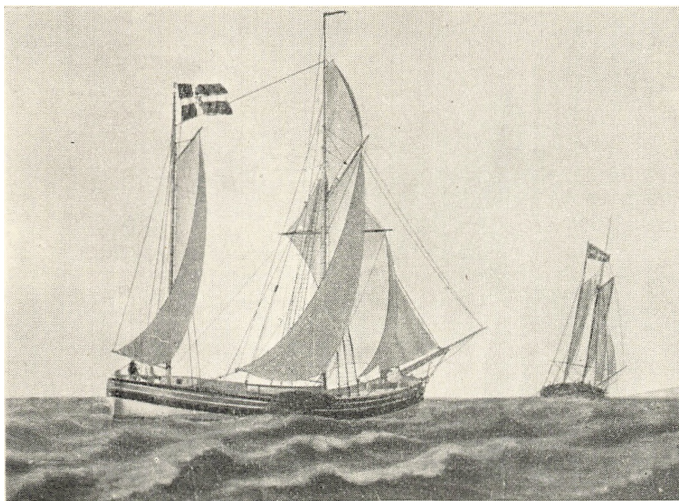
ikke vant til her i Grenaa, og Huset regnedes for det eleganteste i Byen. Det var ogsaa det første Sted i Byen, hvor der anskaffedes Klaver, hvilket faldt godt i Traad med, at Familiens Medlemmer var meget musikalske.

Ligesom Forgængereren drev Jahnsen stor Handel en gros med Korn, Tømmer o. s. v. Hans Skibe hentede Træ i Norge og medbragte derop Korn, Kød i Tønder og Malt, der fremstilledes i Grenaa hos Kruses og hos Schoubyes, som begge havde Maltkølle. Modsat Broderen, Farver Jahnsen, som var lille og noget halt, skildres Købmanden som en høj, flot Mand. Han var noget stor paa det af sin Rigdom og Stilling. Naar han talte om sit smukke Skib „Haabet“, paa hvilket først hans Broder, senere hans Kones Onkel, Hans Broch Kruse, var Kaptajn, brugte han altid den staaende Vending: „Min Kones Kufgalease. Den er grøn i Vandgangen“. Der eksisterer endnu en samtidig Akvarel af denne Kuf. Billedet har tilhørt Jahnsens Datter, afdøde Musiklærerinde Frk. Hille Jahnsen, og gengives her. Man kan desværre ikke paa Gengivelsen se den grønne Linie i Vandgangen, men den er ganske tydelig at se paa Originalen.

Oppe paa Møgelbjerg, Nord for Byen havde Jahnsen paa en af sine Marker ladet ramme en Pæl i Jorden, hvorpaa han kunde støtte sin Kikkert. Derop gik han jævnlig, naar han kunde vente Kuffen hjem fra Rejser. Og den grønne Farve var ham saa et af Tegnene paa, at det var „Haabet“, som han saa nærme sig Grenaa Havn.

Efter Svigerfaderen, Vicekonsul Amdi Kruses Død i 1830 arvede Jahnsen Konsulatet. Og faa Aar før, da den gamle Farver i Aarhus døde, havde han arvet en meget stor Formue. Det var derfor intet Under, at Konsul Jahnsen i en Aarrække førte et

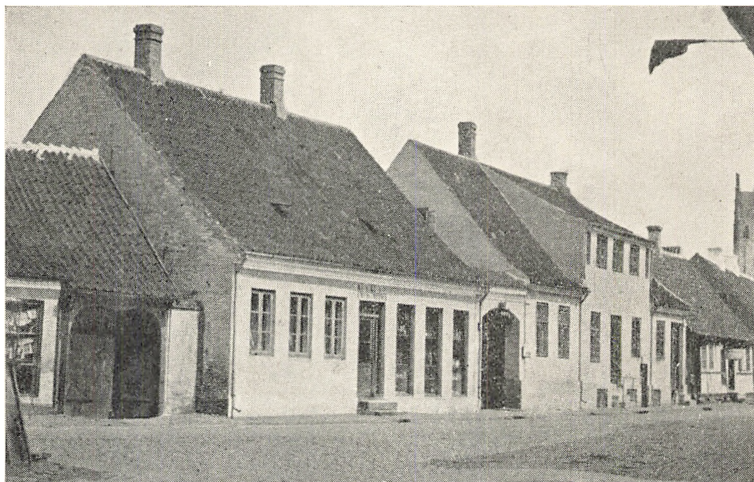

Konsul Jahnsens Kufgalease „Haabet“ efter samtidig Akvarel. Der staar under
Originalen: „Kuffen Haabet af Grenaae ført af Capt. H. B. Kruse. —
Tegnet af Jacob Petersen“.

meget stort og flot Hus og havde en stor Omgangskreds. Men selv i de senere Aar, da det var gaaet stærkt tilbage, vilde Jahnsen gerne regnes for Byens største Matador.¹⁾ I deres private Liv havde Jahnsens megen Modgang, idet der i Familien var udpræget Anlæg for Sindssyge. Deres eneste Søn kom som 20aarig paa Jydske Asyl og døde der efter mange Aars Forløb, og 2 ugifte Døtre døde sammesteds efter næsten 40 Aars Ophold. Selv var Konsul Jahnsen ikke saa lidt „sær“. Men alle Familiens Medlemmer var særdeles musikalske, og Musikken prægede Livet i det Jahnsenske Hjem. Der var 8 Børn. Nr. 1) Ida Nicoline Frederikke J. (f. 1825) blev gift 1848 med Andreas Fridsch Brøndsted, Forp. af Meilgaard, senere Stationsinspektør i Middelfart. Nr. 3) Amine Christine J. (f. 1828, d. 1911), gift med Hans Henrik Mohr i Kallundborg. Nr. 4) Laura Nicoline Margrethe J. (f. 1830, d. 1891), gift med Michael Overgaard Asmussen, Kaptajn, Vejinspektør i Aalborg Amt. En af dette Ægtepars Døtre, Cathrine Asmussen, blev gift med den berømte J. L. Heiberg, Dr. phil. og Professor i klassisk Filologi ved Københavns Universitet. Nr. 5) Ane Michaeline J. (f. 1832, d. 1869), gift med Fætterten, Fr. Rostgaard Justesen, Hørkræmmer i Kbhvn. Nr. 6) Else Hillerup J. (f. 1833, d. 1920). Musiklærerinde i Grenaa i et Par Menneskealdr.²⁾

Saa vidt jeg har kunnet bringe i Erfaring, drev Jahnsen kun Handel en gros. Den Empiredør, der tidligere sad paa Midten af Huset, førte ind til en rummelig Entre, og derfra gik en Dør mod Vest ind til Forretningslokale og Kontorer, medens en Dør

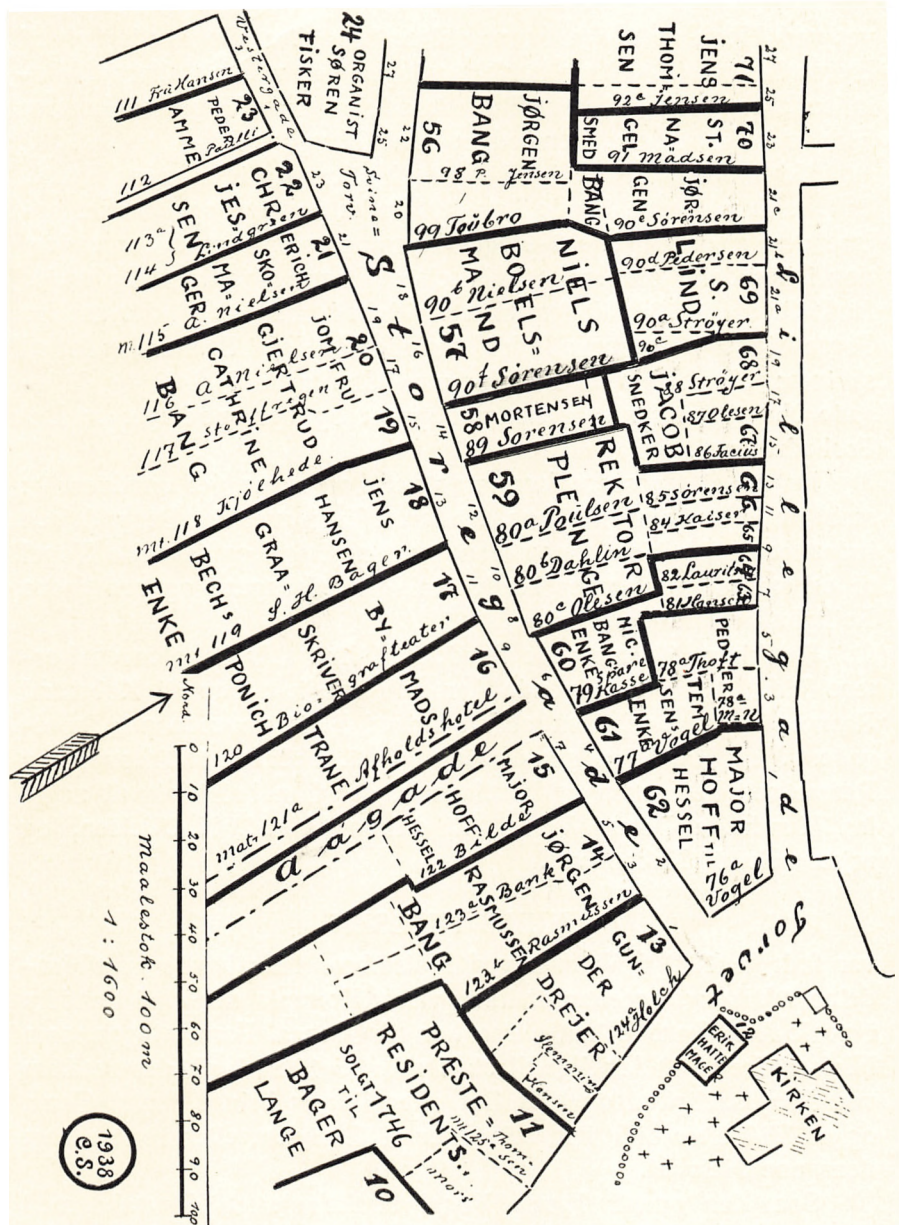

Storegade Nr. 18 og 16 i 80erne. Til venstre ses lidt af Bogbinder Fuchs's Hus, som Toubro købte i 1884 og kort efter ombyggede.

mod Øst førte ind til Privatlejligheden. I sine sidste Aar lod Jahnsen det Vest for Porten liggende Stykke Hus nedrive og opbyggede der en Butik med Beboelseslejlighed, som udlejedes til en Købmand F. Faurskov. Faa Aar efter Konsul Jahnsens Død solgte Enken i 1856 Gaard og Forretning til Conrad Christopher Lyngbye. Han var Broder til Skrædder Lyngbye og skildres som en meget dygtig og flittig Købmand. Men allerede Aaret efter døde han, kun 27 Aar gammel. Hans Enke søgte i nogen Tid at holde Forretningen gaaende bl. a. med Svogeren Adolf Lyngbye som Bestyrer, men det gik ikke, og i 1862 solgtes hele Ejendommen til Grosserer J. U. Gerdes i Aarhus, som vistnok var hendes Hovedkreditor. Conrad Lyngbys Enke, Mine Michaline Sørensdatter, der var jævnaldrende med sin Mand, blev boende her i Grenaa Resten af sit Liv og døde ^{15/6} 1914, 85 Aar gammel. Hun boede sammen med sin Datter, Frk. Louise Lyngbye, der i en meget lang Aarrække var Bestyrerinde af en privat Pigeskole, som havde god Tilslutning, og var meget vel anskrevet,

I Aaret 1863 kom der til Aarhus en Jagt fra Flensborg. Paa den befandt sig Claus Christopher Vogel, der havde haft et Teglværk paa Sydsiden af Flensborg Fjord. Dette havde han solgt og ønskede nu med Familie at tage Ophold i Nørrejylland. Han kom i Forbindelse med Gerdes og fik oprettet Kontrakt med ham om Køb af Gaard og Forretning i Grenaa. Købesummen skulde være 10.000 Rdl.

Vogel rejste straks til Grenaa og overtog det købte. I Sidebygningen mod Øst indrettede han en Grynmølle, som blev dre-

RIDS

over Storegades østligste Tredjedel omkring 1740—50,

De tykke Streger er de daværende Grænser for Ejendommene. De fede Tal svarer til Numrene i Byens ældste Brandtaksationsprotokol fra 1761, og de fede Navne angiver Ejerne lige før 1750. — De punkterede Linier er de nuværende Grænser, de smaa Tal er Gadenumrene og Tallene inde paa Ejendommene er Matrikelnumrene.

vet ved Hestekraft. Fra denne solgte han bl. a. Boghvedegryn til Byens Købmænd. Grossererforretningen var vistnok allerede forinden gaaet helt ud. Men Butikshandelen drev Vogel en kortere Tid og i Forbindelse dermed et lille Gæstgiveri.

Ud mod Lillegade laa i Agent Møllers og i Jahnsens Tid et lavt Pakhus. Dette havde Lyngbye ladet nedrive og i Stedet opføre den grundmurede 2-Etages Bygning, som ligger der endnu, dog i betydelig omdannet Skikkelse. Denne Bygnings Opførelse fandt Sted i 1856. Ved samme Lejlighed skete der ikke saa faa Forandringer i Gaardens Indre, saaledes at der i Brandtaksationen skrives: „Taksation af Ejendommen Storegade Nr. 60 og Lillegade Nr. 77, der nu er sammenbygget og har modtaget en Del Forbedringer“.

Da nu al Grossererforretning var borte, var det unødvendigt at beholde det store Pakhus. Nederste Etage var fra Begyndelsen indrettet til Butikker, men den øverste Etage omdannede Vogel til en stor Sal, hvor der baade om Markedsdagene og ved andre Lejligheder afholdtes Bal.

Butikken til Storegade havde han kun selv beholdt en kortere Tid. Allerede følgende Aar udlejede han den til Købmand Rasmus Rasmussen, Søn af Vognmand P. Rasmussen paa Storegade. Men Handelen gik daarligt, og 1. Februar 1869 overdrog Rasmussen Lejeretten og Varelageret, der kun beløb sig til nogle faa Hundrede Dalers Værdi, til en ung Mand, N. Nielsen, og rejste selv til København.

NIELS NIELSEN

var født $\frac{7}{3}$ 1845 i Vejrum ved Holstebro. Han havde lært Handelen i Viborg, og efter at have været Kommis dør og i Randers i nogle Aar, flyttede han altsaa her til Grenaa. Forretningen, som Nielsen drev i 58 Aar lige til sin Død, $\frac{22}{10}$ 1926, lykkedes det ham ved Paapasselighed og Flid lidt efter lidt at bringe i god Gang, og en Tid efter blev han selv Ejer af Gaarden, eller rettere sagt dens ene Halvdel.

Som før omtalt havde Vogel straks sluttet Kontrakt med Gerdes i Aarhus om Køb af Ejendommen. Af økonomiske Grunde udslettedes denne Kontrakt senere, saaledes at Gerdes faktisk igen i en Række Aar var Ejer. Men i Slutningen af 1869 fik Vogel sine Pengeforhold i Orden og fik Skøde paa hele Komplexet. I 1877 delte han Ejendommen i 2 Parceller og solgte den Del, som laa til Storegade, til Niels Nielsen, medens han selv beholdt Ejendommen til Lillegade. Med dette Aarstal

er altsaa den eet Hundrede Aar gamle Forbindelse mellem Stykket til Lillegade og Gaarden til Storegade ophævet. Men som alle ved, er der den Dag i Dag stadig en meget livlig Forbindelse imellem Store- og Lillegade, takket være Passagen igennem de 2 Gaarde.

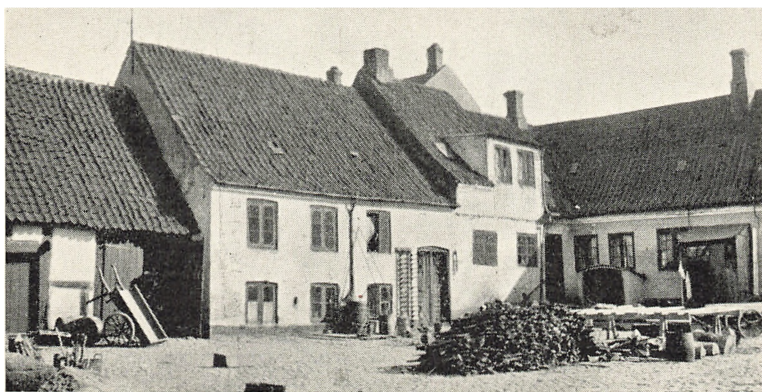
I sin oprindelige Skikkelse var Bygningen, som Agent Mølier havde ladet opføre i 1813, en Gaard i 1 Etage med en Frontispice over Indgangsdøren. Da denne trængte til en Reparation, lavede Nielsen den om til en Kvist kort Tid efter, at han var blevet Ejer (se Billedet Side 416). Senere blev Kvisten forlænget til begge Sider, saaledes at Ejendommen til Gaden nu fremtræder i 2 Etager.

I Bygningen indrettedes siden to Butikker. Som Lejere deraf har i Tidens Løb siddet flere af Byens godt kendte Borgere. Jeg nævner bl. a. Rebslager Balle, som boede der i 60erne og 70erne. Senere Urmager Rasmussen, der var Fader til Apoteker G. Rasmussen, nu i Aalborg. Og endelig Bager A. Andersen. Det var alle i den østre Butik. I den anden Ende har bl. a. boet Sagfører H. West og senere i mange Aar Blikkenslager N. Stoffregen.

Købmand N. Nielsen skilte i 1917 sin Del af Ejendommen i 2 Parceller, idet han frasolgte hele den Øst for Porten liggende Halvdel til sin Nabo, Snedkermester A. M. Sørensen, der er

Købmand Niels Nielsen.

Et Hjørne af Kobmand Nielsens Gaard indvendig ca. 1915.

den nuværende Ejer. Den vestre Halvdel beholdt Nielsen selv. Den ejes nu af hans Datter, Frk. Elisabeth Nielsen, der fortsatte Forretningen indtil 65 Aars Jubilæumsdagen $\frac{1}{2}$ 1934, men derpaa af Helbredshensyn trak sig tilbage og udlejede den.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 58.
M. Nielsen Smed*

STOREGADE NR. 14

Tidligere Skrædder J. H. Jensen,
nu Snedkermester A. M. Sørensen. Matr. Nr. 89.
Den tidligere Bindingsværksbygning opført 1777,
den nye opført 1897.

Grundtaksten fra 1682 nævnes her: „... [Nr. 61] Søren Bagis Gaard hand self beboer. Taxt 34 Rdl...“

I 1742 tilhører Huset Niels Mortensen Smed. I 1761 ved den første Brandtaksation dennes Søn. Der staar: „Morten Nielsen Smed hans ejende og iboende Gaard. Bestaar af ickun een Længde *gammel* Bygning med Tegl Tag til Gaden — samme Længde Hus er Forhus til Gaden og indrettet til Stue, Værelser og et Køkken — med en lukket Port samt Smedje ved den vestre Ende. Taxeret for 70 Rdl. . . .“

I 1763 rejste Morten Smed til Hammelev og solgte Huset til Bager Niels Pedersen Lange (se Side 133 heri), der forhen havde boet paa Torvet og ejet den gamle „Præsteresidentz“,

Storegade Nr. 14. Huset opført i 1777 af Bager Lange. Nedrevet og genopført Aar 1897.

Skrædder J. H. Jensen og Fru.

hvori der blev gjort Udlæg netop ved den Tid. I 1777 „er hele denne Længde Hus ganske nedbrudt og igien opført med Tegltag. 8 nye Fag taxeres til 180 Rdl. . . .“ Det er altsaa formodentlig Bager Lange, som har opført det smukke Hus, som laa her til Aar 1897, og som ses paa vedføjede Billede. Han naaede imidlertid — desværre for ham — ikke selv at faa nogen Glæde deraf. Det blev straks, formodentlig for Byggegæld, overtaget af Ejeren af Nabogaarden mod Øst, Peter Amtje, tidligere Forpagter af Ørbækgaard. Tinglæste Papirer findes ikke. Amtje har haft Huset udlejet, og der har aabenbart været Rift om at komme til at bo i det smukke, nye Hus. *Lejerrækken* er følgende: 1777 Organist Haderup, derefter i Rækkefølge: Kapellan Christopher Tikiøb, Toldkontrollør Chr. Asferg, Consumtionskontrollør Nye-gaard. Dermed er vi naaet til 1791. Huset sælges nævnte Aar ved Auktion efter Madm. Amtjes Død til en af hendes Arvinger, Jfr. Karen Borum, der straks efter ægtede Toldkontrollør Chr. Asferg. Det har fortsat været udlejet. Men efter Asfergs Død i 1816 flyttede hans Enke herind og boede her i sine sidste Aar. 1830 solgt til Naboen, Konsul M. F. Jahnsen. 1853 af Jahnsens Enke til Skræddermester Johan Henrik Jensen. Huset havde to Lejligheder. Jensens beboede selv den østre, medens den mod Vest var udlejet. I den holdtes i en Række Aar i 50erne Poge-skole, og i den har Væver P. Jensen haft Butik, før han byggede sin egen Bygning paa Gadens modsatte Side.

Johan Henrik Jensen var født i Lillering ^{11/12} 1813 og havde løst Borgerskab i Grenaa ^{15/4} 1839. Det kneb for Jensen med at faa det til at gaa rundt som Skrædder. Han forsøgte sig derfor med Udsalg af færdigsyede Klæder og med Marskandiser-

Snedkermester J. Brinch.

forretning. I 1869 aabnede han en lille Beværtning. Den blev drevet under ganske jævne Former. Det var mest Landboere, der var Gæster i Jensens smaa, lave Stuer. I en lang Aarrække var Skrædder Jensen desuden Retsvidne. En af Ægteparrets Døtre var gift med Kulhandler Karl Petersen.

Efter Jensen og Hustrus Død solgtes Huset i 1895 til Snedkermester J. Brinch Sørensen, der lod det gamle, smukke Bindingsværkshus nedbryde og opbyggede den nye Ejendom.

Brinch (født ^{14/12} 1853, død ^{28/3} 1937. Borgerskab i Grenaa som Snedkermester ^{23/10} 1879) var i næsten en Menneskealder Lærer i Fagtegnning for Snedkere og Tømrere i Teknisk Skole. I en lang Aarrække var han desuden Bygningsinspektør i Grenaa og Provstiens bygningskyndige Medarbejder ved Tilsynet med Provstiets Kirker. Brinch byggede senere flere Ejendomme paa Vestervej og flyttede selv ind i en af dem. Han solgte i 1907 Storegadeejendommen til Snedkermester A. M. Sørensen.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 59.
Sr. Peder Nielsen
Bang.*

STOREGADE NR. 12-10-8

Den samlede Ejendom, opført ca. 1762, tilhørte indtil Aar 1884 Prokurator Lunøe. Et Par Aar efter blev den gamle Gaard nedrevet og opført som 3 selvstændige Ejendomme. Nu ejes Nr. 12 af Fru Isenkræmmer Poulsen. Matr. Nr. 80a
- - - 10 - Fru Buntmager Dahlin. - - 80b
- - - 8 - Snedkermester L. Olsen. - - 80c

Grundtaksten fra 1682 nævner her: „... [Nr. 62] Sal. Hr. Jørgen Sørensens Børns Gaard med et lidet Haugsted derhos, [som] afdøde Byskriferens Kone endnu en kort Tid beboer. Taxt 150 Rdl...“

Hr. Jørgen Sørensen [Bagge], som nævnes her, var i 1638 blevet Rektor ved Latinskolen i Grenaa og 1642—50 tillige Kapellan sammesteds. I 1650 blev han efter Sejer Rasmussens Død dennes Efterfølger som Sognepræst og forblev i Embedet til sin Død i 1673. Hans Hustru hed Marie Lauritsdatter Rafn. Hun var vistnok Datter af Præsten i Ørum, og altsaa Søster til den

senere Sognepræst i Grenaa, Ove Christensen Brochs første Hustru. „Afdøde Byskrivers Kone“ maa formentlig være Enken efter Niels Marcussen, som var død 6. Maj 1682 efter en ret kort Virksomhed i Embedet.

Først en lille orienterende Oversigt over Ejendommens Udstrækning i ældre Tider. De 3 nuværende Storegadebygninger Nr. 12, 10 og 8 udgjorde indtil ca. 1748 ikke een, men to Gaarde, hvoraf den vestlige var langt den største og omfattede næsten hele nuværende Nr. 12 og 10, medens den langt mindre østlige udgjorde omtrent det Stykke, som nu er Nr. 8. Omkring 1748 forenedes de 2 Ejendomme ved, at en rig Dame, Anna Rasmussdatter Koed, Enke efter Købmand og Skipper Niels Pedersen Bang (se heri Side 263) købte begge Gaarde og forenede dem, saaledes at de f. Eks. ved Brandtaksationen i 1761 opføres som een Gaard.

Vi vil derefter se paa Udstrækningen mod Nord, og det viser sig da, at i hvert Fald den største af Gaardene gik ud til Lillegade. Der staar nemlig udtrykkelig i et Salgsskøde fra 1742, hvorved en tidligere Ejer, Rektor ved Latinskolen Johs. Plenge, sælger til Major Henrich Hoff paa Hessel, at Gaarden ligger til Storegade „... straks vesten for det Hus, som den danske Skoles Leder Søren Fisker iboer, og næst østen for Niels Mortensen Smeds Hus og Ejendom...“, samt at „Gaarden strækker sig i Nord til den Liden Gade og dør paa den østre Side grænser til Michel Bangs Gaard og paa den vestre Side til Jacob Snedkers Gaard“.!) Det vil være praktisk til Orientering at betragte Kortskitsen heri Side 417.

Da Hoff i 1747 solgte Gaarden, delte han den ved et Plankeværk tværs over i 2 Parceller, en større sydlig til Storegade, som solgtes til Købmand Foss, og en mindre nordlig mod Lillegade, som han foreløbig beholdt en lille Tid. Stykket til Lillegade, som altsaa oprindeligt hørte til Gaarden her, er de Parceller, som nu tilhører Urmager Sørensen (Lillegade Nr. 13), Frk. Marie Kaiser (Nr. 11) samt den vestre Halvdel af Glarmester Lauritzens (Nr. 9). Efter denne Oversigt over Ejendommens tidligere Udstrækning vender vi tilbage til Ejerrækken her. Jørgen Sørensen Bagges Børn maa i Begyndelsen af 1690erne have solgt Gaarden til den nye Byfoged

KNUD HENRIK FRANTSEN BLICHFELD

Præstesøn fra Vitten, født $14\frac{1}{2}$ 1661, død $27/10$ 1729. Byfoged i Grenaa og Nørreherred 1693—1729. Gift med Anne Amdisdatter Langaae, født 1664, død 1732.

Der findes ikke noget tinglæst Skøde paa Gaarden af den

simple Grund, at Byens Tingbog fra de Aar ikke eksisterer mere. Men derimod findes et tinglæst Skøde fra Naboen, Jacob Snedker, paa et Stykke Havejord ud mod Lillegade, som Byfogeden faar i Eje, imod at han skal vedligeholde Plankeværket imellem deres Ejendomme. Det er fra 1704, og det fremgaar deraf, at Blichfeld i ca. 12 Aar har beboet Gaarden. Det vil altsaa sige, at han har købt den, straks da han udnævntes til Byfoged i Grenaa. Byfoged Blichfeld, der var Byens højeste Embedsmand i 36 Aar, spillede en meget betydelig Rolle, og om ham vil der under den almindelige Byhistorie blive fortalt en Del. Hans Navn er et af de faa fra den rigtig gamle Tid, som er kendt af en stor Del af den nulevende Slægt, takket være hans pragtfulde Epitafium, som nu hænger i „Vaabehuset“ i Kirkens Taarn, men som oprindeligt havde sin Plads inde i Kirken. Blichfeld havde sammen med Provst Ove Broch skænket Kirken dens første Orgel.

Efter Byfoged Blichfelds Død solgtes Gaarden til Byens nye Rektor, uden at der dog findes tinglæst Skøde derpaa.

JOHANNES GEORG JØRGENSEN PLENGE

født ²⁰/₉ 1700 i København, død ¹⁵/₁₂ 1795. Faderen, der var indvandret Tysker, var Hofkandestøber. Moderen, der var fra Norge, døde under Pesten i 1711. Plenge giftede sig ¹⁰/₂ 1730 med Giertrud Pedersdatter Tensen, Datter af Toldkontrollør Peder Tensen, som ejede den næst nærmeste Naboejendom mod Øst.

Plenge var Byens sidste Rektor, idet Latinskolen efter kgl. Ordre nedlagdes med Udgangen af Aaret 1739.

Som alle Datidens Lærere sad Plenge smaat i det, og han maatte f. Eks. forlade sin tidligere Ejendom paa Torvet formedelst overhaandtagende Gældsforpligtelser og overdrage den til Pastor Blichfeld, Byfogedens Søn. Og da Plenge ved Latinskolens Op-hævelse drog fra Byen, maatte han udstede Gældsbevis for 71 Rdl. til den hovedrige Niels Nielsen i Overslemming, for hvilket Beløb Plenge „Tid efter anden havde annammet Varer eller rede Penge“.

Efter i København at have taget homiletisk Prøve med Henblik paa præsteligt Embede, som var omtrent alle Rektors og Høreres Fremtidsdrøm, blev Plenge i Slutningen af 1740 kaldet til Sognepræst for Thiele og Foulum Menigheder i Viborg Stift. Det var ham selvfølgelig magtpaaliggende at faa Gaarden solgt til Gældens Afbetaling, og i 1742 udsteder han Skøde til Major Henrich Hoff til Hessel paa Gaarden her. Det er i dette Skøde, at Gaardens tidligere omtalte Udstrækning anføres. Man havde jo dengang ingen anden Maade til at kendetegne en Ejendom paa end ved at nævne dens Naboer paa alle Sider og an-

give Grundens Længde paa alle Kanter. Matrikelskort, Ejendomsnumre eller andre Hjælpemidler eksisterede jo ikke.

Major Hoff paa Hessel ejede i de Aaringer adskillige af Grenaa Bys Ejendomme, som han naturligvis havde købt i Spekulationsøjemed. Nærværende Gaard solgte han i December 1746 til Sr. Lauritz Foss. Han var født i Grindsted som Søn af Pastor David Foss og Hustru Anna Arensberg. Da Præsten i 1728 døde, giftede Enken sig med Pastor Risom i Grenaa, som altsaa var Foss' Stedfader. Der er Forklaringen paa, at han nedsatte sig her. I Borgerkabsbrevet af ²⁴/₇ 1747 staar, at han agter „at holde aaben Krambod og Vinhus samt drive anden borgerlig Næring“. Og af Skødet fremgaar, at Major Hoff ved dette Salg maa have skilt den ud til Lillegade liggende Del af Gaarden fra. Det ses baade af Maalene og af en Bemærkning om, at den nu mod Nord afsluttes af et nyopsat Plankeværk.¹⁾

Foss blev her ikke længe. Allerede i 1748 udstedes Auktions-skøde paa Gaarden til Sal. Niels Pedersen Bangs Enke, Anna Rasmusdatter Koed. Det var Svigersønnen, Velærv. Hr. Hans de Hemmer, Sognepræst for Lyngby og Albøge, som paa hendes Vegne afsluttede Købet. Niels Bangs Enke var en meget velhavende Kone og af Byens fornemste Familie. Hun ejede en stor Gaard længere nede paa Storegade, omtalt heri Side 263 o. flg. Denne brændte i 1751 og solgtes efter Genopførelsen til en af Sønnerne, og Madm. Bang er vel saa flyttet herop.

Samme Aar som Gaardkøbet fandt Sted, købte hun ogsaa den i Indledningen omtalte mindre Ejendom, som laa umiddelbart op til den mod Øst. Den kaldes i Byens Grundtaxt 1682 „Nr. 63 Anders Malmøes Hus, han selv iboer“. Dette Hus gik siden over til den tidligere omtalte Præst, Frands Knudsen Blichfeld, hvis Enke i 1742 solgte det til „den danske Skoles Leder, Søren Rasmussen Fisker“. Derpaa uden tinglæst Adkomst til et Par senere Ejere, af hvilke den sidste, Erich Colding, altsaa i 1748 solgte til Madm. Bang. De to Ejendomme regnes fremtidig sammen til een Gaard, og Brandtaksationslisten i 1761 har dem under eet som Nr. 59.

I 1756 solgte Enken den samlede Gaard til sin ældste Søn, idet det i Skødet bemærkes, at hermed følger et Hus, som ligger tæt Øst for Gaarden, og „som stedse har hørt dertil som Lejevaaning“.

PEDER NIELSEN BANG

født ca. 1725, begr. $10/5$ 1776. Købmandsborgerskab i Grenaa $22/4$ 1748. Gift $1/11$ 1754 m. Anna Rasmusdatter Mau, om hvem en samtidig Forfatter skriver: „Datter af den ved sin Forstand og Gudsfrygt navnkundige Kjøbmand i Greenaae Rasmus Sørensen Mau“, begr. $24/5$ 1765. Gift $2/6$ 1766 m. Jfr. Maren Sørensdatter Kiær. Hun ægtede efter Bangs Død $26/9$ 1779 Styrmand Otto Mulvad.

Peder Bang betalte kun sin Moder 150 Rdl. for Gaarden. Og da den 9 Aar senere staa assuredet for 860 Rdl., kan man gaa ud fra, at Peder Bang har ladet Gaarden helt ombygge, og at det er ham, som har givet den den Skikkelse, som kendes fra Prokurator Lunøes Tid, og som ses paa Billedet Side 432. En Omvurdering i 1762 viser da ogsaa, at den samlede Ombygning allerede det Aar paabegyndtes med den Øst for Porten liggende Del af Gaarden.

Af en Mængde Pantebogstilførelser ses, at Peder Nielsen Bang ofte har skullet skaffe Penge, hvilket er fuldkommen forstaaeligt, da han var en af Byens største Handelsmænd. Men det er ofte mere sjældent forekommende Panteobjekter, han er nødt til at ty til, som f. Eks. Sengeklæder, Sølvservice, 1 Sølvlommeur eller — som i 1770 — en blaamalet Postvogn. I de Aar var Byfoged Boserup i Ebeltoft Postmester baade for Grenaa og Ebeltoft. Og det kunde af Bemærkningen om den blaamalede Postvogn, som pantsattes, se ud, som om Peder Bang havde været Boserups Stedfortræder eller Postkontrahent her paa Pladsen. I Efteraaret 1771 stillede Bang saavel sin Gaard som sine Jorder til offentlig Auktion. Gaarden solgtes for 550 Rdl. til

PEDER HANSEN AMTJE

født 1712, begr. $2/2$ 1781. Forpagter af Ørbækgaard under Grevskabet Scheel. Gift m. Martha Marie Kondrup, født 1720, begr. $21/7$ 1790.

Ægteparret, der var barnløst, har altsaa tilbragt deres Livsafsten her i Grenaa. De maa have været meget rige Folk. Allerede samme Aar, de flyttede hertil, stiftede de et Legat til Fordel for „det Sogns fattige, hvor den længstlevende af dem ved sin Død boede, saaledes at dette Sogns Almisselemmer nyder den deraf faldende aarlige Rente“. Rentekapitalen var paa 100 Rdl. samt $1/3$ af deres Bo. De maa have efterladt sig ca. 10.000 Rdl., eftersom Legatet i 1791, da Boet opgjordes, forøgedes med 3364 Rdl. Af dette Beløb stod den overvejende Part, nemlig 2670 Rdl. udlaant mod Pant i godt og vel en halv Snes Købstadsejendomme her i Grenaa. For Resten købtes senere Jorder, hvilket dengang var en meget almindelig Pengeanbringelse. Da Grenaa Fattigvæsen i 1791 lod indrette en Spindeskole til Arbejde for fattige Kvinder

og deres Børn, forbrugtes af Legatkapitalen ca. 760 Rdl. i de Aar dette Forsøg varede. Efter Statsbankerotten i 1813 medgik som Omkostninger yderligere 413 Rdl., og til Fattiggassens almindelige Forbrug anvendtes en Del af Resten. Ved Amtsdirektionens Skrivelse af 28. Aug. 1832 forlangtes det imidlertid, at Legatkapitalen ved en aarlig Merudskrivning paa 100 Rdl. Sølv skulde bringes op til 2710 Rdl. Denne Kapital skulde saa udlaanes mod anordningsmæssig Sikkerhed, og Renten anvendes efter Fundatsen. Dette skete, og det ses da ogsaa nogle Aar efter, at Legatet staar opført med 5.370,70 Kr. og er udlaant mod Pant i Ejendomme i Grenaa.¹⁾ Legatet er vistnok senere anvendt som en Del af Byggesummen til Fattiggarden paa Nørregade.

Som tidligere nævnt var Ægteparret barnløst. Men de havde haft Hustruens Søsterdatter, Mette Cathrine Borum i Huset som Plejedatter og opdraget hende fra hendes spæde Barndom. De havde testamenteret hende 400 Rdl. ud over den Part, som hun efter Loven skulde nyde i Lighed med de øvrige Arvinger. „Dog skulde disse 400 Rdl. ikke udbetales hende, førend hun ved anstændigt Giftermaal var bleven forsørget.“²⁾ Om Jfr. Borum er blevet forsørget ved „anstændigt Giftermaal“, har jeg ikke kunnet faa oplyst. Derimod var hendes Søster Karen forlovet med Toldkontrollør Chr. Asferg. Hun arvede ogsaa en Sum efter Tanten og giftede sig kort efter Tantens Død. Ved Auktionen over Amtjes Gaard og Hus købte Ægteparret begge Dele, hun Huset, (se heri Side 421) og Asferg Gaarden.

CHRISTIAN ASFERG

født ca. 1737, død $\frac{3}{6}$ 1806 (69 Aar gl.) Toldkontrollør i Grenaa 1782, tillige kgl. Vejer og Maaler fra 1784. Told- og Konsumtionskasserer 1791. Gift $\frac{23}{2}$ 1791 m. Jfr. Karen Sørensdatter Borum, f. ca. 1756, død $\frac{17}{12}$ 1830 (74 Aar gl.).

I Justitsprotokollen er bl. a. afskrevet Asfergs Bestallingsbrev som Vejer og Maaler i Grenaa. Det lyder saaledes:

„Niels Erich Behr Kongelig Majestæts Virkelig Kammer Raad, Byfoget i Greenaae, Postmæster sammestæds, Herretsfoget i Nørre Herret og Birchedommer til Katholm Birch — Gjør vitterligt, at da forrige Told Controleur Otto Friderich Knoff her i Greenaae, som tillige var Veier og Maaler her sammesteds ved Døden er afgangen, saa haver ieg paa Embeds Vegne i Kraft af Loven, Told-Rullen og Kgl. allernaadigste Rescript af 3. Aug. 1670 i hands Stæd antaget og beskicket, ligesom ieg og hermed antager og beskicker nærværende Told Controleur Hr. Christian Asferg, indfød Dansk Undersaat, til at være herefter tillige Veier og Maaler i bemelte Greenaae;

Thi haver hand i alle Maader at rætte og forholde sig efter hans Kgl. Majestæts allern. Love og Forordninger, fornemmelig dette hands Embede betræffende, og deri aldels at opføre sig som en ærlig og oprigtig

Eed-Soren Veier og Maaler egner og anstaar og hand agter at tilsvare, alt under Embeds Fortabelse og anden vedbørlig Straf. Hvorimod hand nyder til Indkomst de ham tilladte og anordnede Veier- og Maaler Penge, som hands Formand med Rætte nyt og haft haver. Iøvrigt haver fornævnte Told Controleur Hr. Asferg allerunderdanigst at søge Hans Kongl. Majestæts allernaadigste Confirmation paa denne min ham meddelte Veier- og Maaler Bestalling.

Greenaae, d. 2. Sept. 1784.

N. E. Behr“.

Den kongelige Konfirmation derpaa er meddelt under Dato 29. Okt. s. A. Den er stemplet med 4 Rdl.

Om Toldkontrollør Asfergs Liv ved jeg ikke noget af Betydning. Kort efter hans Død flyttede Enken ind i det før omtalte mindre Hus (Storegade Nr. 14). Gaarden her solgte hun efter sin Formynder og Nabo, Agent Rasmus Møllers, Raad i 1816 til Fuldmægtig paa Herredskontoret, Jens Jensen Harboe. Han var gift med Købmand Hans Broges yngste Datter Birgitte, og de har sikkert boet her en Række Aar. Men da Harboe sin sidste og længste Tid boede paa Lillegade, hvor han ejede flere Ejendomme, vil hans Historie blive fortalt der. Harboe solgte i 1829 Gaarden til Byens nye Sognepræst, Amtsprovst, Ridder

CHRISTIAN FUGL

Præst her 1827—46. Født $\frac{1}{4}$ 1780 i Astrup (Viborg Stift), hvor Faderen var Degn. Død her i Grenaa $\frac{25}{3}$ 1846. Cand. theol. 1803 (I). Sognepræst i Flade-Gjerum 1813. Sognepræst i Hals 1819. Amtsprovst i Hjørring Amt 1819. R. af D. 1826. Udnævnt til Sognepræst i Grenaa $\frac{13}{7}$ 1827. Gift $\frac{28}{3}$ 1813 med Michaeline (kaldet Lina) Jansen, hvis Fader var den senere Biskop i Aalborg Rasmus Jansen. Hun var født 1791, død i Kbhvn. $\frac{15}{6}$ 1855.

Amtsprovst Fugl havde først boet til Leje et Par Aar nede paa Søndergade i nuv. Købmand Skovs Gaard, som dengang ejedes af Generalkrigskommissair Chr. de Fischers Enke. Paa Gaardens store Lofter havde Fugl god Plads til at opbevare sit Tiendekorn. Men da Fru Fischer kort efter solgte Gaarden, maatte Fugl altsaa flytte. Angaaende Benævnelsen Amtsprovst kan det meddeles, at dette var en Institution, som oprettedes ved Forordn. af $\frac{5}{12}$ 1806. „Medens Reglen siden Reformationen havde været den, at Provstiet faldt sammen med Herredet, saa bestemte Forordn. af 1806, at der for Fremtiden kun skulde beskikkes een Provst for hvert Amt“. Disse Amtsprovster skulde være en Slags Skoleinspektører og Regeringens Hjælpere i Bestræbelserne for at føre de nye Skoletanker ud i Praksis. De lønnedes af Præstembederne.

Imidlertid kom de forfærdelige Krisetider i Aarene efter 1813 i Vejen, og Præsterne søgte uafslædig Regeringen om at blive fri

for de dem paalagte Afgifter til Seminariefonden og Amtsprovsternes Lønninger, og Kancellet fik ikke Ro, før det i 1821 ophævede dem. Dermed faldt Amtsprovstinstitutionen bort, upraktisk som den var.¹⁾ Det ses altsaa, at naar Fugl stadig benævnes Amtsprovst og denne Titel ogsaa staar paa hans smukke Gravmæle paa Grenaa Kirkegaard, saa skal den ikke opfattes, som om Fugl var Provst i sine Grenaadage. Han blev i Embedet til sin Død, og det Eftermæle, som han fik, var, at han havde været „en saare brav, dygtig og værdig Præst“.

Da det er meget lidt, jeg ellers ved om Amtsprovst Fugl, kan det maaske være af nogen

Interesse at meddele et Uddrag af en Forpagtnings-Kontrakt, som han oprettede kort efter sin Ankomst hertil, og som oplyser et og andet ogsaa om rent praktiske og lokale Forhold i de Tider.

Amtsprovst Fugl forpagtede fra ⁵/₁₁ 1827 Embedets Jord ud til Vognmand Lars Andersen i Grenaa for 8 Aar eller sin Embedstid ud, hvis denne skulde blive kortere end nævnte Aarrække. Embedsjorden, som Andersen overtog, var paa 45 Tdr. 5 Skp. Land, beliggende paa en hel Række Steder paa Grenaa Mark, som nærmere oplyses. 1) Jorderne overdrages til Sæd, Høavl eller Græsning. Jorderne skal, naar de bruges til Sæd, forsvarelig gødes og behandles. Efter 4 Aars Brug skal de udlægges til Græsning og Hvile i 3 Aar. 4) I Tilfælde af, at Byens Mark skulde vorde udskiftet i Forpagningstiden, forbeholdes Forpagteren enten at erholde billig Erstatning for mulige Tab forarsaget derved eller Ret til at frasige sig Jorderne. Han deltager ikke i Udskiftningsomkostningerne. 5) I Tilfælde af, at Amtsprovst Fugl erholder en Lejlighed i Grenaa, som han ikke helt ud benytter selv, og som maatte være skikket til at rumme Hø, Foder eller Straakorn, paatager han sig at overlade Forpagteren saa mange Fag Hus, som han kan undvære. 6) Forpagteren afholder alle Skatter, Afgifter og Tiender og svarer det første Aar

Amtsprovst Fugls smukke Gravmæle
paa Grenaa Kirkegaard.

efter Aarhus Stifts Kapiteltakst 15 Tdr. Rug og 15 Tdr. Byg og de følgende Aar 25 Tdr. af hver Kornsort, som erlægges inden det følgende Aars 1. Marts. 8) Forpagteren er pligtig til hvert Aar, saa længe Forpagningsstiden varer, med Hest og Vogn at forrette 3 Rejser for Provsten, „som dog ej medtager hver mere end een Dag, samt tillige med Vogn at bringe Vask til Aaen saa ofte det forlanges“. 9) Forpagningsafgiften ansættes af Hensyn til Stempelpapiret til en aarlig Værdi af 150 Rdl. Sølv.¹⁾

Et Par Aar efter Amtsprovst Fugls Død rejste Enken til København og solgte i 1849 Gaarden her til Fuldmægtig

LARS JOHAN LUNØE

født $\frac{10}{8}$ 1818 vistnok i Løgstør, død i Kbhvn. $\frac{14}{4}$ 1909, Søn af Købmand, Kancelliraad Palle Møller Lunøe og Hustru Maren Jelstrup. (I sine 2 Ægteskaber havde Kancelliraaden 14 Børn). Exam. juris 1840. Fuldmægtig paa Herredskontoret i Grenaa engang i 40erne. $\frac{3}{9}$ 1857 besk. til Prokurator ved Underretten. 1852 Branddirektør. 1856 Medstifter af Spare-, Laane- og Diskontoinstituttet. Bogholder og Kasserer for samme 1856—83. $\frac{18}{1}$ 1865 Medl. af Ligningskommissionen. $\frac{6}{1}$ 1861— $\frac{6}{1}$ 73 Medl. af Grenaa Byraad. Gift $\frac{15}{11}$ 1845 Cecine Marie Agerskov, en Købmandsdatter fra Holstebro, død $\frac{4}{9}$ 1915.

Lunøe, der altsaa begyndte paa Herredskontoret i Grenaa som ganske ung Fuldmægtig, kom ret snart til at spille en meget betydelig Rolle i Byens Liv. Det gælder kommunalpolitisk, idet Lunøe i en længere Aarrække var et virksomt Medlem af Byraadet. Men det gælder ogsaa i hans Gerning som Prokurator og navnlig derved, at han var Medstifter af og vistnok den egentlige, drivende Kraft ved Oprettelsen af „Spare-, Laane- og Diskonto-Instituttet“, i hvilket han sad som den faktiske Leder i en lille Menneskealder. Og saavel Traditionen som de tilgængelige Aktstykker og Samtidens Aviser vidner om, at Prokurator Lunøe sad inde med en meget stor økonomisk Indflydelse og Magt i denne Periode.

Lunøe var gift med en Datter af Købmand Agerskov i Holstebro. Svigerforældrene boede i en Fløj af den store Gaard, efter at de havde trukket sig tilbage fra Forretningen. Lunøe havde 7 Børn. De 2 ældste, Palle og Christian Lunøe, blev Præster, den yngste Søn, Lars Johan Lunøe, der var Jurist, endte som Højesteretsassessor. Han skildres som en højtbevaget Mand, men han døde i en ung Alder. Ægteparrets yngste Datter var gift med Professor, Dr. phil. Emil Koefoed, Direktør for den farmaceutiske Læreanstalt i København, som døde i 1937.

Ved Lunøes Sølvbryllup i 1870 findes en lille indsendt Artikel i „Grenaa Avis“, der baade viser Tidens noget svulstige Stil og den Anseelse, Familien nød.

„Vor lille By har idag iført sig Festdragt: det kjære, gamle

Prokurator L. J. Lunøe og Frue.

Dannebrog vaier fra Husene, og Anledningen dertil er Hædersmanden Prokurator Lunøe og Hustru, der idag for 25 Aar siden ægteviedes og saaledes nu ombytte Myrthekrandsen med Sølvkrandsen.

Hædersmanden L. J. Lunøe kjende vi efterhaanden som By- og Herredsfuldægtig, som konstitueret By- og Herredsfoged, som Prokurator, som Branddirektør, som Medlem af Kommunalbestyrelsen m. m., og i alle disse Stillinger har hans redelige, retskafne Karakter gjort sig gjældende, hvilket ogsaa med Sandhed skal siges med Hensyn til hans Stilling som Kasserer ved Grenaa Spare-, Laane- og Diskonto-Institut.

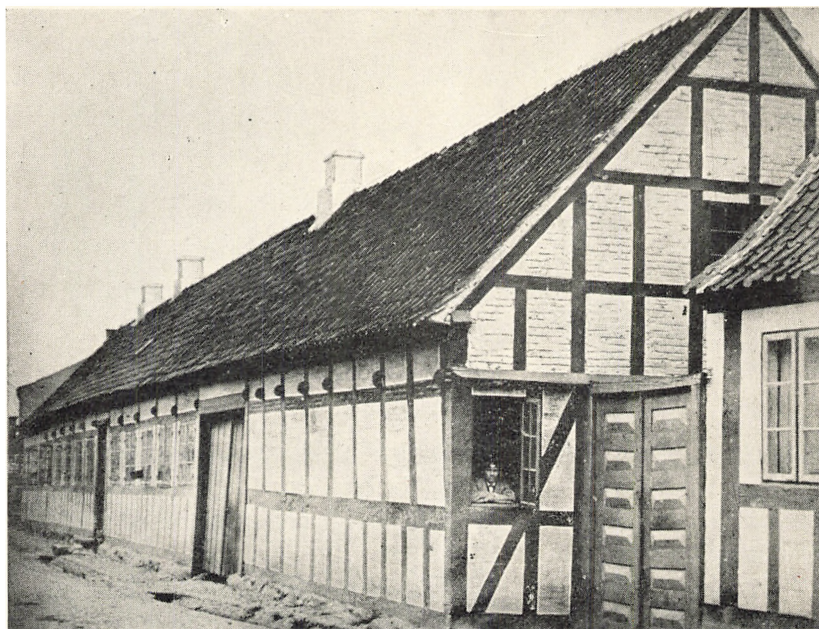
Vi staae ikke alene i Erkjendelsen deraf, og vi tro derfor, idet vi bringe Hr. Lunøe og Hustru vor hjerteligste Lykønsning i Anledning af Sølv-Bryllupsdagen, med fuld Beføjelse at kunne udtale det Ønske fra By og Land, at det længe maa forundes os at beholde denne Familie i Velgaaende i vor Midte.

m. m.“

Hvad Gaardens Udseende angaar, saa giver omstaaende Billede nogen Besked. Der var en stor lukket Port ikke helt paa Midten, men noget mod Øst. Den Del af Bygningen, som laa til højre for Porten, havde oprindelig været Stald og Lo. Den blev senere Rullestue og endte med at blive indrettet til Skolestue. Det var en „højere Pigeskole“, som i sin Tid var oprettet nærmest paa Foranledning af Ritmester Gether, Apoteker Dahl og Distriktslæge Arendrup, som ønskede en Skole for deres Døtre.

I 50erne var Frk. Manon Krebs Skolens Leder. Pastor Dantzer var Religionslærer ved den. I 1857 døde hans Hustru, og Aaret efter giftede Dantzer sig med Frk. Krebs.

I den Anledning søgte Bestyrelsen en ny Leder af Skolen

Prokurator Lunøes Gaard.

og averterede i „Grenaa Avis“ saaledes: „Til det allerede her i flere Aar bestaaende Pigeinstitut, som for Tiden besøges af omtrent 25 Elever, søges en Bestyrerinde, der med grundigt Kjendskab til Sprog, Haandarbejde og de almindelige Skolevidenskaber forbinder Øvelse i at undervise, samt er i Besiddelse af den Alvor i Charakteren forenet med Sagtmodighed, som er nødvendig for at overtage en saadan Plads. De, som ønske at reflectere herpaa, bedes med fornødne Oplysninger m. v. snarest muligt at henvende sig til en af os undertegnede.

Grenaa, i August 1858.

Dantzer, Lunøe, R. Johannsen“.

Den udkaarne blev en Frk. E. Kyhl, som i en Række Aar derefter ledede Skolen.

Vest for Gaardens Port var Beboelseslejlighederne, hvor baade Lunøes selv og Svigerforældrene boede. Og længst mod Vest med Indgang gennem en ret snæver Smøge op mod Skrædder Jensens var Kontoret. Her i Lunøes private Kontor var i mange Aar Sparekassens Domicil.

Lunøes Fuldmægtig var ex. jur. Peter Severin Møller, en Broder til Købmand J. A. Møller paa Torvet. Han var nærmest Leder af Branddirektoratet og var som en lille Bibestilling til-

lige Byens Kæmner. Arbejdet var overkommeligt, da Kæmnerkontoret, der var i Møllers private Lejlighed, vestligst paa Lillegade, kun var aabent et Par Eftermiddagstimer 2 Gange om Ugen.

I Slutningen af 80erne forlod Prokurator Lunøe Grenaa og rejste til København, hvor han levede sin sidste Tid og blev 91 Aar.

Gaarden solgte han i 1884 til de 2 unge Sagførere H. P. Rasmussen West og N. Bonke, som var Svogre, idet sidstnævntes Søster, Ane Cathrine Bonke, var gift med West.

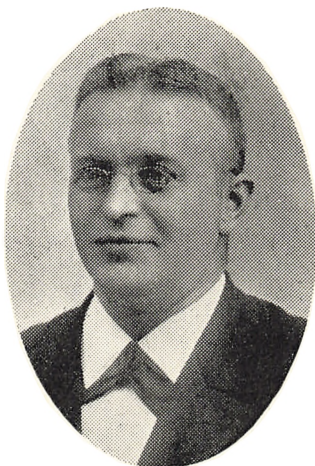
De delte straks Ejendommen i 3 Stykker og solgte det østligste til S. Bloch, det midterste til L. Jensen og beholdt selv den vestligste, største Parcel, af hvilken N. Bonke et Par Aar efter blev Eneejer, idet han købte Svogerens Part. Bonke lod den nuværende Bygning opføre og havde Kontor i dens vestlige Ende, medens den østlige indrettedes til Isenkræmmerbutik.

Da Grenaa Handels- og Landbrugsbank oprettedes i Aaret 1895, blev Bonke dens Direktør, og Banken havde Lokale her i en Del Aar, indtil den selv lod bygge sin nuværende smukke Ejendom lidt højere oppe i Gaden. I 1899 solgte Bonke til Niels Poulsen, der allerede 10 Aar forinden havde overtaget Isenkræmmerbutikken. Poulsen var født $1\frac{1}{4}$ 1858 i Balle ved Grenaa, død $2\frac{1}{2}$ 1924. Han var i en halv Snes Aar Medlem af Ligningskommissionen. Efter Poulsens Død ejes Ejendom og Forretning af Fru Kirstine Poulsen, født Reventlow.

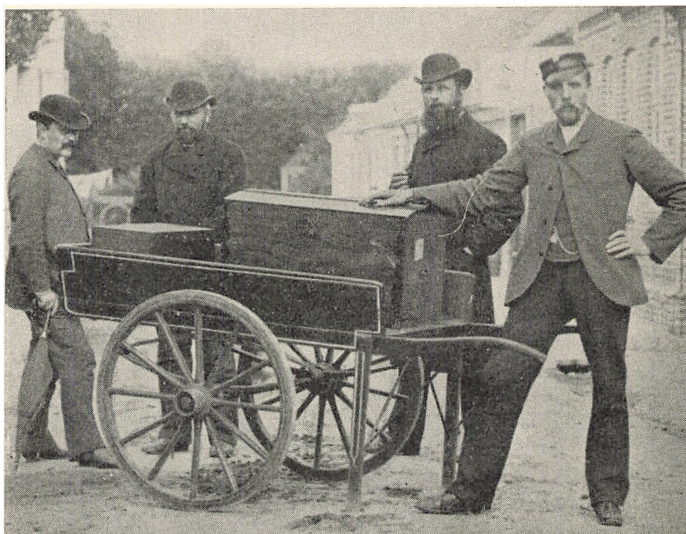
STOREGADE NR. 10.

I det foregaaende er sagt lidt om Lunøes Ejendoms vestre Tredjedel. Her følger Ejerrækken for den midterste Parcel.

West og Bonke solgte den i 1884 til L. Jensen. Han var Snedker og vistnok Farbroder til den kendte Kirkehistoriker Pastor P. Severinsen. Jensen lod den nye Ejendom opføre, men kunde ikke skaffe Penge til Foretagendet, og Fr. Thykier maatte overtage Huset. 1887 solgtes det til Buntmager N. Th. Buch. Han var født i Lyngby og var egentlig Skrædder, men begyndte en Buntmagerforretning, som gik saa godt, at han en Snes Aar efter kunde trække sig tilbage og leve af sine Midler. 1909 solgt til Buntmager M. Nielsen. 1926 til Fru M. Dahlin.

Isenkræmmer N. Poulsen.

Søren Bloch som Drager. Billedet er fra 90erne.
De øvrige Personer er Læge H. Hammer (længst til venstre) og to tilrejsende Gæster.

STOREGADE NR. 8.

Den østligste Tredjedel af Lunøes Ejendom solgtes i 1884 af West og Bonke til Søren Bloch, som opbyggede den i samme Stil som Naboejendommen, d. v. s. med 2 smaa Butikker. Bloch havde selv den ene og havde deri indrettet en lille Beværtning. Bloch var tillige i en meget lang Tid Drager ved Jernbanen. Han var en ualmindelig stor og stærk Mand, som var kendt af alle Folk i Byen. I en af de „Annoncebøger“, som afdøde Løjtnant J. Jensen udsendte hver Jul i en Periode i Slutningen af 90erne, og som indeholdt Annoncer, findes et Reklame-

vers. Det skyldes muligvis ikke Bloch selv, men er vel snarere forfattet af Løjtnant Jensen.

Jernbanedraget Søren Bloch ca. 1890.

„Søren Bloch, Søren Bloch!
Navnet kender De jo nok.
Han paa Storegade bor,
og jeg ganske sikkert tror,
at de fleste Folk ham kender,
thi det meget ofte hænder,
Folk de ind ad Døren larmer
for at faa en Næsevarmer.
Vin, Cognac og Essens,
De ham ej kan drikke læns.
Selv han meget lidt kun smager,
han er nemlig ogsaa Drager,
dertil en gemytlig Negl,
og De ta'r skam aldrig fejl,
ved hvert Tog De ser Kasketten,
Søren Bloch, han er paa Pletten.

Efter Blochs Død solgtes Ejendommen i 1916 til den nuværende Ejer, Snedkermester L. Olsen.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 60
Michel Christo-
phersen.*

STOREGADE NR. 6

Tidligere Prokurator Hanson,
nu Sparekassen for Grenaa og Omegn.
Den nuværende Bygning opført 1888. Matr. Nr. 79.

Paa dette Sted findes i Byens Grundtaxt fra 1682 „.. [Nr. 64] Børe Hagens Gaard, hand self iboer. Taxt 154 Rdl...“.

En følgende Ejer er Poul Rasmussen Palch, som i 1707 sælger sit ejende og iboende Hus til Skipper Michel Nielsen Bang. Det nævnes som beliggende „mellem Anders Malmøes og Maren Høbierigs Huse mod Vest og Peder Temsens iboende Gaard mod Øst“.

Omtrent samtidig tales i et andet Skøde om Michel Bangs øde og afbrændte Plads paa Søndergade (se heri Side 69). Forholdet er altsaa, at Skipper Michel Bangs Gaard paa Søndergade er nedbrændt kort før. Det maa have været i 1705 eller 1706. Ved den Lejlighed brændte Byens offentlige Maaltønde. Den havde jo egentlig sin Plads paa Raadhuset, men var — vistnok ikke helt lovligt — af Toldkontrollør Temsen udlaant til nævnte Mand.¹⁾

MICHEL NIELSEN BANG

er sikkert ikke af den kendte og berømte Bangslægt, som er omtalt heri Side 213. Men bestemte Data angaaende ham har ikke været at finde i Kirkebøger, Skifteprotokoller el. l. Retsprotokollerne viser derimod, at hans Hustru hed Dorthea Pedersdatter Hollmann. Hun var fra København og var Søster til den tidligere omtalte Rasmus Katholms første Hustru. Michel Bang og Hustru havde adskillige Børn, bl. a. Peder Michelsen Bang, gift m. Sara Mathiasdatter. Maren (f. 1703, d. 1782) gift m. Skipper Rasmus Bang. Trine, gift m. Skrædder Michel Fiil.

Om Michel Bang er i Tingbøger og Justitsprotokol bevaret adskillige Træk: 8. Aug. 1718 var han indstævnet for Retten. Sagen var, at Stephan Gross, der var Byens „Vangevogter“ d. v. s. Markmand, havde anmeldt, at Michel Bang i Juli Maaned havde

opbrudt Laasen paa Porten ind til Byens Vangehus og udtaget 2 Bæster uden at betale for dem. Det er maaske nyttigt her at forklare, at iflg. Byens Grandebog skulde Vangevogteren paase, at der ingen løse Kreaturer gik paa Markerne. Hvis han traf nogen, skulde han føre dem til Vangehuset, en Indhegning af Sten med en forsvarlig Laage for. Der skulde saa de indfangede Kreaturer forblive, indtil Ejermanen indfandt sig og betalte de i Grandebogen fastsatte Indløsningspenge.

Nu havde Michel Bangs Bæster været løse og havde græsset i Naboens, Toldkontrollør P. Temsens og fleres Havremarker. Stephan Gross havde indfanget dem og ført dem til Vangehuset. Men Bangs Søn Peder havde sammen med deres Tjenestedreng, muligvis uden Faderens Vidende og Vilje, opbrudt Laasen til Vangehuset og hjemført Bæsterne. Michel Bang mødte i Retten og bønfuldt om, at det passerede maatte afgøres ved, at han betalte Sagens Omkostninger og erstattede den lidte Skade, som efter Vangevogterens Skøn beløb sig til ca. 4 Neg Havre. Han henviste til, at baade Sønnen og Tjenestedrengen var umyndige. Og da Temsen erklærede sig tilfreds dermed, gik Dommeren ind paa at hæve Sagen.¹⁾

En anden Gang var der ogsaa Strid med samme Nabo. Controllør Temsen anlagde i Juni 1724 Sag „imod sin Nabo og gode Ven Michel Nielsen Bang, fordi denne skal have ilde behandlet Controllørens Søn med Hog og Slag“. Efter Opfordring hævdedes ogsaa denne Sag uden Dom, idet Bang erklærede sig villig til at betale Sagens Omkostninger med 3 Rdl. 3 Mark og at give 2 Mark til Byens fattige.

Under den store nordiske Krig overgik der i August 1717 Michel Bang den Ulykke, at hans ejende Kreyert „Perlen“, 14 Læster drægtig, blev kapret af Svenskerne. Den var lastet med Brænde til Anholt Fyr, og Toldforvalteren Pipper, der havde befragtet Skibet, havde i Forvejen forevist Bang „Fri-Pas for Opbringelse og lovet sikkert, at Skib og Besætning skulde holdes uden for Fare og Skade, al den Stund, det var i Kgl. Majstæts Tjeneste“. Men Skibet var paa Tilbagevejen fra Anholt alligevel blevet opbragt, ført til „Gothenborg“ i Sverrig og der dømt som Prise under Paastand af, at Fripasset var for gammelt. Bangs Skipper og Medreder, Søren Jensen, samt en af Baadfolkene „kreperede i Fangehuset formedelst haard Medfart og slet Tractement“. Derimod lykkedes det for de øvrige 4 af Besætningen efter mange Maaneders Forløb at flygte fra Fængslet og komme hjem til Grenaa med den sørgelige Efterretning. Om det lykke-

des for Bang og hans Medreders Enke, der sad tilbage med 6 smaa uforsørgede Børn, at opnaa nogen Erstatning af den kgl. Kasse for det lidte Tab, kan ikke ses.¹⁾

Michel Bangs Stridbarhed fremgaar af en anden Sag. I Følge de kgl. Forordninger og stadfæstede Fundatser tilkom der Skolen en vis Sum (24 Skilling) for hvert Lig, som nedsattes paa Kirkegaarden, „selv om man ikke begærede Skolens Tjeneste derved“, d. v. s. ikke ønskede Sang af Latinskolens Elever under Ledelse af Læreren. Nu havde Michel Bang et Barn, som begravedes i 1707. Da han uagtet Paamindelse af Rektor Schmidt ikke vilde betale dette Beløb, kom det til en Retssag, hvorunder Skolens Adkomst til disse Penge dokumenteredes. Og ved Dommen, som faldt ²⁷/₂ 1708, idømtes Michel Bang at betale Beløbet samt Omkostninger, der beløb sig til omtrent 2 Rdl. eller det 8-dobbelte af det paastaede Beløb. Men Michel Bang betalte hverken det ene eller det andet, og som et Eksempel paa, hvor langsommeligt det kunde være at komme til sin Ret i hine Tider, kan anføres, at Rektor Schmidt endnu i 1720 ikke havde faaet dette Beløb betalt, men at Michel Bang er en af dem, som han nævnte Aar søger for Restancer til Skolen, netop bl. a. for Beløbet fra 1708. Ved Dom af ⁹/₁₂ 1720 tilpligtedes Michel Bang at betale de 2 Rdl. 1 Sk. samt yderligere i Sagsomkostninger 2 Rdl. 2 Mark inden 15 Dage og ellers at lide Udlæg for Beløbet, og det maa vel formodes, at det saa omsider er blevet til Alvor. Retsforhandlingen i denne Sag viser, at Michel Bang har været en udpræget Kværuleant.²⁾

Bangs havde tunge Sorger af deres Børn. Side 192 heri er fortalt, hvorledes Sønnen, Peder Michelsen Bang, for Drukkenskab, voldeligt Overfald, Mishandling af den gamle Fader, „Trusler om at overfalde Byen med Ildebrand og Godtfolk paa Livet“ m. m., i Aaret 1741 idømtes 3 Aars Fæstningsarrest.

Senere hen blev baade Datteren,³⁾ Maren Michelsdatter, der var gift med Skipper Rasmus Bang, og Svigerdatteren, Sara Mathiasdatter, idømt langvarige Tugthusstraffe for Drukkenskab, voldsomme Optøjer, Smaatyveri o. a., den første i 1 ¹/₂ Aar, den anden i 8 Aar, begge at afsones i Viborg Tugthus. Men disse sørgelige Begivenheder forskaanedes Forældrene dog for at opleve, idet Michel Bang døde ca. 1744 og Hustruen et Par Aar efter.

I 1747 blev Gaarden ved Auktion tilslaaet Pantehaveren Niels Stiesen i Nederslemming for 51 Rdl. Han solgte den straks efter til „Velbaarne Sr. Johan Chr. Müller, Kgl. Maystæts Lieutenant af Infanteriet“. 1748 solgtes den videre til Michel Chri-

Storegade Nr. 4, 6 og 8 omtrent 1863. Bygningen til venstre er Lunøes, i Midten ligger Prokurator Hansons og længst til højre Karetmager ~~NI~~Nielsens (senere Skomagermester C. Seelens).

stophersen [Hammelev]. Han var vistnok Skipper ligesom Bang, men maa i Modsætning til denne have levet et meget stilfærdigt og roligt Liv, saaledes at der i de næste halvhundrede Aar, i hvilke han var Ejer, er fuldkommen Tavshed i baade Pantebøger og Justitsprotokoller baade om ham og om Gaarden.

Hans Enke døde i 1784, og uden tinglæste Papirer maa Gaarden være gaaet over til den ene af deres Sønner, Christopher Michelsen Hammelev, som var Tømrer. Den anden Søn, Peter, der var Væver, købte Naboejendommen mod Øst. Christopher Hammelevs Hustru hed Berthe Rasmusdatter. Efter hendes Død overlod han i 1817 Huset til Sønnen Michel Christophersen Hammelev imod at erholde Ophold og Pleje Resten af sit Liv. Det virker derfor lidt underligt at se, at da han døde ret kort efter, kalder Kirkebogen ham „Fattiglem Christopher Hammelev, 75 Aar gammel, der i nogle Aar har været blind“.

Michel Hammelev solgte kort efter Overtagelsen (1819) de 3 Fag af Huset til Genboen, Købmand Søren Schmidt. I 1843 købte Schmidt Resten. Han var da allerede nogle Aar før, nemlig i 1837, blevet Postmester, og muligvis har Ejendommen her saa allerede fra dette Aar været Byens Posthus. De 3 Fag Hus, som Schmidt oprindeligt havde købt, kunde jo meget vel tænkes anvendelige til et lille Kontor og et Rum til Pakker. Det er altsaa kun en Mulighed, men i hvert Fald er det en given Sag, at fra 1845 har her været Posthus. Nævnte Aar solgte nemlig Schmidt Forretningen og Ejendommen, som laa lige overfor, og flyttede herover. Fra den Tid var han udelukkende Postmester. I 1850 averterer Schmidt i „Grenaa Avis“, at „Postcontoiret flyttes førstkommande Torsdag d. 11. April til Jfr. Schmidts Bopæl paa Søndergade“. Jfr. Schmidt var hans Datter, og der tilbragte Postmesteren saa sine sidste Aar. I 1854, kort efter at være „entlediget“, solgte han Ejendommen her til exam. jur.

CARL CHRISTIAN HANSON

født $15/5$ 1817, Søn af Godsejer Carl Chr. Hanson til Bjørnholm og Hustru Vilhelmine Marie Wedborg. Død $1/4$ 1864. Exam. jur. 1845, Fuldmægtig paa Byfogedkontoret i Skagen, Bestalling som Prokurator i Grenaa $24/2$ 1859, Kæmner et Par Aar, Ligningskommissær 1860, kommunal Revisor 1862. Gift $20/1$ 1857 med Otilia Bloch, Datter af Sognepræst F. C. Bloch, født $9/8$ 1838, død paa Frederiksberg $20/10$ 1917.

Prokurator Hanson havde efter at have taget juridisk Eksamen i nogle Aar Ansættelse som Fuldmægtig paa Byfogedkontoret i Skagen, hvorfra han flyttede til Grenaa. Han fik her adskillige Tillidshverv, var en lille Tid Kæmner og til sin Død Medlem af Ligningskommissionen og kommunal Revisor. Prokurator Hanson døde som en ung Mand, kun 47 Aar gammel, midt under Krigsbegivenhederne i 1864. Hans Enke, der var 21 Aar yngre end han og Datter af Sognepræst Bloch, gennemgik saa et Kursus paa Gymnastik-Institutet i København og averterede efter Hjemkomsten, at hun gav Kursus for Damer og Børn. Tiden har vistnok ikke dengang været moden til en saadan Virksomhed i Grenaa. Fru Hanson oprettede derfor i Ejendommen en lille Mode- og Lingeriforretning, som hun drev, indtil hun i 1879 forlod Byen. Forretningen overdrog hun til sin mangleaarige Medarbejderske, Frk. Regine v. Seelen, medens Ejendommen solgtes til Sagfører Fr. Brokmann.

Allerede i Fru Hansons Tid havde den ene af Lejlighederne været udlejet til det i 1856 af Prokurator Lunøe m. fl. stiftede „Disconto Institut“, som senere antog Navnet „Spare-, Laane- og

Prokurator C. C. Hanson og Frue.

Disconto-Instituttet for Grenaa og Omegn“, men som kort og godt er kendt under Navnet „Sparekassen“.

Denne købte i 1889 Bygningen af Fr. Brokmann, nedrev det gamle Bindingsværkshus og opførte den nuværende smukke Bygning, hvori den stadig har til Huse, og som netop nu i 1938 har faaet en gennemgribende indre Modernisering.

FREDERIK BROKMANN

født $12\frac{1}{2}$ 1846, Søn af Købmand J. H. Brokmann i Grenaa. Død $9\frac{1}{7}$ 1903. Cand. jur. 1871. Overretssagfører. Bogholder og Kasserer for Sparekassen 1883. Direktør for samme 1899. Gift $24\frac{1}{4}$ 1878 m. Anna Zacho, f. $1\frac{1}{4}$ 1854, d. $31\frac{1}{5}$ 1928.

Fr. Brokmann fik straks efter bestaaet Embedseksamen Ansettelse som Fuldmægtig paa Byfogedkontoret i Grenaa, blev kort efter Sagfører og senere Overretssagfører. Men han knyttedes ret hurtigt til Sparekassen, hvor hans Fader i 22 Aar var Direktør. Da Prokurator Lunøe i 1883 gik af som Bogholder og Kasserer og flyttede til København, blev Fr. Brokmann hans Efterfølger og dermed den egentlige Sjæl i Foretagendet. Faa Aar før sin Død blev Brokmann Prokurator Møllers Afløser som Direktør. Udadtil forandrede dette ikke i væsentlig Grad hans Position. For den Generation, som levede i 80erne og 90erne, var Sparekassen og Brokmann et fast forbundet Begreb.

Brokmann var en af Forgrundsfigurerne i Byens Liv, ikke saa meget i det offentlige som i det selskabelige. Han skildres i en Nekrolog som dygtig, pligtopfyldende, human og imødekommende. Det er vistnok en fuldkommen rigtig Bedømmelse, og han har uden Tvivl haft sin store Andel i Sparekassens Popularitet i Byen og Omegn.

Personlig var Brokmann en meget charmerende Natur, en overmaade gemytlig og jovial Personlighed, der nok var egnet til

Overretssagfører Fr. Brokmann og Frue.

(Ungdomsbilleder).

at anslaa den muntre Tone i et Selskab. Han var ved Siden deraf meget uegennyttig og hjælpsom og nærede ikke Spor af Personsanseelse. Det Brokmannske Hjem, hvor den skønne Frue var Midtpunktet, var et meget selskabeligt Hus, der navnlig udviste en overmaade stor Gæstfrihed mod Kunstens farende Folk, mod Skuespillere og Artister, der da ogsaa med rørende Kærlighed følte sig knyttet dertil. Og naar Fru Brokmann paa sine gamle Dage gennemsaa sine mange Album med de mange Kunstner-fotografier med Tilegnelser, kunde hun bevæget sidde og se paa dette og hint og mindes dengang, da disse Mennesker endnu kom i Stuerne og fyldte dem med Fest og Glæde.

Fru Brokmann overlevede sin Mand i 25 Aar og døde 1928.

Som tidligere omtalt var Bygningen allerede længe forinden, nemlig i 1889, solgt til Instituttet. Og det vil formentlig være paa sin Plads her at skrive lidt af dette, Byens ældste Pengeinstituts, Historie.

Spare-, Laane- og Diskonto-Instituttet for Grenaa og Omegn eller, som det nu siden ¹²/₅ 1921 hedder, „Sparekassen for Grenaa og Omegn“ har Fødselsdag den 30. Sept. 1856.

Nævnte Dag holdtes paa Grenaa Raadhus det første Møde af Aktionærer i Instituttet, ved hvilket Møde Bestyrelsen blev valgt. Allerede ved et forberedende Møde den 12. Marts 1856 var Instituttets Love vedtaget, og 4. Juni havde man faaet kgl. Bevilling angaaende Fritagelse for Brug af Stempelpapir til Aktier, Kontrabøger og Dokumenter.

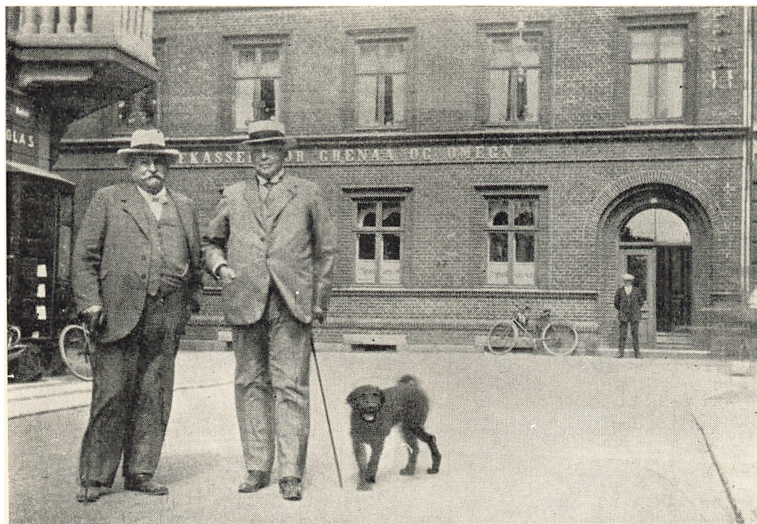
Den egentlige Virksomhed begyndte dog først den 31. Decbr. 1856, og de 2 første Indskud, hvert paa 8 Rdl. 2 Mark, skete ved en af Omegnens Lærere for hans 2 Børn. Kuriøst nok var begge disse Kontrabøger endnu i Brug ved Instituttets 50 Aars Jubilæum i 1906.

Som det fremgaar af en Annonce i „Grenaa Avis“ for 8. Januar 1857 var Forretningstiden fra Begyndelsen 2 Timer om Ugen, nemlig Tirsdag Kl. 10—12, og Kontoret var hos Prokurator Lunøe.

Det var Lunøe, der havde været en af de virksomste i det forberedende Arbejde. Han blev den første Bogholder og Kasserer og dermed den egentlige Leder, og paa hans Bopæl var altsaa Sparekassens Kontor i en Aarrække. Den første Direktion bestod af N. L. Koch, J. A. Møller og C. F. Olsen. Sidstnævnte, der var Ejer af Mejlgaard, var nærmest Repræsentant for den Side af Virksomheden, der var vendt mod Oplandet. De 2 Byrepræsentanter var et Par af Grenaa's mest kendte og ansete Borgere. Købmand og Vicekonsul N. L. Kock var i en lang Aarrække Borgerrepræsentationens valgte Formand. Det var jo før Kommunalloven af $3\frac{1}{3}$ 1860, som bestemte, at den kgl. udnævnte Byfoged skulde være Byraadets fødte Formand. Og J. A. Møller eller, som Folk i Almindelighed sagde, Jacob Møller, Købmand paa Hjørnet af Storegade og Torvet (se heri Side 160) var ogsaa en Tid Medlem af Borgerrepræsentationen og en af Byens populæreste Borgere. Møllers Efterfølger blev i 1866 Købmand J. H. Brokmann, og disse Mænd var det altsaa, som i Forbindelse med Prokurator Lunøe ledede Institutet i de første mange Aar.

Man gør sig nu til Dags, hvor al Pengeomsætning foregaar paa en saa let og bekvem Maade, intet Begreb om, hvor omstændigt og vanskeligt det var i gamle Dage, og hvilket „Savn, der altsaa tilfredsstilledes“ ved Oprettelsen af dette Byens første og i lang Tid eneste Pengeinstitut. Men selv da det var kommet i Gang, var det en Institution, som dets Kunder kun kom til med største Højtidelighed og med Frygt og Bæven. Jeg har fra en længst afdød, meget paalidelig Mand hørt, at naar man skulde have et Laan, var det ikke af Vejen, at man forberedte Sagen ved et privat Besøg hos Brokmann omme i hans Butik. Naar saa selve det højtidelige Øjeblik kom, da man henvendte sig i Sparekassen, kunde Brokmann godt komme hen og klappe vedkommende paa Skulderen og sige: „De er en braf Mand, De er en braf Mand, De kan nok faa et Laan her“.

Ligeledes var det en kendt Sag, at den første Ledelse meget gerne saa Penge indgaa fra Sparerne, men vaagede over dem med største Omhu og kun ugerne saa, at de blev taget ud. Denne Vaagen over Laanernes Økonomi og Omhu for, at de opsparede og indsatte Penge ikke blev udtaget og anvendt til letsindige Spekulationer, prægede i det hele taget — i Forbindelse med en

Sparekassen med Direktørerne Andersen og Faber i 1933.

meget stor Forsigtighed — Instituttets Virksomhed fra første Færd. Den oprindelige Aktiekapital („Garantikapital“) var paa 16.000 Rdl. Den forhøjedes i 1866 til 22.000 Rdl. og er nu i 1938 66.000 Kr. Men dertil kommer et Reservefond paa 725.227 Kr. Dette gennem Aarene opsparede, meget store Beløb er det haandgribelige Bevis for den dygtige Ledelse og fornuftige Økonomi, der altid har præget Sparekassen, og som forklarer den grundmurede Tillid, den nyder. Det vil være naturligt her at anskueliggøre Virksomhedens Vækst med et Par Tal. Det første Regnskabsaar blev der aabnet 116 Konti med en Indskudssum af 14.380 Rdl., og hele Omsætningen var 33.752 Rdl. 30 Aar efter i 1886—87 var der indskudt 1.213.637 Kr., og i sidst afsluttede Regnskabsaar 1937—38 indestod paa 6198 Konti 4.723.906 Kr.

Sparekassen, som Instituttet altid hed i daglig Tale, og som det nu siden 1921 officielt hedder, har stadig været ledet af 3 Direktører, hvoraf en var Direktionsformand, foruden af et Repræsentantskab. De daglige Forretninger varetages af en Bogholder og Kasserer. Der har i Tidens Løb været følgende Direktører:

- Konsul N. L. Kock fra Begyndelsen til 1881 (Fmd.)
- Købmand J. A. Møller fra Begyndelsen til 1866.
- Godsejer Olsen, Mejlgaard, fra Begyndelsen til 1865.
- Godsejer de Lichtenberg, Hessel, 1865—69.
- Købmand J. H. Brokmann 1866—88.
- Ritmester, Kammerjunker Lützen 1869—75.

Vicekonsul *N. L. Kock*,
1856—1881.

Prokurator *C. Møller*,
1881—1899.

Overretssagfører *Fr. Brokmann*,
1899—1903.

Brygger *J. C. Krogh*,
1903—1932.

Cand. jur. *C. Faber*,
1932—1934.

Sagfører *A. Andersen*,
1934—1936.

Sparekassens Direktionsformænd fra 1856 til 1936,
da den nye Sparekasselov traadte i Kraft.

Prokurator T. Møller 1881—99 (Fmd.)

Overretssagfører Fr. Brokmann 1899—1903 (Fmd.)

Justitsraad, Landinspektør C. Christensen 1875—1914.

Købmand Fr. Thykier 1888—1910.

Brygger J. E. Krogh 1903—1933 (Fmd. til 1932).

Inspektør S. Lunøe 1910—1931.

Herredsfuldmægtig cand. jur. C. Faber 1914—1934

(Fmd. 1932—34).

Sagfører A. Andersen 1932—1936 (Fmd. 1934—36).

Den nuværende Direktion består af Proprietær H. Lunøe (1932), Købmand H. Ehrenreich (1934) og cand. jur. A. Neergaard (1937), hvoraf sidstnævnte er administrerende Direktør.

Som Bogholder og Kasserer har Prokurator L. J. Lunøe fungeret fra Begyndelsen og til 1883. Derefter Overretssagfører Fr. Brokmann 1883—1899 og Sagfører A. Andersen 1899—1937, dog saaledes, at Posten i 1911 deltes, og Jens P. Pedersen blev Kasserer, medens Sagfører Andersen vedblev at være Bogholder til sin Død.

Siden 1856 har adskillige Banker og Sparekasser set Dagens Lys i Grenaa, nogle af dem er atter gaet ind, andre blomstrer stadig, og til dem hører Sparekassen. Som andre af Byens Pengeinstitutter har den i Aarenes Løb støttet adskillige af Byens og Omegnens Foreninger og Institutioner med almennyttige Formaal. En af disse maa til Slut fremhæves, idet den helt ud skylder Sparekassen sin Tilblivelse. Det er Biblioteket i Grenaa. Ved Generalforsamlingen i Marts 1872 bestemtes det, at „eftersom det føles som et Savn, at der intet offentligt Bibliotek findes i Grenaa, saa vilde man til en Begyndelse bevilge 200 Kr. til Oprettelse af et saadant“. De 2 næste Aar skænkedes yderligere henholdsvis 200 Kr. og 100 Kr. til samme Formaal, og med dette Beløb som Grundfond begyndte saa Grenaa Folkebibliotek sin Virksomhed i 1875. Det var en virkelig storstilet Gave i en Tid, da Byraadet ifølge hele sin Indstilling kun tog sig af de allermost nødvendige Opgaver, og det private Initiativ kun formaede lidt.

For ganske nylig er Sparekassens mangeaarige Leder, Sagfører A. Andersen afgaaet ved Døden. Det ligger da nær, da hans Liv nu tilhører Historien, at slutte dette Afsnit med en kort Omtale af denne Mand, der ligesom Forgængerne, Lunøe og Brokmann, har haft allerstørste Betydning for Sparekassens Anseelse og Vækst.

ANDERS ANDERSEN

født $13/2$ 1863. Søn af Vognmand Jacob Andersen i Skive. Død $14/10$ 1936. Eksam. jur. $20/6$ 1884, derefter Fuldmægtig hos Overretssagfører Brokmann i Grenaa. Sagfører $25/2$ 1888. Bogholder i Sparekassen 1899-1936. Direktør 1932. Formand for Ligningskommissionen 1897-1903. Repræsentant for Ny jydsk Kjøbstads-Creditforening 1893-1936.

Sagfører Andersen, der kom hertil som ganske ung, blev i en sjælden Grad populær i den By, hvor han virkede i et halvt Aarhundrede. Det bedste Bevis derpaa var, at da Loven om folkevalgte Borgmestre traadte i Kraft, og Byraadet for første Gang selv skulde vælge Borgmester, faldt Valget $17/3$ 1919 paa ham. Andersen kom ganske vist ikke til at fungere, idet han efter et Par Dages Overvejelse af Helbredshensyn maatte frasige sig Hvervet, hvorefter Bankdirektør Bonke valgtes.

Sagfører A. Andersen omkring 1919, da han valgtes til Borgmester.

Sagfører Andersen nød i ganske særlig Grad sine Klienters Tillid, og han varetog deres Interesser med usvigelig Retsindighed. Han ledede Sparekassen dygtigt og med Bibeholdelse af dens gamle Traditioner og gamle Forretningsform. Den frembød ingenlunde Billedet af et moderne Pengeinstitut. Men der var et personligt og hjerteligt Forhold til Stede over for dens store Kundekreds, og den havde et grundfæstet Ry for urokkelig Soliditet.

Personlig var Sagfører Andersen af et særdeles vindende Væsen: jovial, jævn og imødekommende over for alle. Og med sine rige Midler øvede han en stor Hjælp-somhed. Der er ingen Tvivl om, at hin Efteraarsdag i 1936, da det rygtedes, at han var død, saa følte det trindt omkring, at det i alleregentligste Forstand var en af Byens gode Borgere, som dermed var gaet bort.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 61.
Johan P. Helmer*

STOREGADE NR. 4

Tidligere Ejer Skomagemester Carl v. Seelen,
nu Købmand Ove Vogel.
Den ældre Ejendom opført 1774, den nuværende
Ejendom opført 1905. Matr. Nr. 77 a

Byens Grundtakst for 1682 nævner her „. . . [Nr. 65] Sal. Peder Bruns Børns Gaard, Hr. Ofue Broch iboer, tegt med tegel og tag. Taxt 46 Rdl.“

Gaarden har altsaa i 1682 været udlejet til Ove Broch, som dengang var Kapellan, men senere fra 1686—1729 var Byens Sognepræst og i lang Tid desuden Nørre Herreds Provst.

Ejendommen har ligesom en Del af de foregaaende strakt sig helt ud til Lillegade, saaledes som et Blik paa Kortskitsen Side 417 viser. Den deltes først 1783 i 2 Parceller, en til Store- og en til Lillegade.

Den første Ejer, som kendes fra Retsprotokollerne, er Toldkontrollør Tensen, der i 1702 købte Gaarden, hvilket fremgaa af en Sidebemærkning i et andet Dokument.

PEDER TENSEN

født . . . . . , død $\frac{27}{6}$ 1734. Toldkontrollør ca. 1700, kgl. Vejer og Maaler $\frac{10}{7}$ 1705.
Gift $\frac{9}{7}$ 1706 med Anne Marie Hansdatter Blichfeld, død $\frac{17}{3}$ 1743.

Hvornaa Tensen er kommet til Grenaa som Toldkontrollør, ved jeg ikke bestemt. Men det maa have været omkring ved 1700, siden han allerede i 1705 bliver kgl. Vejer og Maaler. Det ses, at han flere Gange, f. Eks. i 1704, har været Dommer i Byfoged Blichfelds Fraværelse, ligesom han ogsaa har fungeret som By-skriver, naar Ponich var borte.

I Byfogedens Hus stiftede Tensen Bekendtskab med dennes Broderdatter, Anne Marie Blichfeld. Hendes Fader, der havde været Sognepræst i Søften, var død i 1704, og hun var derfor kommet til Farbroderen. De blev forlovet, og Blichfeld tilbød at gøre deres Bryllup. Det fejredes med stor Pomp og Pragt og mange indbudne Gæster, „Højadelige Personer, Præster og andre fornemme Folk, ialt 70 Persohner foruden Tjenerskab, som medfulgte“. Tensen havde, efter hvad han selv senere tydeligt forklarede, været mest stemt for at fejre Brylluppet under mere stilfærdige Former i sit eget Hus, og saaledes som hans beskedne økonomiske Forhold tillod. Men Byfogeden holdt paa, at han vilde gøre „sin Sal. Broders Datters Bryllup“.

Festen varede i 3 Dage, og da de nygifte paa Tredjedagen drog hjem til deres eget, „og inden endnu det ringeste af Brude-

skjænken var kommen af Byfogedens Hus“, tilbød de ham, at han maatte gøre sig betalt i denne — altsaa i Brudegaverne — „hvis han noget for deres Brøllops Bekostning prætenderede; men herpaa gav han til Svar, at han i ingen Maade forlangte nogen Betaling af dem“. Brudeparret gav saa Byfogedens Kone „*de Discretion* 8 Rdl. i Sølv og en Gulddukat, som hun tog imod og var fornøjet“. Og derpaa drog de nygifte hjem.

Dette Bryllup skulde senere faa et pinligt Efterspil. I 1716 var der opstaaet en Uenighed mellem Temsens og Byfogeden. Blichfeld sendte ham en Regning paa 10 Rdl. 1 Mk. for forskellige Smaaposter, bl. a. 3 Rdl. 2 Mk., som Temsens var blevet ham skyldig i 1702, da han købte Gaarden. Temsens sendte saa Byfogeden en Modregning paa et lignende Beløb. Herpaa figurerede bl. a. flg.: „For Retten at betjene ved Nørre Herreds Ting, som dengang holdtes i Laen, hvorhen jeg paa min Hest red 12 Tingdage i Aaret 1704 ... 4 Rdl. ... Ligeledes for at betjene Grenaa Byting i de samme 12 Uger, medens Byfogeden var paa Rejse til København ... 2 Rdl. o. s. v.“, ialt en Modregning paa 14 Rdl. 3 Mark. Men saa blev det for Alvor galt. Blichfeld rykkede nu frem med alt det, som han i 1706 havde kostet paa Temsens Trolovelse „udj mange fornehme og skickelige Personers Nærværelse ...“, ligesom han ogsaa 9. Juli samme Aar havde gjort Brylluppet. Tilsammen havde det kostet Byfogeden over 100 Rdl. „foruden min og mit Huses Besværing, som jeg dog i *Reflection* til min Sal. Broder, hvis Datter han fik til Ægte, alleneste vil prætere for begge Dele 70 Rdl., da Peder Temsens dog selv annammede og beholdt Brudegaverne, som var [hen] imod 100 Rdl. . . .“

Yderligere anførte Byfogeden, at Temsens Hustru havde „paa andet Aar opholdt sig i hans Hus, uden at han derfor havde krævet ringeste Skilling af hendes *Patrimonium* [d. v. s. Fædre-arv]. Han hævdede, at Temsens Paastand om, at han havde lovet frit at gøre deres Bryllup, var Usandhed.

Med Rette gjorde Temsens gældende derimod, at han maatte forundres over, at Blichfeld vilde være bekendt at anføre, at han reserverede sig Betaling for de hafte Bekostninger paa Broderdatteren, medens hun var i hans Hus, da han var hendes Formynder og Farbroder, „og da hun jo dog var et fuldvoksent Menneske, der nok kunde gøre Gavn for sin Kost“.

Det var jo en meget pinlig Sag, og adskillige højtstaaende Personer, bl. a. den „Høj- og velbaarne Naadige Friherreinde paa Katholm“, Major Hoff til Hessel og Præsten, Magister Jacob Buch

i Aalsø, der formodentlig alle havde været med til Brylluppet, henvendte sig til Blichfeld og bad ham lade Sagen falde. Han fremkom da i Retsmødet 11. Januar 1717 med et Forligsforslag med 5 meget skrappe Punkter. Bl. a. skulde Temsen i Rettens Overværelse gøre Afbigt „for sine grove og formastelige Ord saavel her for Retten som i andre Godtfolks Paahør“, „genkalde sine grove *Expressioner* og u-billige Regninger og betale de oprindelig forlangte 10 Rdl. 1 Mk. samt Rettens Omkostninger“. Og saafremt Temsen senere „paafører Byfogeden eller hans Paarørende nogen *Blame*, forsætlig Overlast eller Fortræd, da reserverer Byfogeden sig sine *Pretentioner* i denne Sag“. Det var jo en skrap Konfekt. Temsen forsvandt da ogsaa fra Retsmødet, da den blev oplæst. Men han mødte dog næste Tingdag, gjorde de forlangte Undskyldninger for Retten og lovede at efterkomme det øvrige, som Forliget gik ud paa. Det synes, at der derpaa atter er indtraadt venskabelige Forhold. Det ses da i hvert Fald, at Temsen kort efter betjente Retten i Blichfelds Fraværelse.¹⁾

At Temsen, dels i Embeds Medfør, dels udenfor kunde komme ud for adskillig Overlast og slemme Skældsord, er der flere Beviser for i Retsprotokollerne. Bl. a. udskældte den berygtede Hans Nagelsmed ham for „Hundsfoot, Skiælm og Canallie“.²⁾ Og en af Byens ansete Borgere, Rasmus Sørensen Fynboe, kaldte ham ved et Grandestævne for „Skiælm og Tyv“, hvilket nu for Resten blev en dyr Historie for vedkommende, da det kostede ham en Bøde til Stedets fattige paa 16 Rdl.³⁾

En af Temsens Døtre blev i 1732 gift med Byens Rektor, Johs. Plenge. Et Par Aar efter døde Temsen og i 1743 hans Enke. Boet var insolvent, og Børnene maatte fragaa Arv og Gæld. Ordlyden af denne Erklæring er ikke uden Interesse.

„Da ugieerne fornemmes, at de beholdende Midler efter min kiære, elskelige og nu Sal. hiemkaldte Moder, Anna Marie Hansdatter Blichfeld, Sl. Controlleur Peder Temsens, som boede og døde den 17. Marts udj Grænaae, ikke vil tilstrække dend Giæld og Debet, som Stervboet stiger udj, det og icke er mine og Søskendes Efne at betale Ofuerskudet i Henseende min egen havvende Familie paa u-vis Brød og maadelig Tilstand og mine Søskende og Søskendebørn formedelst den aldeles fattige Tilstand . . . . . saa fragaaes Sterfboets Arf og Giæld, saaledes at vi herefter os ej dermed befatter.

Gundertved i Sælland, d. 2. Februar 1744. Styge Temsen, Fuldmægtig hos Hr. Conferens Raad og Amtmand Friderich Adeler, boende paa Hallebye Gaard“.⁴⁾

Ejendommen Storegade Nr. 4 ca. 1890
i Seelens Tid.

Samme Aar solgtes Gaarden af Skifteretten til Knud Nielsen Snedker. Købesummen var 46 Rdl. Og det oplyses i Skødet, at „Gaarden strækker sig fra Storegade med Bygninger og Ejendom helt til den liden Gade i Nord“.

Efter Knud Snedkers Død ægtede Enken, Ellen Sørensdatte, Snedker Johan Peter Helmer, der nævnes som Ejer ved Brandtaksationen i 1761. Han var en meget fremtrædende Haandværker, som i mange Aar benyttedes til de offentlige Arbejder. Kæmnerregnskaberne viser, at Reparation af Byens Porte og af Raadstuen, samt Levering af et Sæt nye Bænke og Bord til

den danske Skole har været betroet ham.

I 1771 solgte Helmer Gaarden til Skomager Johan Jacob Arent, som et Par Aar efter nedbrød den gamle Gaard og lod en ny opføre. Derom meddeler Brandtaksationen i 1774, at Ejendommen bestod af „et nyt Forhus til Storegade med Tegltag 9 Fag og et Tværhus til Liden Gade 5 Fag“. Det er ganske sikkert den Bygning, som stod — dog med fornyet Forside ud mod Gaden — indtil Skomager Seelen i 1905 lod den nuværende Bygning opføre.

Det ser ud til, at Pastor J. Risom har udlånt Penge til Bygningens Opførelse og saa har ladet sig den udlægge af Mangel paa Betaling. I hvert Fald nævnes Risom som Ejer i 1776, uden at det ses, at der er tinglæste Papirer derpaa.

I 1783 delte Risoms Enke Gaarden i 2 Dele. Hovedparcellen mod Storegade solgte hun til Væver Peder Michelsen Hammelev, der var Broder til den i forrige Ejendom nævnte Christopher Hammelev. Parcellen til Lillegade beholdt Fru Risom selv. Der staar i Skødet: „Huset til Lillegade med de nærmeste 4 Alen derfra mod Syd samt den Vest for samme ogsaa til Lillegade beliggende Hauge reserverer Md. Risom sig“. Ligeledes nævnes udtrykkelig, at hele Ejendommen er indrettet til Leje-

vaaninger, og at begge Bygninger er assureret i Byens Brandkasse under Nr. 58.

Vi holder os i det følgende til den Del af Ejendommen, som laa til Storegade. Hammelev blev boende her til sin Død. Kirkebogen oplyser herom: „Væver P. Michelsen Hammelef døde pludselig, som han havde lagt sig til Hvile 62 Aar gammel“. Hans Datter, Anne Cathrine, var gift med Guldsmed Rasmus Jensen Fugl. Hun døde faa Maaneder før sin Fader, kun 30 Aar gammel, og Enkemanden ægtede kort efter Juliane Marie Harboe „Bruden nylig hidkommen fra Vivild Præste-Gaard“. I 1810 købte Guldsmed Fugl Ejendommen af Svigermoderen. Huset har vistnok altid haft 2 Lejligheder. I den ene boede altsaa Guldsmeden selv. Nogen Butik kendtes jo slet ikke dengang og da navnlig ikke for Haandværkernes Vedkommende. Man gik lige fra Gaden eller fra Forgangen ind i den forreste Stue, hvor Værkstedet var. Hele det færdige Lager, og det var jo ikke stort, fandtes udstillet i Vinduet, der ikke var større eller anderledes end Vinduerne i Beboelsesstuerne. Det bestod udelukkende af hjemmelavede Sager, i Hovedsagen nogle Dusin Skeer, nogle Hovedvandsæg, nogle Sølvbroscher med farvede Sten og maaske af og til en Sølvtepotte. I den anden Lejlighed boede den tidligere omtalte Manufakturhandler G. M. Jensen i nogle faa Aar, nemlig fra han i 1841 etablerede sig, og indtil han købte Genboejendommen, Storegade Nr. 9, hvor han er omtalt. Nærværende Ejendom købte samme G. M. Jensen i 1853, men solgte den allerede i 1856 til Rebslager Hans Peder Balle. Han var Søn af Skolelærer Hans Pedersen med Tilnavn Balle i Glatved, født ^{22/11} 1822, død ^{30/5} 1877. Han havde lært Faget i Aarhus og rejste i Midten af 40erne derfra som zünftig Svend. Rejsen gik over Kiel til Riga, hvor dengang det største Rebslagerlaug fandtes, og videre derfra over Sverrig til Helsingfors, hvor han giftede sig. Balle led meget af Kulden og fik Koldbrand i alle Fingrene, saa der ikke fandtes andet end Neglestumperne paa dem. Han kom saa tilbage til Danmark og nedsatte sig i Grenaa, hvor han i 1852 fik Borgerskab. Forretningen gik til en Begyndelse godt, men ved Krisen i 1857, hvor rede Penge næsten ikke var til at skaffe, og hvor ogsaa mange Forretninger i Grenaa gik i Stykker, gik det galt for Rebslager Balle, og Kreditforretningen overtog Ejendommen.

Rebslager H. P. Balle.

Balles Reberbane laa ude langs med den gamle Randers Landevej, lige Syd for den. Da den nye Landevej anlagdes i Begyndelsen af 70erne, flyttedes den ca. 15 Meter mod Syd, og Balle maatte af med sin Bane, som han havde haft en Snes Aar. Den aarlige Leje, han svarede, var 5 Rdl., og for dette Beløb fik han foruden Banen yderligere Plads til en god Have. I nogle Aar laa Rebslagerbanen derefter langs med „Muddergrøften“, der var Afløb for Lille- og Storegades Rendestene til Aaen, og som gik, hvor nu „Bøgealléen“ langs Vestervej gaar. Og da saa det nye Anlæg en halv Snes Aar senere blev anlagt, flyttedes Balles Bane op til Bredden af den gamle Aa, i Nærheden af det Sted, hvor Badeskærmene senere stod.¹⁾

Skomagermester Carl v. Seelen og Frue.

Skomagermester Carl v. Seelen. Han var Søn af gamle Sadelmager E. v. Seelen. Født $\frac{2}{12}$ 1850, død $\frac{5}{9}$ 1917. Borgerkab i Grenaa $\frac{2}{12}$ 1875, gift med Caroline Villaume.

Seelen fik ret hurtigt en god Forretning og havde i 90erne Byens fineste Skomageri. Det var jo endnu inden Fabriksfodtøjet havde nogen nævneværdig Betydning og længe før det helt fortrængte Haandarbejdet. Seelen var i mange Aar Medlem af Haandværkerforeningens Bestyrelse og i et Par Perioder (1896—1906) Medlem af Grenaa Byraad. Han nedrev den gamle Bindingsværksgaard i 1905 og opbyggede den nuværende Ejendom. Fru Seelen overlevede ham en Arrække. Efter hendes Død solgtes den i 1932 til Naboen mod Øst, Købmand Ove Vogel.

*Ældste
Brandf. Aar 1761
Nr. 62.
Velb. Fru Obrist-
Lieutenant Weinigel.*

STOREGADE NR. 2 og TORVET - 2

Den gamle Hovedbygning opført 1763. Apotek 1804—1899.
Den nye Bygning opført 1900 af Købmand Chr. Vogel.
Nuværende Ejer Købmand Ove Vogel. Matr. Nr. 76 a.

Den Gaard, som laa paa dette Sted, benævnes i Byens Grundtakst fra 1682 „[Nr. 66] Peder Dolmers Gaard, tegt med lidet tag oc tegel, hand self iboer. Taxt 100 Rdl.“

Fra den ældste Tid har Pladsen Øst for denne Gaard været kaldt Torvet. Men det daværende Torv var en ganske forsvindende lille Plads, formodentlig ikke mere end omtrent en Tiendedel af det nuværende. Kirken var paa alle Sider omgivet af Kirkegaarden, som strakte sig mod Nord omtrent op mod Midten af det nuværende Torv og mod Syd ned til Kastanietræerne. Gaden mellem Kirkegaarden og Husrækken mod Vest kaldtes Søndergade helt op til Storegades Hjørne, og den smalle Gyde langs Husrækken mod Øst op til Østergades Hjørne hed Kirkestrædet. Det vil forstaas, at Torvet dengang kun har været den lille Plads ud for nuværende Raadhus og Købmand Vogels Ejendom. Og det er værd at bemærke, at det i Virkeligheden ogsaa udelukkende er om disse to, at man anvender Udtrykket, at de ligger ud til Torvet.

Det er naturligt, at denne Gaard, der jo laa i Byens Centrum, altid har været ejet og beboet af nogle af Byens mest fremstaaende Indbyggere.

Peder Dolmer, som altsaa nævnes som Ejer i 1682, og som sikkert var Skipper og Købmand, har været en af dem.

Grenaa ældste „Raadstue-Bog“ er fra 1694, og straks den første Dag den toges i Brug, det var den 30. Januar, var Peder Nielsen Dolmer en af de Borgere, som fremstillede sig for efter kgl. Befaling at tage Borgerskab. Raadstuebogen tilføjer: „Enhuer af disse lofuet at gifue til Kiendelse Thou Slettedaler ... gjorde og saaledes deres Eed...“. En af de første Begivenheder, der ellers er fortalt om Peder Dolmer, er en ulykkelig Hændelse, som fandt Sted i hans Hjem Juleaftensdag 1705.

I Dolmers Sovekammer stod en Flintebøsse, som var ladt. Tjenestepigen bad Dolmers Søn Niels om at bære den ud i „den store Stue“. Kort efter hørtes et Knald derfra, og da hun, Peder Dolmer og en Sergent Eisfeld, som havde siddet hos dem, kom ind i Storstuen, fandt de foruden Drengen hans Søster Anna Marie, som laa paa Gulvet i sit Blod og var dødelig „blessert“.

Hun levede kun faa Timer. Flinten var ikke Dolmers, men stillet derind 8 Dage før Jul af en anden Sergent. Broderen havde altsaa skudt sin Søster. Tingbogen tilføjer, at Drengen var umyndig og tilmed „vanvittig“. Og det ses ikke, at der er gjort mere ved den Sag.¹⁾

Peder Dolmer havde en Eng, som var beliggende Sydøst for Byen. Det er omtrent det Sted, hvor nu Banegaarden m. m. ligger. Den kaldtes i Almindelighed „Øster Hauge“. I Marts 1706 lader Dolmer ved Bytinget læse „Advarsel, at ingen maa gaa over hans Hauge, som ingen sædvanlig Gang er, saa og, at ingen maa nedbryde hans Lucke [d. v. s. Gærde] eller lade deres Kreaturer komme paa hans Ejendom under Lovens Tvang“.

Dolmer havde af Sognepræsten for Vejlbj-Homaa, Hr. Erich Andersen Colding, faaet et Laan paa 200 Slettedlr. mod Pant i Ejendommen. Af Mangel paa Betaling fik Præsten i Maj 1708 Dom over ham og lod gøre Udlæg i Gaarden. Han solgte den samme Aar til Sr. Johan Schmidt, *Rector Scholæ* i Grenaa. I Salget medfulgte en Bryggerkeddel, en Brændevinskeddel og en Jernkakkellovn. Peder Nielsen Dolmer og Hustru, Maren Mortensdatter, medunderskriver paa Skødet.

JOHAN KYNDESEN SCHMIDT

født ²¹/₁₀ 1679 i Mariager, hvor Stedfaderen var Organist, død ²¹/₈ 1752. Theologisk Attestats 1699. Conditionerede derefter flere Steder, indtil han i 1707 kaldedes til Rectoratet i Grenaa af Storkansleren Grev Reventlow til Clausholm, „bis ich — hedder det i Kaldsbrevet — Gelegenheit finde, ihm zu ein Pastorat zu verhelfen“. ³⁰/₇ 1722 Magistergraden. 1732 Rektor i Aarhus ved Domskolen. Gift ²²/₆ 1707 med Dorothea Pedersdatter Blichfeld, Broderdatter af Byfoged Blichfeld i Grenaa. Hun døde ²⁵/₂ 1730.

Rektor Schmidt var en meget lærd Mand, hvad f. Eks. alene den Omstændighed, at han senere forfremmedes til det ærefulde Embede som Rektor for Aarhus Domskole, beviser. Han var tilige en stor Pedant, vanskelig at omgaas, meget selvretfærdig, meget farisæisk og klynkende, hvad mange bevarede Breve og Skrivelser fra ham beviser. Disse Breve yndede han efter Tidens Mode at spække med en Uendelighed af latinske og franske Ord og Vendinger. Som næsten alle den Tids Skolemestre maatte han føre en fortvivlet Kamp med Befolkningen for at faa den til at lade Børnene passe Skolegangen med blot nogenlunde Regelmæssighed. Men navnlig maatte han kæmpe for at faa de Indtægter ind, som baade han selv og Skolen skulde eksistere for, og som baade Lov og Anordninger hjemlede ham Ret til. Grenaa Bys Tingbøger og især Afskrifter i „Dauws Annotationer“ vidner om mange og lange Processer, han maatte føre for at faa

sin Ret. Og det var sikkert ikke uden Grund, naar han i saa mange Maader var baade giftig og bitter i sine Udtryk.

Da Rektor Schmidts Liv i mange Henseender ligger udmærket belyst, og da Skildringen deraf giver et meget godt Tidsbillede fra Grenaa i Tiden 1710—30, har jeg tænkt at samle, hvad der kan siges derom, til et selvstændigt lille Afsnit i den almindelige Byhistorie, som vil følge i næste Bind.

1733 Skøde fra Johan Schmidt, „nu Rector ved Aarhus Dom Skole“ til Grenaa Latinskoles nye Rektor, Johannes Jørgensen Plenge, paa Gaarden paa Torvet. Der tilføjes i Skødet, at han samtidig overleverer Køberen 10 gamle Skøder og Adkomster, „hvoraf de fleste er over 100 Aar gamle“. Om Rektor Plenge se heri Side 424. 1734 Skøde fra Plenge til Frands Knudsen Blichfeld, Sognepræst for Saal og Gullev. Pantebogen viser, at Plenge havde udstedt ikke mindre end 3 Panteobligationer til Blichfeld, en paa 130 Rdl., en paa 300 Rdl. og en paa 200 Rdl. Det er langt over Gaardens Værdi, saa der er ingen Tvivl om, at Blichfeld har overtaget den for Gæld. 1737 Auktionsskøde til Niels Pedersen Bang. 1738 Skøde til Tolderen i Grenaa, „Edle Sr. Mads Lysholt“, som beboede Genbogaarden, som laa der, hvor nu Raadhuset ligger. Der blev imidlertid straks samme Aar, vistnok paa det kgl. Rentekammers Vegne, gjort Udlæg i Gaarden. Lysholt sad paa Grund af sin letsindige Levevis og af sine uendelige Processer i en bundløs Gæld, og i 1740, ganske kort efter Mads Lysholts Død, solgtes Gaarden ved ny Auktion til Major Henrich Hoff til Hessel for 106 Rdl., „hvilket Beløb han hafver *Decorteret* paa sin Fordring til Boet“. For Resten meddeler Skødet, „at Stervboet befandtes udj den Tilstand, at Creditorerne ved Udlæg kunde komme til deres Betaling“, hvorfor „hans Efterlefuerske, Madame Mette Bloch Lysholt og Laugsværge, Sign. Mathias Buch, kgl. Maystæts Byfoged i Mariager, lod Boets Ejendele stille til offentlig Auktion“. Gaarden, der altsaa laa „paa Torfuets vestre Side, beboedes for Tiden af Velærværdige Hr. Søren Bagge, Guds Ords Medtjener her ibd.“

Sidstnævnte, altsaa Hr. Søren Bagge, var residerende Kapellan i Grenaa fra 1706 til 1739, da han i sin Alders 68 Aar forflyttedes til Ikast som Sognepræst. Hr. Søren „var gudfrygtig, ukyndig i Verdens Rænker og yderst fattig“. I hans Grenaa-tid ses det flere Gange, at hans Kreditorer ved Dom lod gøre Udlæg i det Tiendekorn, som han som en Del af sin Løn skulde have udbetalt af Provsten, der var Sognepræst. I Ikast gik det ikke bedre. En Datter, der var Enke, bestyrede hans Hus for

ham, men gjorde det saa slet, at den stakkels gamle Mand maatte drage rundt i Sognet for at bjærge sig lidt til Livets Ophold.) Bagges anden Hustru døde i Slutningen af hans Grenaatid. Kort efter hendes Død, lige ind under Jul i 1737, skete der Indbrud hos Præsten, og et Par Smykker, der havde tilhørt hende, nemlig en Guldring paa 3 Lod og en ditto blaa emailleret og med Navn A. D. B. indeni, samt et Par Sølv Skospænder blev stjaalet. Næste Mandag lod Bagge paa Bytinget Tyvekosterne efterlyse. „Hvem derom kan gøre nogen Oplysning, enten om Tyven selv eller om Hæleren, anmodes om at tilkendegive det og skal derfor blive *resonabel* belønnet“.

Major Hoff paa Hessel beholdt Gaarden i en halv Snes Aar. Den har selvfølgelig været udlejet. I 1749 solgte han den til „Fru General-Majorinde Rosenørn til Katholm“. Den beboedes paa det Tidspunkt af Oberstlieutnantinde v. Weinigel. I Løbet af faa Aar købte sidstnævnte Gaarden, uden at det bestemt kan afgøres hvad Aar, da ingen tinglæste Papirer derom findes bevaret. Det er Fru Weinigel, der er Ejerinde ved Byens første Brandtaksation i 1761. Gaarden beskrives da saaledes: „3 Længder Hus, dels ny, dels gammel Bygning. Tegtag over det hele. Et Forhus til Torvet indrettet til Stueværelser 12 Fag. Et Sidehus, ibygget samme Forhus' søndre Ende og gaar langs den store Gades nordre Side, indrettet til Stue, Køkken og Brøggersværelser 8 Fag. Et andet, ganske nyopbygget Sidehus mod Nord, langs den liden Gades søndre Side 8 Fag, er indrettet til Lade- og Fæhus. Takseres ialt for 500 Rdl.“

Det ser ud til, at Fru Weinigel i 1763 lod begge de 2 gamle Længer, altsaa den mod Torvet og den mod Storegade, nedbryde og genopbygge, hvorved Assurancesummen forhøjedes til 860 Rdl. Det kan derfor anses for givet, at det gamle Apotek, som Købmand Vogel i 1899 købte af Apoteker Hoffmeyer og lod nedrive, som Helhed er bygget i 1763. Dog maa det bemærkes, at den lange Tværbygning, som laa vestligst i Gaarden og gik helt igennem fra Lillegade til Storegade, og hvoraf et Par Fag staar endnu, er bygget noget senere, nemlig i 1804, da Apoteker Dahl købte Gaarden og indrettede Apoteket. „Velbaarne Fru Obrist-Leutnantinde

MARGRETHE CHRISTENCE von WEINIGEL

var Enke efter Marineoberstløjtnant Herman v. Weinigel, der var død i Helsingør. Fru Weinigel, der var Datter af Generalmajor Peder Scavenius og Hustru Helene Urne Benzon, var født i Stade (i Nærheden af Altona) i 1715 og blev i 1730 gift med

Det gamle Apotek paa Torvet. Gaarden opført 1763 af Fru v. Weinigel. Den nye Bygning opført 1899—1900 af Chr. Vogel. Apotek 1804—99.

Weinigel. Hun var da kun 15 Aar og Obersten 52. Det lyder jo lidt mærkeligt, men er ikke desto mindre ganske paalideligt og fremgaar baade af hendes Gravskrift og andre Oplysninger. Hvad der har bevirket, at hun kort efter at være blevet Enke er flyttet til Grenaa, denne afsides beliggende og fuldkommen landlige lille By, er ikke let at forstaa. En af hendes Døtre blev ganske vist længe efter gift med Byfoged Behr. Men det var først efter Moderens Død og kan altsaa ikke staa i fjerneste Forbindelse med Tilflytningen hertil. Og andre Slægtsforbindelser har jeg ikke kunnet opspore her i Grenaa.

Fru Weinigel var efter hine Tiders Forhold overordentlig velhavende. Hvor meget hun ejede, eller hvor stor hendes Indtægt var, kan ikke ses af Skatteprotokollerne, da hun hørte til de privilegerede Klasser, som var skattefri. Hun betalte derfor kun af sin Gaard paa Torvet 2 Mark 4 Skilling i Sprøjteskat og 1 Mark 4 Skilling i Vægterpenge. Det var en Afgift, som alle Husejere maatte betale, selv om de iøvrigt ellers var fritaget for al Skatteydelse. Sine mange rede Penge udlaante Fru Weinigel til en Række af Byens Beboere mod den sædvanlige Sikkerhed i fast Ejendom el. l. Det var jo dengang den eneste Maade at gøre dem rentebærende paa. Det er ogsaa sket, at hun i en snæver Vending har forstrakt selve Byen med store Beløb. Saaledes laante hun i 1760 Havnekassen 1000 Rdl. til Skibshavnens Istandsættelse og kort efter Byen en lignende Sum „til at gøre allerunderdanigst Forstrækning til den kongelige Kasse“.

Panteobligationen, der er udstedt 2. Maj 1760, lyder saaledes:

F 5tus

3 Rdl. „ . . . . . Paa Grenaa Havns Vegne af Havnefogeden, Erik Hansen Kleitrup, Borger og Handelsmand i Grenaa, samt følgende „Bæste-Borgere og Handelsmænd *ibid*^m Michel Mau, Jens Høy, R. Juul, A. R. Bang, J. C. Boelsmand. J. J. Bang . . . .“ „til Høyædle og Velbaarne Frue Margrethe Christence Scavenius, afg. Hr. Obrist Leutnant Weinjells, som haver efter vor ydmygste Anmodning udlaant og forstrakt til Greenaae Skibs Havns Reperation og Istandsættelse 1000 Rdl. courant Myndt — hvoraf ellers ogsaa er bleven udbetalt og indløst Havnens Obligation til Høy- og Velbaarne Kammerherre Rosenørn til Katholm paa 800 Rdl. . . . ., hvilket vi lover af efterkommende Havnefogeder og Borgere her i Greenaae at vorde skadesløs udbetalt . . . sammen med 4 ^o/_o Rente pro Anno af Havnens Indkomster . . .“ De nævnte Borgere indestaar som Selvskyldnere og Cautionister for Summens Betaling. Desuden pantsattes med 1ste Prioritet Havnens aarlige Indtægter „efter de Privilegier og Rettigheder, som den er tillagt at nyde og oppebære efter kongl. allern. Privilegium og Bevilling af 14. Decbr. 1745 . . . .“

Den anden Panteobligation af 6. Maj 1760 lyder:

F 5tus

3 Rdl. „Niels Erich Behr, kongelig Majestæts Byfoged i Greenaae og Herreds Foged udi Nørre Herred tillige med underskrevne Borgere og Handelsmænd udi bemeldte Greenaae Giøre vitterlig: at da Høyædle og Velbaarne Frue Margrethe Christence Scavenius, afgangne Sl. Obrist Leutnant Weinjells her i Byen, haver laant Greenaae Kiøbstads Borgerskab til at gjøre allerunderdanigst Forstrækning med i Hans Kongelige Majestæts Cassa, den Summa Dansk Courant 1000 Rdl., siger Eet Tusinde Rixdaler, saa bliver Hende ved denne Obligation givet den Kraftigste Forsikring paa nærværende og efterkommende samtlige Greenaae Kiøbstads Borgerskabs Vegne, at samme 1000 Rdl. med Rente skal blive igen skadesløs udbetalt af Byens Øvrighed og Borgerskab efter et halvt Aars foregaende lovlig Opsigelse fra en af Siderne til Høybemeldte Frue Obristleutnantinde Weinjell, hendes Arvinger eller hvem denne Obligation med Rette haver i Hænde, ligesom der og, saa længe Capitalen hos Byen bliver staaende paa Rente, skal deraf ved ethvert Aars Kiæmner her paa Stedet blive betalt aarlig Rente 4 pro Cent, og det fra sidstleden 26. April eller 1. May at regne.

Hvilken Tid paa Aaret ogsaa bliver Betalingstiden af Capitalen, naar den, som meldt er, lovlig opsagt vorder.

Til Bekræftelse under Byens *publique* Seigl, ogsaa til min, Byfoged Behrs, som undertegnede Borgeres egenhandige Underskrift.

Datum Greenaae, d 6^e Maj 1760

N. E. Behr

(L. S.)

Chr. Broch, Jens Nielsen Bang, Jens Høy, R. Juul, J. J. Bang,
J. C. Boelsmand, E. Kleitrup, A. Stiesen^(.1))

I samme Maaned tinglæses for Resten ikke mindre end 4 Obligationer til Fru Weinigel foruden de 2 forannævnte, nemlig paa 200 Rdl. fra Skipper Peder Bang, paa 230 Rdl. fra Kobbersmed Perch, paa 160 Rdl. fra Toldkontrollør Guldborg, og for 400 Rdl. fra Havnefogeden, Erich Hansen Kleitrup, privat.

Fru Weinigel døde i 1765 og blev begravet i Kirken. Hendes Kisteplade eksisterer endnu og er opbevaret paa Djurslands Museum. Den lyder saaledes:

„O Himmel Suk og Klage
Hvor Døden tog saa fage
En Ven umistelig
For de betrængte Arme
Som bad Frue sig forbarne
Seer dette dyre Lig.
Den i Live Høyædle og Velbaarne
Nu i Døden Salige Frue

MAGRETHE CHRISTENCE SCAVENIUS

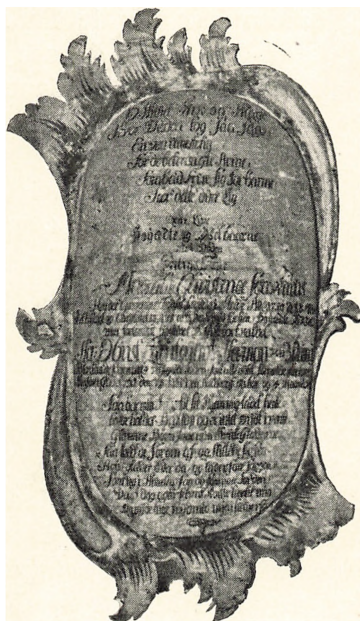
Hendes lykkelige Fødsel skeede i Stade Ao 1715 d. 13. Martii, i et dydigt og christeligt 13 Aars Ægteskab med forhen Høyædle og Velbaarne, men forlængst ligeledes af Gud bortkaldet

Hr. OBRIST LIEUTNANT
HERMAN von WEINIGELL

blev hende skiænket 4 velsignede Børn, som alle dybtsørgende efterlever. Hensøv i Gud 1765, d. 13. Julii i en Alder af 50 Aar 4 Maaneder.

Saa har min Jesus til sit Hiem mig
ladet hente,
Hvor holdes Bryllup og er intet ondt
i vente.
Gid mine Børn saae min Hviile, Glæde,
Roe,
Saa lod de Sorgen af og stillede sig
fro.

Ach, glæder Eder da og lader fare
Sorgen
Som jeg i Himmelen, saa ogsaa I
paa Jorden.
Da I dog agter selv at komme her
til mig
Og nyde lige Fryd med mig i Him-
merig⁴.)

Fru Weinigels Kisteplade.

Ægteparrets Børn er følgende: 1) Sofie Margrethe Weinigel, født i Frederits 1731. Hun var deres første Barn, Moderen var dengang kun 16 Aar gammel. Denne Datter døde ugift her i Byen Aar 1790. Paa Bunden af Alterkanden i Grenaa Kirke staar hendes Navn og Aarstallet 1790. Hun maa altsaa enten lige kort før sin Død eller ved testamentarisk Gave have skænket Kirken denne Kande. Paa samme er indgraveret et Pindsvin, hvad jo svarer til Navnet [Igel betyder Pindsvin] og vel har været Slægtens Vaaben. En lille Plade med hendes Navn fandtes tidligere i Kirken. Der stod blot derpaa „Margrethe Sophie von Weinigell, født 1731 i Frederits, død i Greenaae 1790“.

2) Peder Weinigel, f. $17\frac{1}{3}$ 1732, blev Major ved det viborgske Infanteriregiment, senere Ejer af Rodstenseje i Hads Herred, døde $18\frac{1}{3}$ 1797. Gift med Mette Sophie Sehested.

3) Helena Weinigel, f. $\frac{4}{3}$ 1737, død $11\frac{1}{2}$ 1815. Gift $19\frac{5}{5}$ 1760 med Christian Henrich de Thurah (f. $20\frac{10}{10}$ 1729, d. $19\frac{9}{9}$ 1812). Under Struense var de Thurah en Tid Indrulleringschef paa Falster, men kom efter dennes Fald atter tilbage til Holmen.

4) Magdalene Christiane Weinigel, f. $8\frac{7}{7}$ 1738, død $22\frac{11}{11}$ 1802. Gift 1766 med Niels Erich Behr, Byfoged i Grenaa.

5) Bendix Henrich Weinigel, f. 1739, d. 1782, Major ved Dronningens Livregiment i Glückstadt 1776.

Disse Oplysninger stammer i Hovedsagen fra Vahls Slægtsbog over Borgmester Chr. Nielsen i Varde og hans Efterkommere samt F. Hjort „Slægten Thurah“ og er oprindelig meddelt mig af afd. Pastor Richter i Vejen. Hvordan det kan forliges med, at Gravpladen kun nævner 4 Børn, er mig ikke klart.

Fru Weinigel beboede Gaarden paa Torvet til sin Død. Aaret efter, altsaa i 1766, blev Byfoged Behr, der var Enkemand, gift med hendes yngste Datter, Magdalene Christiane, og i 1770 skødede han paa egne og Medarvingers Vegne Gaarden til „Mdm. Anne Behr, afg. Magister Jens Olrogs Enke“, som var Datter af Ejeren af Skaføgaard, Thomas Nicolai (Nielsen) Behr. Hun var født i 1716 og havde været gift med Magister Jens Pedersen Olrog, 1. res. Kapellan ved Trinitatis Kirke i København. Efter hans Død flyttede Enken til Grenaa med sine Døtre, hvoraf den ene var forlovet med Kapellanen, J. H. Melchior. De blev gift i 1770. Melchior blev senere Sognepræst her i Byen.

En anden Datter blev gift med Efterfølgeren i Kapellanembedet, Christopher Tikjøb. Og endelig blev en tredje gift med Sognepræsten i Auning, Niels Ryegaard.

Madm. Olrog var særdeles velhavende. Det maa jo sikkert skyldes Arv fra Skaføgaard. Det var ogsaa særdeles heldigt, eftersom hun i høj Grad maatte hjælpe Datteren, Ane Marie, der sad Enke efter Pastor Melchior, som var død af et apoplektisk Anfald i en ret ung Alder. Præstens havde 7 Børn, og da Ane Marie tilmed var en overmaade slet Husholderske, der i Løbet af ganske kort Tid havde forødt alt, hvad Melchior havde efterladt, var der nok for Bedstemoderen at se til. Nogle af Børnene maatte hun selv tage sig af, og i sit Testamente bestemte hun, at ingen Arv skulde udbetales Datteren, men kun Renten tilflyde hende og Børnene sammen med, hvad hun ellers fik af Pension. Men uagtet den gamle Bedstemor saaledes havde nok at se til, testamenterede hun dog af sine Midler 100 Rdl. til et Legat til Fordel for Grenaa Skole. Nævnte Beløb indestod hos daværende Kordegn Borup mod Pant i hans Hus. Det var den Bygning paa

Torvet, som laa, hvor nu Ehrenreichs Hus er bygget. Den gik senere over til at blive Byens Skolehus og blev ved med at være det, indtil den nye Bygning paa Vestergade i 1849 blev taget i Brug. Mdm. Olrog døde 1788, 72 Aar gammel, og begravedes i Grenaa Kirke d. 31. Juli.

I 1789 solgte hendes Arvinger Gaarden til Søren Langballe, Forpagter paa Gersdorffslund. Han levede som Partikulier i Grenaa nogle Aar. Hans Enke, Christiane, født Morville, solgte i 1803 sin „paaboende Gaard paa Torvet 24 Fag og 2 Fag Qvist, Plankeværk til Store- og Lidengade . . . med Gaardsplads og Pumpe-Redskab . . . for 850 Rdl. . . . til Apotheqver Christian Anton Dahl“. Hun købte derpaa en mindre Gaard paa Nørregade og boede der sine sidste Aar.

CHRISTIAN ANTON DAHL

født i Aarhus $1/_{11}$ 1776, Søn af Møllejejer Fr. Chr. Dahl, død her $21/_{9}$ 1834. Discipel paa Svaneapoteket i København 1792—97. Pharm. Eks. i 1799 med 1. Karakter og bedste Eksamen af hele Holdet. Ved Kontrakt af $1/_{7}$ 1800 købte han derpaa af afdøde Apoteker Albergs Arvinger Gaard og Apotek paa Søndergade og fik $22/_{8}$ s. A. kgl. Bevilling til at drive det. I Aarhus Stiftstidende for 4. Oktbr. bekendtgjorde han, at han nu havde faaet Apoteket sat i god Stand. Gift $30/_{11}$ 1803 med Caroline Dorothea Fischer, Datter af Generalkrigskommissær Chr. de Fischer i Grenaa. Hun født $4/_{3}$ 1781, død $22/_{3}$ 1839.¹⁾

Dahl, der altsaa var ganske ung Apoteker i Byen, boede dengang paa Søndergade. Det var hans Hensigt snarest at flytte Apoteket op i den købte Gaard. I den Anledning underkastedes den en gennemgribende Restaurering. Tilmed byggedes der en Tværbygning yderst mod Vest i den daværende Have, beregnet til Laboratorium, Materialkammer m. m. Den var paa 20 Fag eller 50 Al. og gik helt igennem fra Lille- til Storegade. Paa ældre Fotografier ser man denne Tværbygning to Gavle, henholdsvis paa Lillegade og paa Storegade. En lille Rest af den staar endnu. Det er det Stykke, hvor Apotekets Laboratorium havde Plads. Til disse store Byggearbejder og til Forbedring af selve Apoteket optog Dahl et Laan paa 4.000 Rdl. i det Huitfeldske Fideikommis mod Pant i hele Herligheden „ei allene Gaarden, men tillige mit eiende Apotheqver Privilegium med dets *Vasa*, *Simplicia* og *Composita* [d. v. s. enkelte og sammensatte Apotekerkrukker], hvilket alt efter vedhæftet Taksations Forretning af 20. Aug. 1804 var takseret til virkelig Værdi 8.300 Rdl., og hvis Bygninger ifølge ligeledes vedhæftet Attest var assureret for 4.450 Rdl. i den alm. Brandkasse. Og man kan vel gaa ud fra som givet, at i Sommeren 1804 har saa Dahl flyttet sit Apotek ind i den fint istandsatte Gaard paa Torvet, hvor det

skulde forblive i omtrent et Aarhundrede. Dahl, der kom hertil som Ungkarl, stiftede snart Bekendtskab med Naboens, Generalkrigskommissær Fischers, Datter, og de havde Bryllup i 1803, „viede efter Kongebrev hjemme i Huset“.

Gaarden paa Søndergade solgte Dahl til Bødker, senere Købmand og Brændevinsbrænder Johan Hansen. I Stedet for den store Have, som han mistede, købte Dahl nogen Tid efter af sin Svigerfader et endnu større Jordstykke, som laa paa Hjørnet af Nørregade og Østergade, og som strakte sig 68 Al. (ca. 43 m) ned ad Nørregade og 107 Al. (ca. 67 m) ud ad Østergade. Det vil med andre Ord sige helt ud til det nuværende Apotek.

Paa denne store Grund laa der kun et ganske lille Hus. Det var bygget faa Aar i Forvejen og laa omtrent paa Hjørnet. Grunden havde i umindelige Tider ligget hen som en øde Plads, som ingen vedkendte sig, men var i 1799 ved offentlig Auktion solgt af Kirken for et Bud paa 25 Rdl. 1 Skilling. Dog at „Hovedconditionen var, at herpaa skulde opføres forsvarlig Kiøbstadbygning inden Aarets Udgang og Pladsen indhegnes enten med Stenmur eller Plankeværk efter Køberens Godtbefindende“. Paa dette Sted havde i sin Tid Byens gamle Præstegaard ligget. Det har altid heddets sig, at den var nedbrændt under Svenskekrigen i 1627. Dette Aarstal nævnes i Pontoppidans danske Atlas og hos Trap. Som det nærmere vil blive paavist i den almindelige Byhistorie, er dette Tal imidlertid forkert og skal være 1649.

Der var vistnok allerede anlagt Have, da Dahl købte Ejendommen, men han forbedrede den, og han og hans Efterfølger hægede om den og holdt den i en smuk Stand, saaledes at den var almindelig kendt som Byens smukkeste. Det siger maaske ikke saa meget. I hvert Fald har Apoteker Hoffmeyer i en Indberetning, som er aftrykt i Randers Amts hist. Aarb. 1928, udtalt, at da han kom hertil i 1867, fandtes der ikke i Grenaa nogen Have, som fortjente Navn af saadan. Der dyrkedes i dem kun Ribs, Solbær og Stikkelsbær samt Kaal og de almindeligste Blomster som Pæoner, Paaske- og Pinseliljer, Dielytra, Studenterneliker o. l.

Enten maa jo saa Hoffmeyer fra København, hvor han hidtil havde boet, have været saa vant til at se smukke Haver, at det, han fandt her, syntes ham intet værd. Eller ogsaa maa Beboerne i Grenaa have været meget beskedne i deres Bedømmelse af Haver.

Apoteker Dahl udnævntes $\frac{10}{3}$ 1804 af „Direktøren for General-Postamtet i Henhold til Forslag fra Amtmanden til Opsyns-

mand over Befordringsvæsenet i Grenaa“. Det vil sige, at det paahvilede ham at holde Regnskab med, hvem af Byens Vognmænd og Jordbrugere der stod for Tur til at afgive Befordring til Postvæsenet, naar der var rejsende, der ønskede at beforders herfra til Randers eller Aarhus. Han skulde saa tilsige den af de paagældende kørepligtige, der efter Omgang stod for Tur. Desuden skulde han opkræve Pengene, betale Vognmanden samt af dennes Betaling tilbageholde en vis Andel, som skulde indgaa i Befordringsvæsenets Fond.

Det var et lønnet Hverv. Apotekeren havde endog „ud over de i Loven fastsatte Tilsigelses-Penge . . . for hans Person, men uden Følger for Eftermændenes Bestallinger“, allernaadigst yderligere faaet tillagt en lille Part af den Del af Vognlejen, som tilkom Befordringsvæsenet. Men det var samtidig et byrdefuldt Hverv, fordi de fleste Borgere var lede og kede af disse Køreture, der som Regel skulde ske med kort Varsel, og som desuden betaltes efter en ved kgl. Anordning fastsat Takst, der laa betydelig lavere, end hvad man normalt ansaa for en rimelig Betaling for saadanne Ture. Borgerne søgte da ogsaa ved allehaande Paa-skud at unddrage sig denne Pligt til at afgive Befordring. Og Justitsprotokollen har mange Eksempler, der er oplysende i saa Henseende. Jeg anfører et særligt graverende. Natten før Juleaften 1811 strandede en norsk Jagt „Ebanetzer“ ved Stavnshoved. Efter at Søforhøret derom var sluttet, vilde et Par af Matroserne d. 6. Januar rejse til Aarhus og henvendte sig — som de skulde — i den Anledning til Opsynsmanden for Befordringsvæsenet, altsaa Apoteker Dahl. Han sendte Bud til den, der stod nærmest for Tur paa Listen, nemlig Byens ansete gamle Købmand, Hans Broge, som imidlertid rent ud nægtede at efterkomme Tilsigelsen. Dette blev i Henhold til Forordningen øjeblikkelig meldt til Politiet, og Broge indstævnedes til straks at møde i Retten. Han indfandt sig ikke selv, men sendte en af sine Folk, som uden Forbehold vedgik den skete Forseelse og betalte de 4 Rdl. til General Postamtets Fattigkasse, som var den i Forordningen fastsatte Mulkt.

Straks efter at have modtaget Hans Broges Nægtelse lod Dahl sende Bud til den, der stod næst efter paa Listen, nemlig Thomas Broch, der ligeledes var Købmand. Ogsaa han nægtede at efterkomme Tilsigelsen, og det samme gjorde de næste tre, nemlig konst. Postmester Møller, Købmand, senere Agent, Rasmus Møller og Købmand Storm. Der maatte jo imidlertid gøres Udvej, for at ikke Befordringsvæsenets Værdighed helt skulde gaa i Vasken. Og Apotekeren sendte saa Bud til Rebslager Sejer, der

havde en Del Vognmandskørsel, og bad ham overtage Turen mod almindelig Betaling. Og Søfolkene kom saa endelig af Sted.

De sidstnævnte 4 kørselspligtige indstævnedes ligeledes til Møde i Politiretten. Mødet fandt Sted Andendagen derefter. Thomas Broch, der var den først tilsagte, forklarede, at Aarsagen til Nægtelsen var, at hans Heste, da Tilsigelsen kom, lige var vendt hjem fra Skovarbejde og derfor trætte, og at han desuden var uvidende om, at de to, der stod lige før ham paa Listen, nemlig Købmændene Broge og Bang, havde kørt. Han var ikke villig hverken til at erlægge den befalede Mulkt eller Omkostningerne ved den lejede Befordring. Rebslager Sejer havde nemlig sendt Regning paa 10 Rdl. ud over den Betaling, som i Følge Anordningen kunde tilkomme den kørepligtige, og Retten havde anerkendt denne Regning.

Den næste indstævne, konst. Postmester Møller, erklærede, at Grunden til hans Nægtelse havde været, at hans Karl „ikke var i den Stand, at han kunde køre“. Og desuden vidste han ikke rettere, end at der var 3, som stod før Tur før ham. Dog erlagde han de 4 Rdl. i Mulkt, hvormed Sagen for hans Vedkommende var afgjort. Købmand Storm anførte, at hans Heste ikke var hjemme, da Tilsigelsen skete, og at han derfor ikke var i Stand til at afgive Befordring. Han betalte dog ogsaa de 4 Rdl. Den fjerde af de indstævnte, Rasmus Møller, nægtede at betale under Henvisning til, at der stod 4 før ham paa Listen, og Sagen mod ham og mod Thomas Broch optoges derfor til Doms. Denne faldt ogsaa prompte allerede den 11. Januar og indlededes saaledes: „Saalænge som VognmandsLaug er en offentlig Indretning, hvoraf Rejsende og andre Vedkommende er tilstaaet Afbenyttelse, saalænge er det ogsaa en afgjort Sandhed, at de i Lauget værende Befordringspligtige bør efterkomme alt, hvad der udfordres til det med denne Indretnings Øjemed Opnaaelse, alt i Overensstemmelse med Forordningen af 24. Januar 1804. Og efterlader de noget i saa Henseende, maa derfor tilbørlig anses.

Anvendes denne Sætning paa de indstævne, Købmændene Thomas Broch og R. Møller, hvoraf den første har anført, at hans Heste just kort før var hjemkomne fra Skovarbejde, og den sidste, at han havde 4 Formænd før sig paa Listen, hvorfor han ikke ansaa sig forpligtet at holde sine Heste paa Stalden . . . saa har de indstævne hverken ført noget Bevis for deres Paastand og ej heller godtgjort at have været ude af Stand til at afgive den tilsagte Befordring. Retten kan ikke antage det fremførte som antagelige Grunde til at frifinde dem. I den Anledning tilpligtes de

Apoteker C. F. Dahl og Frue.

to indstævnede hver for sig at betale i Mulkt 4 Rdl., samt desuden førstnævnte yderligere 10 Rdl., hvilket den af Befordringsvæsenet lejede Befordring har kostet ud over den almindelige Vogmandstakst. At efterkommes inden 3 Solemærker“.

Det er forstaaeligt, at et Hverv, der kunde give Anledning til saa meget Vrøvl, og hvorved Apotekeren paa Embeds Vegne kunde komme paa Kant med en Del af sin egen Omgangskreds, ikke i Længden kunde tiltale ham. Begivenheden her maa have slaaet Hovedet paa Sømmet. Han maa aldeles omgaaende have indgivet sin Afskedsbegæring, thi inden Maanedens Udløb forelaa fra Generalpostdirektionen Udnævnelse for hans Eftermand.

Efter C. A. Dahls Død i 1834 drev Enken i nogle Aar Apoteket med Provisor, indtil hendes Søn, C. F. Dahl, der netop i Faderens Dødsaar havde bestaaet pharm. Kandidateksamen, havde set sig lidt om og konditioneret paa andre Apoteker.

CHRISTIAN FISCHER DAHL

født i Grenaa $16/5$ 1813, død i København $21/6$ 1884. Cand. pharm. 1834 (I.) Apoteker i Grenaa $9/3$ 1839. Gift med Frederikke Elisabeth de Fischer, Datter af Slotspræst P. E. de Fischer i Helsingør, født $26/5$ 1818, død Februar 1905.

Den unge Dahl havde altsaa efter sin Eksamen gjort Tjeneste ved forskellige fremmede Apoteker og derpaa til sidst et Aars Tid bestyret det hjemlige Apotek for Moderen. Dette gjorde han ifølge en Udtalelse fra Fysikus Willemoes „til Publici og Fysikatets Tilfredshed“. Han søgte derfor om Bevilling til selv at drive Apoteket og fik den $9/3$ 1839. To Uger efter døde Moderen. Ved Skiftet efter hende overdroges Boet til Arvingerne, der alle var myndige, og de solgte samme Aar Bygning og Apotek til deres Medarving, nævnte C. F. Dahl. Haven paa Østergade be-

holdt de dog i Fællesskab en Række Aar, og først i 1854 fik Apotekeren Skøde paa den som Eneejer.

Om Apoteker Dahl den yngre er der Grund til at nævne, at han sammen med Distriktslæge Arendrup og navnlig med Toldkasserer, Ritmester Gether gjorde et stort Arbejde for at faa tilvejebragt Byens første Anlæg, det fra 1842, og at han vistnok selv ydede et betydeligt økonomisk Bidrag til Sagens Løsning. Hidtil havde Byen ligget i fuldstændig skovløse Omgivelser. Ved flere andre Borgeres Hjælp og ved at Byen afgav en Strimmel Jord lige Nord for den daværende Randers Landevej skabtes den første lille Begyndelse til „den gamle Plantage“. Den havde fra først af samme Længde som nu, men var kun halv saa bred og havde Form som en lang, smal Trekant, hvis Spids vendte mod Vest og den modstaaende Side ind mod Byen.

Kort efter at C. F. Dahl havde overtaget Apoteket, giftede han sig med Frederikke Elisabeth de Fischer. Hun var Datter af Slotspræst Peter Ephraim de Fischer i Helsingør og saaledes Dahls Kusine. Hendes Fader var nemlig Søn af Generalkrigs-

Et L'hombreparti ca. 1865. Personerne er fra venstre: cand. phil. Hansen, Købmand J. A. Møller, Prokurator Lunøe og Apoteker C. F. Dahl. Læg Mærke til Stearinlysene og Spyttebakken.

kommissair de Fischer, som i mange Aar ejede og beboede nuværende Købmand Skovs Gaard paa Torvet. Ægteparret havde tre Døtre, hvoraf to døde som smaa, men ingen Sønner. Dahls nærmeste Omgangskreds har vel nok været Gethers og Arendrups, hvis Navne er nævnt som Medstiftere af Anlægget, men som begge faa Aar efter forlod Grenaa. Senere kom de meget sammen med Prokurator Lunøes, Købmand Jacob Møller, som var deres Genbo, og cand. phil. Hansen. Paa vedføjede Billede ses de fire Herrer fotograferet ved en L'hombre.

Desuden kom de naturligtvis sammen med Svogeren, P. Mørk Mønsted, der var gift med Dahls Søster. De havde tidligere ejet Fævejele, men flyttede til Grenaa efter at have overladt Fævejele til en Søn. De ejede Gaarden paa Lillegade, som nu tilhører „Grenaa Folketidende“. Ved festlige Lejligheder, til Baller i Omegnen o. s. v. holdt Apotekerens Landauer forspændt med de to snehvide Heste altid nede ved Mønstedes og tog dem med. Ogsaa Herskaberne paa Katholm og Benzon hørte til Apotekerens Omgangskreds, og rigtig gamle Grenaa borgere fortalte, hvorledes Byens Folk stod meget betaget og stirrede, naar de unge Damer derfra kom ridende til Grenaa enten i Ærinde eller paa Besøg paa Apoteket. Damer til Hest var et Syn, som dengang var noget ganske uvant.

Apoteker Dahls eneste Datter, Augusta Petrea, ægtede Kammerjunker, Inspektør ved Klasselotteriet Carl v. Bülow. Dette har vel nok været medbestemmende til, at Dahls i 1867 brød op fra Grenaa og flyttede til Hovedstaden. Apoteket med tilhørende Bygning, Have og en Jordlod solgtes for 46.000 Rdl. til

NIELS FREDERIK WILHELM ELIN HOFFMEYER

født i Ringkøbing $\frac{7}{3}$ 1835, Søn af Herredsfuldægtig, senere Byfoged i Skagen N. W. Hoffmeyer. Død i Aarhus $\frac{30}{12}$ 1910, begravet i Grenaa. Cand. pharm. 1856. Konditionerede derefter ved et Par københavnske Apoteker, indtil han fra 1. Septbr. 1867 overtog Apoteket i Grenaa. Medlem af Grenaa Byraad 1873—1886 og 1891—1896. I 1876 Medstifter af Gr. Handelsforening og Formand for denne til 1895. Medstifter af Grenaa Telefonselskab, Fugleskydningsselskabet, Realskolen, Asylet, Handels- og Kontoristforeningen. I 1884 og 1890 var Hoffmeyer Højres Folketingskandidat i Grenaa kreds, dog uden at opnaa Valg. Septbr. 1876 ved Aabning af Grenaa-Aarhusbanen Ridder af Dannebrog. Gift 1) $\frac{16}{11}$ 1864 med Johanne L. W. Frey, f. $\frac{29}{12}$ 1836, d. $\frac{18}{7}$ 1880. Gift 2) $\frac{10}{5}$ 1881 med Caroline Kjær, f. $\frac{9}{1}$ 1852, d. $\frac{19}{3}$ 1930.

Det er ikke nogen Overdrivelse at sige, at Hoffmeyer i de 35 Aar, i hvilke han boede i Grenaa, paa næsten alle Omraader var Byens ledende Personlighed. Han var, som Farm. Tidende skrev ved hans Død, i Besiddelse af „en ualmindelig Flid og Alsidighed og udfoldede fra sin Ungdom og op gennem Aarene en næsten udtømmelig Arbejdsevne“. Dette med Arbejdsevnen var ikke noget, som først viste sig i Hoffmeyers Grenaa-tid. Tvært imod forholder det sig saaledes, at mens han „konditionerede“ i København, var han fra den allerførste Begyndelse i Virksomhed langt ud over Arbejdstiden. „Han udgav forskellige farmaceutiske Skrifter, men ydede navnlig en betydelig Indsats som mangeaarig, dels Formand, dels Kasserer i „Pharm. Forening“, samt var Redaktør og Udgiver af „Pharm. Tidende“, det første faglige Organ, der havde den specielle Opgave at varetage de konditionerende

Det gamle Apotek paa Torvet ca. 1890. Hjørnet mod Lillegade.

Farmaceuters Interesser“. Han fortsatte som Redaktør endnu en Tid efter at have overtaget Grenaa Apotek. Og ved Hoffmeyers Død skrev da ogsaa „Farm. Tidende“, at „de konditionerende Farmaceuter ydede ham fuldtud Anerkendelse for det Pionerarbejde, han for saa mange Aar siden udførte“. Han har med andre Ord været en meget fremragende Fagforeningsorganisator.

I Grenaa kom Hoffmeyer ret snart ind i Byraadet og var der bl. a. Medlem af Havneudvalget, Fattigudvalget og Sundhedskommissionen. Byraadets Medlemmer tilhørte jo dengang, i hvert Fald i Hoffmeyers første lange Periode, fuldt og helt Højre. Og Hoffmeyer har vel nok fra første Færd sluttet sig til dette Parti. Men det kan vistnok siges, at han i flere Henseender havde et frit og uhildet Syn paa mange Ting, og at han, som den Ironiker, han faktisk var, ikke tog alt for højtideligt paa Tingene og paa mange Punkter mødte med et friskt Initiativ.

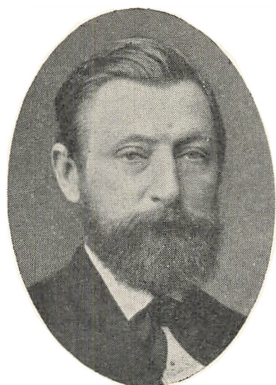
Dette med Initiativ er i det hele typisk for Hoffmeyer. Han havde en enestaaende Evne til at starte noget og faa det til at gaa. Og faktisk var han Medstifter af næsten alle de Foretagender af offentlig, velgørende, selskabelig eller økonomisk Art, som saa Lyset i hans Grenaa-tid. For mange af dem blev han oven i Købet Formand i kortere eller længere Perioder. Det ligger nær som Eksempel her at nævne Handelsforeningen, hvis Formand han var fra Begyndelsen og i 21 Aar. Det viser jo Apotekerens charmerende Egenskaber, hans fremragende Dygtighed og Al-

sidighed, at han kunde være det selvskrevne Midtpunkt i en Forening som denne, uagtet han jo ikke i direkte Forstand var en af Handelsstandens egne Folk. Og da Foreningen af jyske Handelsforeninger i 1883 stiftedes, var Hoffmeyer en af de virksomste derfor og i en Aarrække Medlem af Bestyrelsen. Der er ogsaa Grund til at nævne Grenaa Telefonselskab, som han stiftede i 1887, og i hvis Forlængelse han efter et Aars energisk Arbejde fik dannet „Jydsk Telefon Akts.“ i Aarhus, for hvilket han i 1895 blev Direktør og til sin Død Formand for Bestyrelsen. Eller et rent fagligt Foretagende som „Apotekernes Æskefabrik og Stentrykkeri i Aarhus“, hvoraf han var Medstifter og Formand.

Men ogsaa i den mere selskabelige Del af Byens Foreningsliv var Apoteker Hoffmeyer den ledende. Det behøver blot at nævnes, at han var Medstifter baade af Fugleskydningsselskabet og af Handels- og Kontoristforeningen. Og saa maa det endelig med et Par Ord berøres, at ogsaa i det politiske Liv var Apotekeren en Forgrundsfigur i den Tids Grenaa. Han var en flittig Deltager i og Taler ved politiske Møder, og som forhen omtalt var han afgjort Højremand. Han stillede sig et Par Gange i 80erne i de mest bevægede Kampaar som Folketingskandidat. Han opnaaede selvfølgelig ikke Valg. I en saadan ren Landkreds var dette udelukket, og Apotekeren har vistnok heller aldrig selv gjort sig Forhaabninger derom. Men slagfærdig, hurtig i Replikken og veltalende, som han var, og med Lyst til at optræde offentlig har det vistnok været ham en kær Pligt at efterkomme Partifællernes Ønske om at samle de Stemmer, der her i Kredsen var imod Venstre.

Hans Navn og Skikkelse var kendt viden om, og han repræsenterede i mange Aar paa en smuk Maade Grenaa By og dens Foreninger rundt omkring i Danmark. Og i mange Menneskers Bevidsthed var Navnene Hoffmeyer og Grenaa intimt sammenknyttede.

Ved Siden af dette fik Hoffmeyer Tid til at føre et meget selskabeligt og gæstfrit Hus i det gamle Apotek paa Torvet, hvor en meget stor Børneflokk voksede op. Indtil 1899 residerede han der. Aaret før havde Købmand Christopher Vogel købt det gamle Apoteks Bygning. Hoffmeyer havde kort forinden solgt sin store Have paa Østergade til Fabrikant A. Bilde. Han købte i Stedet Naboejendommen, som forhen havde tilhørt Kancelliraad Lütken, og til hvilken der ogsaa hørte en stor Have. Der opførte han en ny Bygning til Apoteket og flyttede derud i 1899. Men allerede i 1902 afhændede han det hele til Apoteker Th. Thom-

Apoteker Fr. Hoffmeyer og Frue.
(Ungdomsbilleder).

sen og flyttede til Aarhus, hvor han forblev til sin Død, nærmest optaget af sit Hverv som Direktør for „Jydsk Telefon Aktieselskab“. Han begravedes i Grenaa, den By, som han havde næret en stor Kærlighed til, og som han hver Sommer havde aflagt Besøg.

Lad mig slutte denne Omtale af det gamle Apotek med at citere nogle Vers fra en Digtsamling „Under Regnbuen“ af Aage Hoffmeyer, der var Apotekerens næstældste Søn, og som døde i en ret ung Alder. Digtet hedder „Den gamle Gaard“. Det fremgaar ikke, at det er Hjemmet paa Torvet, der sigtes til, men det kunde godt være det, det giver i hvert Fald paa en smuk Maade den Stemning, som var over det gamle Apotek.

Den gamle Gaard er bred og lav
og uden Glans og Pragt —
den har kun det, som Tiden gav,
staar mærket som en Runestav
i svundne Seklers Dragt.

Halvvejs blev Mur og Tagværk gemt
bag Vedbend og bag Vin,
i lyse Toner alt er stemt,
og Alderdommens Furer glemt,
hver Ranke skjulte sin.

Hist skimtes Bindingsværk, men her
staar Længen stærk og glat
og ser paa Trods af Vind og Vejr
mod nye Morgenrøders Skær
og fjerne Vintres Nat.

Mod Regn og Solskin Vindens Sang
i Lindekroners Løv
fra Aar til Aar har gaet sin Gang
i Dur og Mol med Orgelklang
højt over Sten og Støv.

Fjernt blaaner Skov i Sommerdis,
og Kornet bølger blødt,
til gult og grønt i Mølevs
maa blegne under Høstens Dis,
og alt er hvidt og dødt.

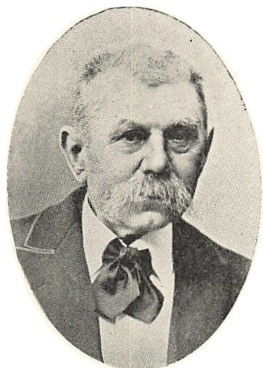
Men jævnt og muntert under Tag
gaar Livet støt sin Gang —
og Mørkets Magt har tabt sin Sag,
naar Slægten fejrer Lysets Dag
med Julestjernens Sang.

Du danske Hjem, du gamle Gaard,
saa tro du rammer ind
alt, hvad vort Hjerter nærmest staar —
og fra dit Skød der spirer Vaar
i Tanker og i Sind.

Fra dig og fra din grønne Vang
gik Mænd og Kvinder frem,
hvem Mindet om dit Bladegang,
din Vinterfred, din Lærkesang
blev Maalet for et Hjem.

Aage Hoffmeyer.

Købmand Chr. Vogel og Frue.

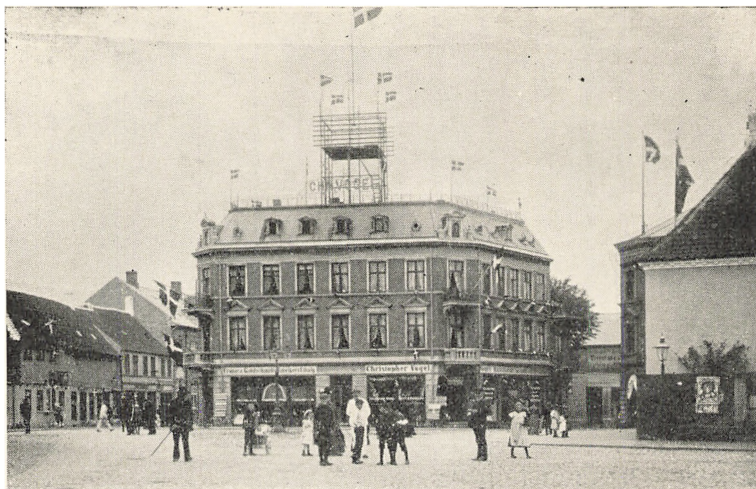
CHRISTOPHER VOGEL

født $\frac{5}{2}$ 1849, død $\frac{5}{1}$ 1931. Købmandsborgerskab i Grenaa $\frac{1}{4}$ 1879. Stiftede Djurslands Museum i 1915. Gift $\frac{3}{4}$ 1884 med Ollvia Møller, f. $\frac{8}{11}$ 1848, d. $\frac{12}{4}$ 1928.

Købmand Vogel er en af de ganske faa Grenaaborgere, hvis Levnedsløb foreligger skildret i en trykt Bog. Den er skrevet af Svigersønnen, F. Gierlev, paa Grundlag af Vogels egne mundtlige Meddelelser, og den er trykt som Manuskript i et meget lille Oplag. Paa Grundlag af denne Bog skal her gives en ganske kort Levnedstegning. Chr. Vogel var født i Sønderjylland i Landsbyen Skørdrup, tæt Syd for Flensborg Fjord. Hans Fader, Claus Christopher Vogel, der var Landmand og Teglværksejer, solgte i 1861 sin Gaard og øvrige Ejendom og lejede en Jagt, hvormed han sejlede til Nørrejylland og lagde ind i Aarhus Havn.

Som det er fortalt i nærværende Bog paa Side 416, købte han af Gerdes i Aarhus en Købmandsgaard i Grenaa, som Gerdes havde maattet overtage. Og her i Grenaa blev saa C. C. Vogel boende Resten af sit Liv.

Sønnen, Christopher Vogel, blev efter sin Konfirmation sat i Urtekræmmerlære i Randers. Han havde Længsel efter at komme ud at se sig om. Adskillige af hans Slægt var udvandret til Amerika og Australien, og efter et Par Aars Forløb fik Vogel det ordnet saaledes, at han slap bort fra sin Plads i Randers. Af en Onkel laante han Rejsepenge og drog saa over Hamburg til Australien, hvor han forblev i 7 Aar og ernærede sig dels ved Guldgravning, dels ved andet tilfældigt Arbejde. Med en lille Kapital paa Lommen rejste han derefter til Sydafrika, hvor der netop dengang var fundet baade Guldlejer og Diamantminer. Dampren landede i Kapstaden. Derfra gik Rejsen videre, dels med Heste-

Kobmand Vogels Ejendom paa Torvet paa det gamle Apoteks Grund. I Ejendommens øverste Etage havde Telefoncentralen Lokaler i en lang Række Aar.

dels med Okseforspand gennem uvejsomme Egne i Boerrepublikkerne, gennem Zululand til Transvaal. Der fortsattes Guldgraveriet med vekslende Held nogle Aar. Efter et kortere Ophold i Diamantbyen Kimberley rejste Vogel over England hjem til Danmark, rig paa Erfaringer og Oplevelser og desuden med nogen opsparat Kapital. Ved Juletid 1878 kom han efter 12 Aars Fraværelse til Hjemmet i Grenaa. Næste Foraar, 1. April 1879, begyndte han derpaa en lille Forretning med Herreekvipering i Faderens Ejendom paa Lillegade. Den voksede i Tidens Løb, navnlig takket være Vogels Evne til at tage Reklamen i sin Tjeneste. I 1898 købte Vogel som allerede tidligere anført det gamle Apotek af Hoffmeyer, og efter at Bygningen var nedbrudt, opførtes i Løbet af 1899 den nuværende, efter Byens Forhold store Forretningsbygning, hvori Indflytningen skete 1. April 1900. Forretningens Rammer udvidedes betydeligt, saaledes at der foruden Herreekvipering tillige blev Manufakturforretning.

Vogel havde $\frac{3}{4}$ 1884 giftet sig med Ollvia Møller. Hun var Datter af Snedker V. Møller paa Østergade. Svigerfaderen var noget af en Tusindkunstner, siger Vogel. Og det er vistnok ikke helt fejl. I hvert Fald var han fingernem og gjorde forskellige Smaaopfindelser. Men han var upraktisk og fik ikke noget videre ud af Tingene.

Paa Grund af en langvarig Sygdom overdrog Chr. Vogel 1. Juli 1916 Forretningen til Sønnen, Ove Vogel, der fortsatte og udvidede den, og som senere købte hele Bygningskomplekset

med det deri installerede Elektricitetsværk. Det havde Chr. Vogel indrettet for egen Regning, da han syntes, at Grenaa Byraad tøvede lovlig længe med at oprette et kommunalt Værk.

Ud over Forretningens Vækst havde Chr. Vogel i mange Aar haft en levende Interesse for Oldsager og Antikviteter, som han købte og opstillede hjemme i sine Stuer og paa sit Loft. Ved Søndergades Beskrivelse er allerede nævnt, at Vogel i 1915 skænkede hele denne store Samling til Grenaa By, imod at Byen skaffede et passende Lokale. Og siden hen skænkede han yderligere et Beløb til Indkøb af en selvstændig Museumsbygning, saaledes at Djurslands Museum kunde erhverve Maler Hartmanns gamle historiske Gaard paa Søndergade.

Ved disse Gaver lagde Vogel en særdeles smuk Grund til Museet, og hans Navn vil for stedse være knyttet dertil.

Vogel havde i sin Tid købt et stort Stykke af „Hennings Have“, Øst for nuværende Aagade. Sin Alderdoms Tid og Interesse delte han ligeligt imellem denne Have og Djurslands Museum. Ejendommen paa Torvet solgte han i 1918 til Sønnen, Ove Vogel, der altsaa allerede nogle Aar før havde overtaget Forretningen, og som siden yderligere har udvidet den.

TRYKFEJL, RETTELSE OG TILFØJELSE

Side 6, 3. L. fra n. a, læses: at. — Side 26, Apoteker Herman Ponich Albergs Kisteplade fandtes ved Torvets Regulering $\frac{11}{8}$ 1938 tæt Sydvest for Kirketaarnets sydvestlige Pille. — Side 42, 16. L. f. o. Købmand Skovs Gaards Opførelsesaar er anslaaet til omkring 1703. Det er forkert. I Brandtax. 1761 staar, at Forhuset til Gaden er „nybygget“. Opførelsesaaet bør derfor ansættes til mellem 1750 og 60. — Side 43, 10. L. f. o. Aar 1711, læses: 1713. — Side 52, 4. L. f. n. født ca. 1807, læses: $\frac{23}{8}$ 1806. — Side 53, 11. L. f. o. Grundstenene til Tværbygningen skal stamme ikke fra Kirkegaardsmuren paa Torvet, men fra Gammel Kirkegaards Dige paa Bavnhøj. — Side 55, 20. L. f. n. Raadstueprotokollen udviser, at da Winding i 1844 tager Borgerskab, har han allerede af Agerup faaet overdraget Beboelse i den ham tilhørende Gaard paa Søndergade. — Side 56, Den grundmurede Bygning med Butikken i Skovs Gaard er opført af Winding i 1856. — Side 59, P. P. Raundrup var i en Aarrække kgl. Vejer, Maa-ler og Vraget. — Side 65, 11. L. f. n., ja! aabnet $\frac{14}{10}$ 1864 af S. Nielsen. — Side 73, 4. L. f. o. Ordet „Skandinavien“ bruges første Gang i en Annonce $\frac{10}{9}$ 1870. — Side 75, 15. L. f. o. haft Bolig, læses: haft gratis Bolig. — Side 86, 12. L. f. o. Søren Munch, læses: Præsten Søren Munch. — Side 100, 6. L. f. n. Grunden, læses: Gaarden. — Side 111, 7. L. f. o. Cecilie Giese begravet $\frac{17}{8}$ 1785. — Side 125, 4. L. f. n. Ove Christensen Broch var Jubellærer og som saadan nævnt i G. Trechovs: Danske Jubellærere, 1753. — Side 128, Kortskitsen. Her er en Fejl. Nr. 15 Rasmus Bangs Ejendom bør forlænges et Stykke mod Syd, idet et Pantsættelsesdokument fra 1711 oplyser, at den strækker sig „200 og flere Alen mod Syd“ — altsaa til omtrent det Sted

paa Skitsen, hvor der staar „Jørgen“. — Side 129, Brochs Stamtavle, 13. L. f. n. Else Cathrine f. 1778 tilføjes „død ³⁰/₁₂ 1809, gift ¹⁰/₈ 1796 med Hans Jensen Seyer“. — Side 138, 3. L. f. n. Hans Broch Kruse, tilføjes gift ²²/₃ 1825 med Karen Møller, Datter af kgl. Agent Rasmus Møller. — Side 144, 3. L. f. o. Hasselblach, læses: Hasselbalch. — Side 149, 18. L. f. o. Paa Gadens sydlige Side har engang ligget en Kongsgaard, læser: har formentlig engang ligget. — Side 150, 13. L. f. o. „Kongsgaards Tofter“, læses: „Kongsgaards Toft“. — Side 153, 2. L. f. n. Aarhus læses Aalborg. — Side 172, 2. L. f. o. Barholmen, læses: Borholmen. — Side 173, 5. L. f. n. mødig (?), læses: mulled. — Side 184, 11. L. f. n. Søren, læses: Anders. — Side 190, 14. L. f. n. Gulv Huses, læses: Gulv Huus. — Side 192, 13. L. f. o. Michel Bang kan ikke være Søn af gamle Jens Bang, da hans fulde Navn er Michel Nielsen Bang. — Side 213, Stamtavlen over Jens Bang og hans Slægt. Denne er i Hovedsagen bygget over Oplysninger i Giessing: Danske Jubellærere III, København 1786, Side 130 o. flg., suppleret ved mange personlige Optegnelser fra Grenaa Kirkebøger, Justitsprotokoller og Skifteprotokoller. Først efter at Bogens Stamtavle er trykt, er jeg bleven opmærksom paa F. E. Hundrups Stamtavle over Oluf Bangs Efterkommere (Kbhvn. 1875). Hvis jeg i rette Tid havde kendt den, kunde Bogens Stamtavle være blevet forsynet med en lille halv Snes Datoer mere. Mest betydende af disse er følgende: Gamle Jens Bangs Dødsdag og -Aar er ³/₉ 1728. Han blev gift ²²/₁₁ 1690 i Albøge. Hustruens Fødselsdag og -Aar er ²/₁ 1672. Datteren, Gjertrud Bang, som spillede en vis Rolle i Grenaa, døde ³/₃ 1785 i Albøge. Altsaa er Giessings Oplysning om, at hun døde i Grenaa, fejlagtig. En regulær Trykfejl er indløbet hos mig: Jens Nielsen Bang (ca. 10. L. f. n.) er anført født 1713, skal være 1731. — Side 216, 7. L. f. n. Matr. Nr. 117, læses: Nr. 116. — Side 220, Leopold L. Lerche døde ¹¹/₁₀ 1898, 50 Aar gl. — Side 239, 6. L. f. o. Ægtemand, læses: Enkemand. — Side 249, 6. L. f. n. Skrædderssaks, læses: Skræddersaks. — Side 282, øverste Linie læses saaledes: „So leben wir, so leben wir, so leb' wir“ o. s. v. — Side 305, 14. L. f. o. Læge Neergaards Samlinger solgtes til Nationalmuseet. — Side 313, 4. L. f. n. Aarræke, læses: Aarrække. — Side 316, 11. L. f. o. Aarstallet 1924 skal være 1919, samme Side 13. L. f. o. Matr. Nr. 30 skal være Nr. 20, samme Side 3. L. f. n. „To-Etager“ skal være „To-Etagen“. Side 326, 5. L. f. o. Byens Grundtakst fra 1622 skal være 1682, samme Side 12. L. f. o. 8 Al. Gulf Huses, læses: 8te Gulf Huus, samme

Side 14 og 16 L. f. o. Nock, læses Noch. — Side 331, 4. L. f. o. Krostue eller, læses: Krostue, eller. — Side 332, 10. L. f. o. Svagelighed og, læses: Svagelighed, og; samme Side 11. L. f. o. barnløst har, læses: barnløst, har; samme Side i Billedteksten Storegade 40, læses: Storegade 42. — Side 334, 15. L. f. o. jeg mindes har, læses: jeg mindes, har. — Side 341, Angaaende Kisteplader kan bemærkes, at i Sommeren 1938 opgravedes ved den store Regulering af Torvet ikke mindre end 4 Kisteplader fra den gamle Kirkegaard. De var alle af fortindet Kobber og alle fra Tiden umiddelbart før Aar 1800. — Side 365, 7. L. f. n. Grahshenning, læses: Grohshenning. — Side 382, 2. L. f. n. altsaa kun var, læses: der altsaa kun var. — Side 391, 12. L. f. n. straks blev hans Efterfølger, læses: straks blev dennes Efterfølger. Side 393, 8. L. f. n. Matr. Nr. 97 b, 98 og 90, læses: Nr. 97 b, 98 og 99. — Der er 2 Linier ovenfor henvist til Kortskitsen Side 407. Det bør være Kortskitsen Side 417. — Side 397, 16. L. f. n. for den latterlige lille Sum, læses: for den latterlig lille Sum. — Side 399, ca. 17 L. f. o. contun dirt, læses: contundirt. — Side 405, 8. L. f. n. Sven, læses: Svend, samme Side 3. L. f. n. „eller andre moderne Kunster“ udgaar. — Side 437, 16. L. f. n. Bangs havde tunge Sorger af deres Børn, læses: Det gik Michel Bangs Børn meget sørgeligt. — Side 438, Billedunderskriften Fr. Nielsen skal være Rasmus Nielsen.

KILDER, BEVISSTEDER OG HENVISNINGER

Dette Bind af Grenaa Bys Historie er i aldeles overvejende Grad bygget paa skrevne Kilder, som aldrig har været offentliggjort. Det er i Hovedsagen følgende: Grenaa By og Nørre Herreds Justitsprotokoller, Tingbøger, Skøde og Pantebøger, Brandtaksationsprotokoller, Grenaa Bys Grundtakst fra 1682 samt Kirkebøgerne.

Desuden er for Tiden efter 1850 af trykte Kilder i høj Grad anvendt de lokale Aviser, navnlig „Grenaa Avis“, som gaar helt tilbage til 1850.

Og endelig er i udstrakt Grad benyttet Oplysninger og Fortællinger, som jeg i Løbet af en lang Række Aar har nedskrevet efter gamle Folks mundtlige Beretning. Af disse Meddelere maa jeg især med Tak mindes afdøde Malermester E. Hartmann i Grenaa og ligeledes afdøde Pastor J. Richter i Vejen. Af nævnte Kilder er især de første, altsaa Tingbøger, Justitsprotokoller og Panteprotokoller anvendt mange Gange paa hver eneste Side i Bogen.

Det vil derfor være fuldkommen haabløst at forsøge i nedestaaende Fortegnelse over Kilder og Henvisninger at anføre, hvor enhver af disse Oplysninger stammer fra med Anførelse af Sidelstal i vedkommende Protokol, idet det vilde fylde et aldeles urimeligt Antal Blade i Bogen. Formentlig vilde det ogsaa kun have grumme ringe praktisk Betydning for Læserne, naar Henvisningerne fremtraadte i et saa overvældende Antal. Jeg har derfor, som det vil ses af Henvisningstallene paa de forskellige Sider, fulgt det Princip, at kun hvor det drejer sig om større Sager eller om Sager, hvor Kilden ikke er umiddelbart indlysende, har jeg anbragt et Henvisningstegn.

Paa Forhaand gør jeg derfor opmærksom paa følgende:

1) Kilderne til alle Ejerskifter er Grenaa Bys Skøde- og Panteprotokoller (samt Registre), Tingbøgerne og Justitsprotokollerne samt Brandtaksationsprotokollerne og „Grundtaksten“ fra 1682. I enkelte Tilfælde, hvor tinglæst Adkomst til Ejendomme mangler, har jeg haft Nytte af Folketællingslisterne og Kæmnerregnskaberne. — Alle de ældre Aargange af disse Arkivalier findes paa Landsarkivet i Viborg undtagen de to sidstnævnte, som findes paa Rigsarkivet.

2) Kilderne til Fødsler, Dødsfald og Vielser er navnlig Kirkebøgerne, hvoraf de ældste indtil 1813 opbevares paa Landsarkivet; desuden Skifteprotokollerne og deres Registre. Det maa her bemærkes, at de ældre Kirkebøger ikke anfører Fødsels- og Dødsdag; men kun Daabs- og Begravelsesdag. Dette er Forklaringen paa, at der i de fleste ældre Biografier anvendes „døbt“ i Stedet for født og „begravet“ i Stedet for død.

3) Kilderne til Borgerskabs Tagelse er Grenaa Raadstueprotokoller fra 1694 til Dato. Disse anfører vedkommendes Fødested samt fra ca. 1800 tillige Fødselsdag og Aar.

4) Og endelig er Kilderne til næsten alt det kulturhistoriske Stof Tingbøgerne, Justitsprotokollerne og Domsprotokollerne.

— — —

Disse 4 Sæt skriftlige Kilder er altsaa den aldeles overvejende Hjemmel, for, hvad denne Bog indeholder, og det vil for Læserne ikke være vanskeligt at afgøre, fra hvilken af disse Grupper de forskellige Oplysninger er hentet.

Af skrevne Kilder er endvidere paa enkelte Steder anvendt nogle Værker, hvis Titel er nævnt i efterfølgende Liste, og hvortil næsten altid er henvist ved Noter.

Af trykte Kilder, der er anvendt ved de korte, med Petit trykte Indledninger til de større Biografier over Embedsmænd, maa især for Præsternes Vedkommende nævnes Wibergs Dansk Præstehistorie Bd. I—III (særlig Bind I, hvori Grenaa forekommer), samt dens Fortsættelser henholdsvis ved S. Elvius og ved Groshenning og Hauch-Fausbøll.

For andre Embedsmænds Vedkommende er benyttet de forskellige Udgaver af juridisk og medicinsk Stat, Toldembedsmænd, Postembedsmænd o. s. v., navnlig da de ældre Udgaver. Desuden i nogle Tilfælde biografisk Leksikon, Salmonsens Konversationsleksikon eller Kraks Blaa Bog.

Til disse Kilder er som Regel heller ikke anført Henvisnin-

ger. Men de er meget ofte suppleret med Oplysninger, som stammer fra personlige Arkivundersøgelser.

Hvad endelig angaar en lang Række trykte Kilder, som kun er benyttet ved enkelte Partier af Bogen, da er disse som Regel enten nævnt i selve Teksten eller ogsaa mærket med en Note.

Nedenfor følger saa en Fortegnelse over disse Kilder, idet der for de mest benyttede af dem tillige er anført et Forkortelsestegn, som staar foran Bogens Titel i nedenstaaende Register.

ARKIVALIER

- T** Grenaa Bys Tingbøger fra 1564 til 1639 og fra 1705 til 1725. I nærværende Bind dog nærmest kun Tiden fra 1705.
- Jus** Grenaa Købstads og Nørre Herreds Justitsprotokoller fra 1725 og fremefter.
- Pt** Grenaa By og Nørre Herreds Skøde- og Panteprotokoller fra 1740 og fremefter.
Grenaa Panteregistre fra ca. 1800 og fremefter.
- Sk** Grenaa Skifteprotokoller og Registre fra 1730 og fremefter.
Grenaa Stævnings- og Doms-Protokoller fra 1818 og fremefter.
Grenaa Bys Grundtakst 1682.
- Br** Grenaa Bys Brandtaksationsprotokoller, paabegyndte 1761.
- R Pr** Grenaa Bys Raadstueprotokoller, I—III, 1694—1908.
- Gr KB** Grenaa Kirkebøger, paabegyndt 1674.
Nørre Herreds Herreds-Bog 1660.

HAANDSKREVNE KILDER

- Dauw** Frid. Joh. Valentin Dauw: Annotationer henhørende til Kiøbstaden Greenaa, Kirken og den Latinske Skole. Paabegyndt 1738. [Haandskrift paa 288 Sider in 4to paa det kongelige Bibliotek].
- E. G. Begtrup** E. G. Begtrup: Callø Amts Geographiske, physiske, historiske og oeconomicke Beskrivelse 1763. (Ny kgl. Saml. 750, 4to).
H. Hjort Nielsen: De Grenaa Brocher. Et lidet Slægtsregister over Jensine Elisabeth Kruse, født Broch's Slægt. Familien Lissners skrevne Slægtsbog.

TRYKTE KILDER

- Gr A** Grenaa Avis fra 1850 og fremefter.
- Gr F** Grenaa Folketidende fra 1874 og fremefter.

- Kom V** Vedtægter og Forhandlinger vedr. Grenaa Købstad. Bd. 1—8. Udgivelse paabegyndt 1880, fortsættes.
- Kanc** Kancelliets Brevbøger 1551—1660, Bd. 1—20. Udgivelse paabegyndt 1885, fortsættes.
- Hüb** J. R. Hübertz: Aktstykker vedkommende Staden og Stiftet Aarhus, I—III, 1845—46.
- Pont** Pontoppidans Danske Atlas IV Bind, Aar 1768.
- Wiberg** S. V. Wiberg: Almindelig dansk Præstehistorie indtil 1868 I—III. 1870—74.
S. Elvius: Danmarks Præstehistorie 1869—84.
Max Grohshenning og Th. Hauch-Fausbøll: Danmarks Præstehistorie 1884—1911, I—II. 1914—32.
Hundrup: Lærerstanden ved de nedlagte Latinskoler i Ebeltoft, Grenaa, Hobro, Mariager og Skive. 1876.
- Rich** V. Richter: Dødsfald i Danmark 1761—1790. Udk. 1907.
Do. 100 Aars Dødsfald 1791—1890. Udk. 1901.
- Krak B. B.** Krak: Blaa Bog.
- Bricka** C. F. Bricka: Dansk Biografisk Leksikon. Bd. 1—17. Aar 1887—1905.
- Bøttiger** L. J. Bøttiger: Æbeltoft og Omegn, nærmest indtil 1814. Udk. 1898.
- G. Begtrup** G. Begtrup: Agerdyrkningens Tilstand i Danmark. Kbh. 1808—10. 6te Bind: Grenaa, Ebeltoft m. m.
F. E. Hundrup: Stamtavle over Oluf Bangs Efterkommere.
Hauch-Fausbøll: Slægten Winding fra Vestervig.
J. Vahl: Stamtavle over Slægten Jelstrup, 1916.
Do.: Slægtsbog over Christjern Nielsen, Borgmester i Varde.
T. Hjorth: Slægten Thurah, 1925.
G. Treschow: Danske Jubellærere, 1753.
Giessing: Danske Jubellærere, 1786.
Hofmans Foundationer 1754—65.
T. Baumgarten: Familien Blichfeld, 1911.
- Chr V** Christian V.s Danske Lov. Udg. 1911 ved Secher.
- Bergsøe** J. Bergsøe: Postvæsenets Historie, 1918.
- D z H** R. Berg: Den zünftige Haandværker, 1930.
Do.: Købstad og Købstadmand, 1923.
Hugo Matthiessen: Gamle Gader, 1917.
Danmark Riges Historie, Bd. 1—6. Udk. 1896—1907.
Det danske Folks Historie, Bd. 1—8. Udk. 1926—29.
Carl Tolstrup: Fra Sømandslivet, 1885.
F. Gjerlev: Christopher Vogel, 1923.

R. J. Højfeldt: Grenaa By, 1918. I Serien „Jydske Byer og deres Mænd“.

Dam og Schæffer: De danske Apotekers Historie, 2. Bd. 1928.

Samtlige Udgaver af Den danske Lægestand.

Do. af Juridisk Stat og Exam. juris.

Do. af Den danske Toldetat.

Do. af Danske Postembedsmænd.

Side 1 ¹⁾ Gamle Gader Side 10 — ²⁾ Pt Side 192, Side 243 — ³⁾ 1730 Jus 317 — **2** ¹⁾ En Række Steder i Pt og Jus — **3** ¹⁾ 1734 T 317 b — **5** ¹⁾ 1739 Jus 459 — ²⁾ 1730 Jus 132 a — **6** ¹⁾ 1730 Jus 148 a — ²⁾ 1733 Jus 292 a m. m. — **7** ¹⁾ 1747 Jus 342 — ²⁾ 1765 Jus 428 a — ³⁾ Gr K B — ⁴⁾ Bøttiger — **9** ¹⁾ 1771 Pt 334 — ²⁾ 1798 Jus 177 b — ³⁾ 1797 Jus 126 — **10** ¹⁾ 1804 Pt 41 — ²⁾ Rich — ³⁾ Gravsten og Gr Av — **11** ¹⁾ Aagaards Indberetning om det nye Raadhus, se G. Begtrup, Bd. 6, Side 159 — **12** ¹⁾ Mundtl. Beretning af E. Hartmann — **21** ¹⁾ 1717 T 336 b — ²⁾ 1721 T 382 b — ³⁾ 1711 T 211 og 1714 T 257 — ⁴⁾ 1730 Jus 132 a — **23** ¹⁾ Gr K B og Sk — ²⁾ 1727 Jus 50 a — **24** ¹⁾ Delvis efter Danske Apotekers Historie II, Side 256 o. fl. — **26** ¹⁾ 1755 Jus 130 a — ²⁾ 1760 Jus 264 — **27** ¹⁾ 1764 Jus 414 b o. fl. — **28** ¹⁾ Delvis efter Danske Apotekers Historie II, Side 256 o. fl. — **29** ¹⁾ 1801 Pt 419 — ²⁾ Danske Apotekers Historie II, Side 256 o. fl. — **30** ¹⁾ Gr K B — **34** ¹⁾ 1832 Pt 628 — **36** ¹⁾ Gr A ^{23/4} 1861 — ³⁾ Gr A ^{27/7} 63 — ²⁾ 1838 Jus 645 b — **45** ¹⁾ Hüb III 90 — ²⁾ 1737 Jus 430 b — ³⁾ Thotts Saml. Nr. 1457 — **46** ¹⁾ 1763 Pt 273, 261, 280 og 297 — **47** ¹⁾ 1771 Pt 349 — **49** ¹⁾ Bøttiger 130 og 125 — ²⁾ Bøttiger 115 — **53** ¹⁾ Bricka VII og Rich — **55** ¹⁾ Slægten Winding — ²⁾ Pt — **56** ¹⁾ Gr A ^{8/5} 1858 — **61** ¹⁾ Jus 37 a — **71** ¹⁾ 1732 Jus 240 a — ²⁾ 1732 Jus 217 til 254 og 265 o. fl. — **78** ¹⁾ 1784 Pt 135 — **81** ¹⁾ 1715 T 286 b — **82** ¹⁾ Gr K B — **84** ¹⁾ 1756 Jus 118 a o. fl. — ²⁾ 1734 Jus 320 o. fl. — **85** ¹⁾ Hüb III 317—19 — ²⁾ Jus 281 — **86** ¹⁾ 1775 Pt 400 — **87** ¹⁾ Kom V I C 6—7 og Do. 33—36 — **88** ¹⁾ Kom V I C 8 — ²⁾ 1786 Jus 294 og 1799 Jus 283 — **89** ¹⁾ Kom V I C 33—36 — **90** ²⁾ Alt efter Gr K B — **92** ¹⁾ Gr F ^{9/11} 1908 — **100** ¹⁾ Gr A ^{15,5} 1858 — **101** ²⁾ Alle ordrette Angivelser er direkte taget fra Gr A — ³⁾ Richter Jur Stat 1881 — **104** ¹⁾ Gr A ^{3/2} 1862 — **105** ¹⁾ Gr A ^{9/6} 63 — **107** ¹⁾ Gr A ^{17/7} 1876 — **110** ¹⁾ Jus 452 b — ²⁾ 1744 Jus 122 o. fl. — **111** ¹⁾ Wib Pr I 472 — ²⁾ 1746 Jus 180 — **112** ¹⁾ Hüb III 339 — ²⁾ 1748 Jus 274 a o. fl. — **113** ¹⁾ 1753 og 56 Jus 32 og 131 — ²⁾ Kom V I C 3 — **114** ¹⁾ I Hovedsagn efter Wibergs Præstehistorie — ²⁾ Wiberg II 569

— 124 ¹⁾ Dauw 217 o. fl. — 126 Wiberg I 259 — 127 ¹⁾ 1707 Jus 46 a — ²⁾ Pontopp D A — ³⁾ 1753 Jus 16 a — 129 Stamtavlen over Provst Broch — ¹⁾ Adskillige Oplysninger heri stammer fra G. Treschov: Danske Jubellærere Aar 1753 og H. Hjorth Nielsen: De Grenaa Brocher (haandskrevet Bog). — 130 Dauw 15 — 131 ¹⁾ 1732 Jus 265 b — ²⁾ 1733 Jus 288 a — 132 ¹⁾ Jus 372 — ²⁾ 1735 Jus 376 b — 134 ¹⁾ Hjorth: Slægten Thurah — 136 ¹⁾ J. Vahl: C. N. — 139 ¹⁾ Medd. fra hans Sønesøn Sognepræst K. G. Knudsen, Nykøbing S. — 147 ¹⁾ 1767 Jus 507 — 149 ¹⁾ Kanc ¹⁰/₆ 1572 — 151 ¹⁾ 1714 T 269 b — 152 ¹⁾ 1722 T 420 — 153 ¹⁾ Dauw 82 — 154 ¹⁾ 1729 Jus 146 a — 156 ¹⁾ 1756 Jus 117 a — ²⁾ 1770 Jus 7 a — 158 ¹⁾ Familien Lissners haandskrevne Slægtsbog — ²⁾ 1802 Jus 401 a — ³⁾ 1802 Jus 401 a — ⁴⁾ R Pr I S. 327 — 159 ¹⁾ Delvis efter Fam. Lissners Slægtsbog — 161 ¹⁾ Gr A ²/₆ 1868 — 168 ¹⁾ 1724 T 443 — 169 ¹⁾ 1759 Jus 242 b — 170 ¹⁾ 1716 T 386 b — ²⁾ 1738 Jus 443 b — 171 ¹⁾ 1772 Jus 190 b — ²⁾ 1773 Jus 253 b — ³⁾ 1773 Jus 255 a — ⁴⁾ Giesing III S. 130 Aar 1786 — 176 ¹⁾ Tolstrup S. 18 o. fl. — ²⁾ Wiberg III 640 — 178 Delvis efter Bricka og Krak B B — 183 ¹⁾ 1710 T 304 b — ²⁾ 1727 Jus 46 a — ³⁾ 1725 T 467 a — ⁴⁾ 1727 Jus 46 a — 184 ¹⁾ 1727 Jus 50 a — ²⁾ Hüb III S. 48 — 185 ¹⁾ 1774 Pt 385 — 190 ¹⁾ 1707 T 49 b — ²⁾ 1715 T 410 — 192 ³⁾ 1722 T 410 b — ¹⁾ 1729 Jus 462 b — ²⁾ 1740 Jus 36 a — 193 ¹⁾ 1741 Jus 49 b — 194 ¹⁾ 1748 Jus 274 a — 195 ¹⁾ 1809 Jus 214 b — 200 ¹⁾ 1731 Jus 195 a — 201 ¹⁾ 1746 Pt 58 — ²⁾ Hüb III 401 Aar 1754 — ³⁾ 1705 T 10 a — ⁴⁾ 1706 T 28 a — 202 ¹⁾ 1711 T 205 b — ²⁾ 1717 T 305 b — 203 ¹⁾ 1752 Jus 16 — 204 ¹⁾ Hüb III 245 — 209 ¹⁾ 1785 Pt 159 — 210 ¹⁾ 1820 Jus 538 b — 214 ¹⁾ 1731 Jus 176 a — ²⁾ 1746 Pt 57 Iflg. Oplysninger i Hundrups Stamtavle over Oluf Bangs Efterkommere er Gjertrud Bang død i Albøge ³/₃ 1785 — 221 ¹⁾ Bøttiger Side 198 — ²⁾ 1709 T 151 b — ³⁾ Hüb III 41 — 227 ¹⁾ Gr A ¹³/₁₀ 1857 — 228 ¹⁾ R Pr ²⁹/₁₀ 1772 — ²⁾ Kom V I 1846 B 23 — ³⁾ Kom V ²³/₇ 1896 B 467 — ⁴⁾ Kom V ⁸/₈ 1907 — 230 ¹⁾ Pt E Fol 550 — 231 ¹⁾ 1708 Jus 99 — 232 ¹⁾ 1739 Jus 468 a — 233 ¹⁾ 1739 Jus 468 b — 234 ¹⁾ 1763 Jus 371 — ²⁾ 1763 Jus 380 a — 235 1763 Jus 361 b — 236 ¹⁾ 1757 Jus 134 a — 237 ¹⁾ 1757 Jus 189 b — 238 ¹⁾ 1782 Jus 212 b — 246 ¹⁾ 1729 Jus 99 a — 252 ¹⁾ 1754 Jus 74 a — 253 Chr V 6. Bog Cap. 21 — ²⁾ 1746 Jus 209 a — 254 ³⁾ 1755 Jus 91 b — 255 ¹⁾ I Justitsprotokollen Aar 1731 Fol. 179 b staar i et Skøde „... vesten for den liden Gyde, Hagensgyde kaldet...“ — 256 ²⁾ Gr K B — ¹⁾ Se bl. a. Kom V I C 42 — 258 ¹⁾ Kil-

derne hertil er: Søforhørene paa Gr Raadhus — A. Knudsen i Tidsskriftet Jylland 1992 Side 157 og 58 — Aakjær: St. St. Blichers Livs Tragedie — Gr Avis ^{19/3} 1863 samt mundtl. Beretninger af Ole Jydes Søn, Brevsamler Hans Sejer Jensen i Glæsborg, og af Malermester E. Hartmann i Grenaa — **260** ¹⁾ 1731 Jus 179 b — **261** ¹⁾ Mundtl. Beretning af flere gamle Borgere bl. a. Sadelmager Fr. v. Seelen og Malermester E. Hartmann — **263** ¹⁾ 1731 Jus 208 b — **265** 1721 Jus 400 til 410 — **266** ¹⁾ 1776 Jus 402 a — **267** ¹⁾ 1813 Jus 78 a — ²⁾ Pt C 248 — **273** ¹⁾ 1713—14 Jus 100 til 130 — **280** ¹⁾ 1750 Jus 362 b — **281** D z H 59 — **282** ¹⁾ I Hovedsagen Beretning af Sadelmager Fr. v. Seelen — **284** ¹⁾ Gr A ^{23/2} 1858 — **286** ¹⁾ 1822 Jus 252 — **292** ¹⁾ Jus 123 a o. fl. og Domsprotokol 400 — **295** ¹⁾ 1707 T 51 a — **298** ¹⁾ 1768 Jus 545 a — **299** ¹⁾ 1773 Jus 252 b — **301** Bergsøe Postvæsenets Historie Side 133 — **302** ¹⁾ 1820 Jus 563 — **308** ¹⁾ 1754 Jus 84 a — **320** ¹⁾ 1779 R Pr 233 — **322** ¹⁾ 1716 T 298 b — **323** ¹⁾ 1751 Pt 87 — **331** ¹⁾ 1724 T 460 a — ²⁾ 1725 T 460—62 — **332** ¹⁾ Dauw 26 — **337** ¹⁾ 1721 T 339 b — ²⁾ 1731 Jus 216 b — **338** ¹⁾ 1751 Jus 416 b — **339** ¹⁾ 1785 Pt 155 — **340** ¹⁾ 1794 Jus 13 a — **345** ¹⁾ Dauw 186 og 191 — ²⁾ Dauw 185 — **346** ¹⁾ 1723 T 430 — **349** ¹⁾ 1741 Jus 61 a — ²⁾ 1736 Jus 399 b — **350** ¹⁾ 1751 Jus 392 b — **352** ¹⁾ Jus 462 a — ¹⁾ 1765 Jus 452 og 54, samt 1767 Jus 159 m. m. — **354** ¹⁾ 1767 Jus 483 a — **356** ¹⁾ G. Begtrup 6. Bd. 155 — **368** ¹⁾ Gr F ^{15/2} 1896 — **371** ¹⁾ Gr F ^{23/3} 1915 — **372** ¹⁾ Gr F ^{4/1} 1936 — **377** ¹⁾ 1783 Pt 111 — **380** ¹⁾ 1713 T 248 a — ²⁾ 1751 Pt 83 — ³⁾ 1756 Pt 159 — ⁴⁾ 1799 Pt 361 — ⁵⁾ 1813 Pt 305 og 1804 Pt 45 — ⁶⁾ 1800 Pt 397 — **395** ¹⁾ Dauw 80 — ²⁾ Dauw 199 — ³⁾ Dauw 193 — **396** ¹⁾ Dauw 79 — ²⁾ Brandtaksationen efter Jus Aar 1751 Fol 391 b — **397** ¹⁾ 1768 Pt 302 — **403** ¹⁾ 1770 Pt 332 — **404** ¹⁾ 1773 Jus 238 a — **408** ¹⁾ 1785 Jus 264 b — **410** ¹⁾ 1793 Jus 464 til 466 — **413** ¹⁾ 1825 Pt E 355 — **415** ¹⁾ Mundtl. Meddelelse af Fru Marie Nicolaisen — ²⁾ Hjort Nielsen: De Grenaa Brocher — **423** ¹⁾ 1742 Pt 27 — **425** ¹⁾ 1747 Pt 67 — **427** ¹⁾ Kom V I C Side 15, 40, 42, 43, 44, 226 — ²⁾ Kom V I C 17 — **429** ¹⁾ Salmonsens Bd. I S. 668 — **430** ¹⁾ 1827 Pt 595 — **435** ¹⁾ 1716 T 301 b — **436** ¹⁾ 1718 T 355 b — **437** ¹⁾ 1719 T 357 b — ²⁾ 1708 T 88 og desuden Dauw 172 til 175, 179 til 182 og 215 til 216 — ³⁾ 1747 240 a — **449** ¹⁾ 1719 T 341 a — ²⁾ 1724 T 454 — ³⁾ 1725 T 469 til 472 — ⁴⁾ 1744 Jus 116 a — **452** Mundtl. Meddelelse af Rebslager Balles Søn, afd. Litterat M. Balle i Randers — **454** ¹⁾ 1706 T 15 a — **456** ¹⁾ Wiberg II Side 30 — **458** ¹⁾ 1760 Pt 187 og 189 — **461** ¹⁾ D. Apoteker II S. 261.

STED- OG EMNEREGISTER

En * foran Navnet betegner, at der findes en Illustration.

Tallene med spærret Skrift betegner det vigtigste

Sidetæl for vedkommende Emne.

A.

Agade, alm. Oversigt 189
 Adelgade 1
 Afskrifter af Dokumenter og
 Breve *in extenso*:
 Skøde fra 1712, 69
 Regning paa Arbejdsløn 1724,
 109
 Biskop Oksens Brev ang.
 Kaldelse af Andenlærer til
 Latinskolen 1729, 395
 Forlovelse hæves 1729, 347
 Farveprivilegium 1730, 5
 Bestallingsbrev som Organist
 og dansk Skoleholder 1732,
 232
 Brev fra Moder til Søn 1741,
 348
 Kirkebøn 1738, 130
 Arv og Gæld fragaas 1744, 449
 Apotekerprivilegium 1755, 25
 Bestallingsbrev for Byfoged
 Behr 1756, 135
 Panteobligationer udstedt af
 Grenaa By 1760, 458
 Lærlingekontrakt 1761, 235
 Konkursbegæring 1764, 351
 Pantsættelse af Indbo 1771, 8
 Lægeattest 1774, 399
 Bestallingsbrev som Vejer og
 Maaler 1784, 427
 Auktionspriser 1785, 209
 Søforhør ang. Stranding 1785,
 408
 Forpagtningskontrakt ang.
 Præsteembedets Jorder 1827,
 429
 Kgl. Bevilling til at drive Køb-
 mandshandel 1820, 158
 Aftægt 1822, 229
 Albergs Legat 29

Algade 1
 Altenburg, Cirkus 72
 Amtjes Legat 427
 Amsprovsteinstitutionen 1806
 —21, 429
 Andelsbanken 69 73
 Apoteker Dahls Have 462
 * Apoteket paa Søndergade 20 26
 * — paa Torvet 1804—99, 461
 „Arbejde i Jern“ paa Holmen 192
 „Arbejderhjemmet af 1894“ 97
 Arbejdslønnen Aar 1723, 109
 Arrestanter bliver „slaget i Jern“
 191
 Arrestanter undviger fra Arrest
 eller Fængsel 127 191 193
 292 322
 Auktioner i tidl. Tid 184

B.

Badevogn ved Stranden i 1868,
 161
 Badskjær 43 393 398
 Barkmølle til Garveri 400
 * Bassegaarden 348
 Bavnhøj Mølle opført ca. 1849,
 178 185
 „Befordringsvæsenet“ i 1816,
 301 463
 Bertelsgyde 1799, 311
 Biografteater 200
 Blegdammen 271
 * „Blinde Gyde“ 380
 Bomforpagter 40
 Bomhuset ved Sønderbro 271
 Bommanden 271
 Borgerskaber, de ældste 453
 Borgervæbning 11 91
 Borholms Eng 51
 Brand, Byen trues med Ilde-
 brand af en Arrestant 193

Branden i 1649 paa Østergade 462
 — 1627(?) paa Østergade 462
 — i Præstegaarden paa Søndergade 1683, 125
 — paa Torvet ca. 1700, 42
 — paa Storegade 24.—25. Okt. 1750, 279 323
 — paa Store- og Lillegade ⁵/₆ 1751, 337 383 349 394
 — paa Storegade Natten mellem 1. og 2. Pinsedag 1768, 298
 Brandfare, Frygt for 307
 „Bremerholms Jern“ 346
 Broerne over Aaen 81
 *Brygger Kroghs Gyde 311
 Brudeskænk 447
 Brændevinsbrænderi 53 257 274 333
 — Privilegiet bortforpagtet i 1770, 265
 —, Rørledning under Gaden til Bærme 333
 Brændevinstøj, paa Inkquisition efter 48
 „Brødregade“ 189
 *By- og Herredsfogedkontoret paa Søndergade 102
 Byfogedens Hat og Paryk rives af ham 193
 Byskriveren betaler selv sin Protokol 200
 Byskriverembedet forenes med Byfogedembedet i 1785, 136
 Bærme, Prisen i 1865, 276
 Bærmestald til Fedning af Stude 276
 Børneasylet i Grenaa 123

C.

„Casperhuset“ 253
 „Cornethuset“ 190

D.

Dampskib i 1858 til Kbhvn. (det første) 56
 Dilettantkomedie i 1850erne 360 374
 Distriktskirurg i Grenaa, Embedet oprettet 1777, 397

*Djurslands Museum 18 482
 Doktor Hansens Gyde 1855, 311
 Dolmer Port 311
 „Dolmergaard“ 336

E.

Edv. Hansens Legat 164
 Ejendom eftermaales ved Salg i Naboernes Paasyn 254
 Eligerede Borgere 86 320 340
 Enslev Skov 71
 Epitafium, Blichfelds 332
 Erich Hattemagers Hus paa Kirkegaarden 145

F.

*Familiegaarden 336
 *Farvergaarden 3
 Fastelavns Mandag 1746, 111
 Fattighus „Bag Byen“, skænkes af Købmand Juul i 1782, 87
 Fiskergyde 1799, 323 326
 Flagning fra Raadhuset 1865, 105
 „Fledføringskontrakt“ 1802, 256
 „Foreningen“, Byens selskabelige Klub 67 117 362
 Fortovet bekostes af Husets Ejer 1783, 209
 Fotografering i det fri 1859, 262
 — i 1863, 121
 Fremsynethed 147
 Fælles Brønd 246
 Fæstningsarrest 437

G.

Gadernes Navne fastslaas af Kommunalbestyrelsen Aar 1859, 227
 Gartner søges 1858, 141
 „Geburts-Brev“ 1763, 217
 Georginebal 71
 Gildhøj Vangen 142
 *Gl. Gæstgivergaard, 344
 —, Skildring af Livet der 358
 — Have 261 o. flg.
 *Glarimesterbolig i 110 Aar 280
 Grandebogen 336 436

Gravsten brugt til Trappesten 328
 —, Fotografier 14 33 38 52 92
 177 187 207 250 412 429
 — med Indskrift:
 * Chr. Skræder 1655, 250
 * Chresten Smed 1741, 207
 Hans Broch 1786, 173
 * Agent R. Møller 1824, 412

Gravvers, forfattet af Rektor
 Schmidt 153
 „Grenaa Avis“ Grundlæggelse
 95 101

Grenaa Afholds- og Højskole-
 hotel 199

„Grenaa, en liden aaben By“ 111
 Grenaa Folkebibliotek stiftet
 1875, 445

Grenaa Handels- og Landbrugs-
 bank 180

Grenaa Telefonselskab 469

„Grenaaahus“ 144

* Grisetorvet 229

Grundlovsdagen 1859, Flagning
 103

Gyldenagrene 142

* „Gæstgivergaarden“ 117

H.

Haandværkersvendenes Herberg
 280

Haandværkersvendenes Rejseliv
 281

Haandværker-Søndagsskolen
 241

Hagensgyde i 1700, nuv. Skole-
 stræde 255

— 1751, nuv. Mellemstræde
 323 326

Handels- og Kontoristforeningen
 67

Harboes Gyde 1857, 326

Havnekommissionen oprettet
 ved kgl. Res. af ²⁵/₄ 1798, 341

Havnen er Grenaaens Munding
 264

—, Ødelæggelser og Istandsæt-
 telser 21 23 457

* Hennings Gaard 165 179

* Hermansens Gaard 42

Hestemølle omkr. 1700, 149 168

Holst, Jacob og Anna Basse,
 en lille Kærlighedshistorie fra
 1729, 347

Hornslets Gyde 381

* Hotel „Dagmar“ 116

— aabner 14. April 1867, 363

Hotel „Grenaa“ 72

* Hotel „Skandinavien“ 69

„Hundsfof, Skiælm og Canallie“
 77 449

I.—J.

Indkvartering i 1809, 195

— i 1709, 322

Jagtretten paa Grenaa Jorder er
 Kongens. Han bortforpagter
 den 1770, 266

Jens Fiils Gyde 1756, 380

Jens Nibes Gyde 1750, 380

Jeppetofte 54 160

* Jernstøbergarden 123 143

* Jordemoderhuset (opf. 1853),
 226 231

„Julestue og Drikkegilde“, For-
 bud derimod 1735 og 54, 111
 112 250 251

Justitsprotokollen, der spildes
 Blæk i den 322

Jødegarden 53

Jødekammer-Raden 174

K.

Kagstrygning 26 78 127 293

* „Kahytten“ hos Hartmann 6

Katholms Fallit 158

Keglespil i Gl. Gæstgivergaards
 Have 261

Kirkebog, Grenaaes ældste fra
 1674, 124

Kirkegaarden ved Nørreport 52

Kirkelige Forhold:

Altergang. En Person møder
 beruset 1773, 171

Do., Formaning til for en Tid

at afholde sig fra Nadverens
 Brug 1782, 238

Katekisering med Ungdom-
 men 1728, 345 395

Offentlig Skrifte 1746, 253

- Ligbegængelse 1707, 437
 Vielse i Huset efter Kongebrevs Erhvervelse 81
 Kirken, Gammel Kirkes Beliggenhed 198
 —, Pulpiturer opbygges i 1760 af Pastor Risom 113
 —, Salg af Familiegravsted under Kirkens Gulv 1738, 396
 Kirkestrædet 2
 Kirketiende 6
 Kirkeværger 9 34 75 85 86 263 267 340
 Kister, Folk har deres Ligkiste staaende parat længe før deres Død 396
 Kisteplader, fundet paa Torvet i 1938, 476
 Kisteplade, Provst Brochs Hustru 126
 —, Amdi Kruse 341
 *—, Fru Weinigel 459
 Klædefabrik ved Østerport Aar 1810, 138
 *Kommuneskolen fra 1849, 226
 Kong Frederik VII Fødselsdag fejres 72
 Kongebesøg, Fr. VII og Grevinde Danner 12.—13. Maj 1861, 106 362
 —, Chr. IX ⁹/₉ 1876. Frokost paa Hotel Dagmar 119
 Konsumtionsbetjentene er underkastet Hustugt 409
 Konsumtionsdiget omkring Byen 169
 Konsumtionsforpagtere 43 48 85 86 169 183
 Konsumtionssvig 6 84 151 299 408
 „Konge-Toften“ 226
 Kongsgaarden 149
 „Kongsgaards Toften“ 246
 „Kongsgaards Tofter“ 149
 Kortskitser: Resens Atlas 1680, 324
 — Pontoppidans Atlas over Grenaa By 1767, se Indledningen
 — Søndergade ca. 1750, 128
 Kortskitser: Storegades midterste og vestligste Del ca. 1750, 242
 — Storegades østligste Del ca. 1750, 417
 Krig, den store nordiske 169 436
 — Englænderkrigen 1807—14 296
 Krostue 331
 *„Kufgaleasen Haabet“ 415
 „Kustos“, Forsikringsselskab 68
 Kæmneren optræder som off. Anklager 112 193
 Købmændene holder Værtshus med Salg af Brændevin, Øl og Tobak til Fortæring paa Stedet 1724, 331
 Kødleverancen i 1864, 247
 Kønigs Legat 63
- L.**
- Landbrugssparekassen 180
 *L'hombreparti paa Apoteket ca. 1865, 466
 „Lig-Lauget“ 275
 Limkogereri 387
 *Lyngbys Gyde 381
 Lyngsbækgaard 159
 „Lægdsgaarden i Ølsebymagle“ 327
 Lædrengene udlejes til Høstarbejde 234
 Læsekreds Aar 1850, 101
 Læsestue Aar 1850, 101
- M.**
- „Magasin du Nord“ 200
 Maltkølle 30
 Matrikulering, Grenaa Bys 335
 *Mellestræde 324
 „Messen“ 224
 Middelalderlige Bygningsrester 256
 Middelstræde 326
 Muddergrøften 452
 *Museumsgaarden 19
 Musikforeningen 358 360
 Møgelbjerg 414

Møllers „lukkede Vogn“ 160
 *Møntfund i Skovs Gaard 42
 — i Aagade 1910, 149

N.

Nagelsmedgyden 1738, 322 326
 Nagelsmedslægten 322
 Nakkebjerg 301
 *Nederstræde 310

O.

Olrogs Legat 460
 Orgel, Kirkens første toges i
 Brug $\frac{1}{8}$ 1696, 127
 —, Kirkens næste er fra 1760,
 113, 136
 Organistens Lønning i 1750, 203
 „Organisttjenesten, et ringe
 Levebrød“ 113
 *Overstræde 379
 *Overstrædes „Port“ indrettes i
 1756 af Pastor Risom 377

P.

„Paven paa Mols“ 55
 Pavillonens Opførelse 123
 Peder Fanderups Hus 298
 Pengekrisen 1857, 56
 Plantagen, den gamle anlagdes
 1842, 466
 —, Fester 318
 —, den nye 96
 „Plantelandet“ 105 388
 Pontoppidans Atlas, se Indled-
 ningen
 *Portstolper og Tavler med Ind-
 skrift 24 82 86 155 217 279
 338 405
 Postgaarden, Hjørnet af Store-
 gade 158
 —, Storegade 9, 196
 Postkontoret flyttes $\frac{1}{4}$ 1850 fra
 Storegade Nr. 6 til Sønder-
 gade 439
 Posthaven 228 231 388
 Postmester fælles for Grenaa
 og Ebeltoft 7
 — Grenaa faar 1772 sin egen
 Postmester 136

Postrytterens Hest fri Græs-
 ning i Posthaven 228
 Postvogn, en blaamalet, 1770,
 426
 Priser paa Indbo 1751, 396
 — Do. 1764, 353
 — Do. 1785, 209
 — Do. 1791, 7
 — paa Sædeland 1797, 410
 — Damegarderobe 1729, 154
 Præstegaarden paa Østergade,
 Byens ældste, brændt i 1649.
 Ikke i 1627 som hidtil antaget
 462
 „Præsteresidentzen“ paa Torvet
 brændte 1683, 123 125
 *Præstegaarden paa Storegade
 359 364 368 370
 Præstegyden 1799, 381

R.

Raadhuset, ingen Varme i 1770,
 156
 Raadstuebogen fra 1694, 453
 Raadstuesalen, Forslag til dens
 Udvidelse 1850, 359
 —, dens Anvendelse til Baller
 56
 „Ramten“ 321
 Reberbane, Balles 452
 *Resens Atlas. Udsnit 324
 *„Renæssanceknægte“ 330 332
 Ringridning i 1850erne 179
 Risoms Legat 113
 „Risten“ 67
 Rosenvinges Legat 166

S.

Sandgraven 227
 Sangforeningen 360
 Schierperhuset 326
 *Schmidt, Jfr., Tømmerplads 41
 Sejergaarden 332
 Selvmorderes Begravelse 81
 253
 „Sengetid“ er Kl. 9 Aar 1715, 81
 Separation i 1816, 196
 *„Skandinavien“ Hotel 69

„Skiftestedet“ ved Aaen mellem
Stranden og Byen 192
Skoleholderens Bolig i 1707,
295
Skolen som Ejer af et gammelt
Hus ca. 1707, 294 295
*Skolebygningen paa Vestergade
fra 1849, 227
Skolevæsen i 1830erne, 268
* Skovs Gaard 42
Skytteforening 68
Skøde, det ældste i Grenaa, som
kan stedfæstes, er fra 1597
327
*Snedker Juuls Gyde 326
*Smedebolig i 110 Aar 288
Smugleri 84
Soldat. Bønderne i Dolmer skal
levere en Soldat i den prøj-
sisk—engelske Syvaarskrig
353
*Sparekassen for Grenaa og
Omegn 441
Spindeskole i 1790erne, 254
256 427
Sportspladsens Historie 228
Sprøjtehus paa Torvet 73
Spøgeri 31 37
„St. Jørgens Gaard“ 198
*Stengaarden 344
Store Kongens Gade 148
Storegade, Oversigt 148
Strandhuset ved Grenaa Havn
404
*Svaleygang 51 172 176
*Svinetorvet 229
„De syv Møller“ 350
*Søndergade 1 4 8 102 108
Søren Skiffards Gyde 1713,
380
Søulykker, Søskade, Strandin-
ger 61 83 85 263 404 406
—, Forhør angaaende Assurance
i 1785, 408

T.

Tegneskole 1860, 65
*Tolboes Gyde 326
*Toldkontor paa Søndergade
102
*— paa Torvet fra 1865, 121
*Trampenbergs Gyde 326
Tugthusgyden 1798, 380
*Tugthusporten 380
Tugthusstraf 112 397 437
Tyendet, korporlig Revselse
1707, 77 202
Tyendeforhold 1757, 237
Tyv brændemærkes i Panden
293
Tyveri af Lærred 272
Tyverisag 1821, 291
Tøstrupgaard 158

U.

Udskrivningsvæsenet 50 175
Underdegn 78

V.

*„Valhalla“ 65
Vangehuset 337 436
Vangevogter 435
*Vestergade 225
Vesterport 311
Viborg Tugthus 112
Vicekonsul, den første i Grenaa
341
Windings Have 65
Vinterleje for Skibene i Gren-
aaens Munding 264

Æ.

Ægteskabelige Stridigheder i
1782, 237

Ø.

Østre Hauge 4 6 201 454

PERSONREGISTER

En * foran Navnet betyder, at der findes en Illustration.

Tallene med spærret Skrift betegner det vigtigste

Sidetal for vedkommende Emne.

A.

Aabel, Brændevinsbrænder 274
 Aagaard, J., Byfoged 101
 Aarsberg, N., Hattemager 333
 Aastrup, Enkepastorinde 252
 —, W., Forvalter 252
 Agerup, J. H., Handelshus 54
 Ahrens, K., Hotelejer 73
 Alberg, Anna, Farverenke 24
 —, Engelmann, Farver 7
 —, Herman Ponich, Apoteker 24
 —, Johanne Marie 29
 —, S. H., Apoteker og Købmand 28 405
 —, Svend Pedersen, Farver 3
 Albøge, Anna Rasmusdatter 261
 —, Jørgen Rasmussen, Købmd. 169
 Allelef, Hans, Bødker 271
 —, Niels, Skomager 271
 —, Poul, Smed 290 317
 Amme, Peder 229
 —, Søren 382
 Amtje, P., fhv. Forpagter 294 421 426
 Andersen, A., Bager 419
 *—, A., Sagfører 41 444 446
 *—, A. P., Gæstgiver 71 74
 —, Erich, Hattemager 146
 —, Fr., Karetmager 320
 —, J., Gartner 15
 *—, J. A., Politibetjent 383
 —, Laurs, Avlsbruger 275
 —, Marthinus, Landpost 384
 —, Otto, Gartner 15
 —, P., Gæstgiver 64
 —, Thomas 383
 —, Jens, Post 246
 Andreasen, Maler 16
 *—, Musikdirektør 249

Anneboe, Rasmus 291
 Arendrup, Adolf, Oberst 177
 —, Albert, General 177
 —, Chr., Oberst 178
 *Arendrup, C. R., Distriktslæge 177
 Arendt, J., Skomager 389 450
 Arentzen, N., Købmd. 210 309
 —, N. F., Købmd. 342
 —, R., Købmd. 222
 Asferg, Chr., Toldkontrollør 221 421 427

B.

Baagøe, Fr. E., Gæstgiver 358
 Bagesen, Mdm. 12
 Bagge, J., „Tobaksfabrikør“ 115
 —, Jørgen, Kapellan 422
 —, Søren, Kapellan 455
 Bager, S. H., Købmand 212
 Bagi, Søren 420
 *Balle, H. P., Rebslager 451
 Bang, Gjertrud Cathrine 214
 —, Jens, Købmand („gamle Jens Bang“) 212 261
 —, Jens Nielsen 233 265
 —, Jørgen Rasmussen 45 169 395
 —, Michel Nielsen, Skipper 69 435
 —, Niels Pedersen 263 455
 —, Niels Pedersens Enke 425
 —, Peder Nielsen 426
 —, P. Michelsen 184 192
 —, Rasmus Jensen 184 250
 —, Søren Nielsen 80
 —, Søren Rasmussen 184
 Bangslægten. Stamtavle over Jens Bang og hans Slægt 213
 Basland, R. i Dolmer 296 385 387

- Basse, Anders. Hører, senere
   Købmand 76 345
 —, Rasmus Sørensen 285
 Bayer, C., Proviantforvalter 210
 Bech, G., Skrædder 385
 —, Ole, Skrædder 215
 Behr, N. E., Byfoged 63 134
 —, N. E., stud. theol. 260
 Berg, Fr. N., Landinspektør 204
 Bertelsen, J., Skolebestyrer 302
   335
 Bendixen, Madm. 261
 —, P., cand. phil., Gæstgiver
   356
 Bengtson, B. 320
 Bilde, A., Hotelejer 73
 *Bigum, Chr., Postassistent 374
 —, Jens, Toldbetjent 373
 *—, Jfr. 375
 Bilde, S., Snedkermester 188
 Bjerre, J. J., pers. Kapellan 187
 Bjerregaard, Agent 306
 Blichfeld, Frantz, Præst i Sahl
   og Gullev 332 394 455
 —, Frands, Sogndegn i Ham-
   melev 332
 —, Inger Mallene 332
 —, K. H., Byfoged 331 347
   423
 Bloch, M., Hestehandler 303
 *—, S., Jernbanedraget 434
 *—, F. C., Præst 185
 Boelsmand, Niels, Skipper 402
 Bonde, P. Rasmussen 302
 Bonke, H. B., Gæstgiver 64
   358 363
 *—, N., Bankdirektør 181
 Bonnez, Edv., Herredsfuldm. 91
 —, Harald 91
 Borch, Ulrich, pers. Kapellan
   187
 Borum, Karen 421
 —, Mette 427
 Borup, N. C., Skomager 387
 —, P., Skomager 383
 Boserup, Postmester i Ebeltoft
   og Grenaa 7 136
 Boysen, M., Massøse 306
 Bradsted, Th., Buntmager 401
 Brant, Niels 229
 Brechwoldt, J. A., Gæstgiver
   358
 Bredstrup, Niels 200
 *Brinch, J., Bygningsinspektør
   143 270 275 422
 Broch, Christopher, Købmd.
   43, 61 70 81
 —, Hans, Købmand 70 172
   184 340
 —, Jørgen, Skipper 252
 —, Ove, Købmand 45 70 246
 —, Ove, Provst 125
 —, Thomas, Købmand 41 90
 —, Thyge, Forp. 352
 Broch-Slægtens Stamtavle 129
 Broge, Hans, Købmand 50 62
   320
 *Brokmann, Fr., Overretssag-
   fører 440
 —, J. H., Købmand 342 443
 Brun, Peder 447
 Bruun, A., Frk. 123
 —, Niels Jensen, „Hører“ 394
 Bræmer, Frederikke, Lærerinde
   244
 —, Guldsmed 244
 Brøchner, P. H., Provst 114
 Buch, J., Præst i Aalsø 183
 —, N. Th., Buntmager 253 255
   433
 Busk, Anders Mikkelsen 330
 —, Anders Nielsen 330
 —, Karen Nielsdatter 43
 —, P., Brolægger 302 315
 Bøjstrup, J. Chr. 212
 Bønnelykke, Lars 401
 Børgelum, Bedemand 76
 Børgesen, Falk, Murer 317 319
- C.**
- Callermann, Skibskaptajn 400
 Cannik, Thor Christensen 255
 Carlby, Søren 294
 Carlsen, P. O., Drejer 244
 Casper, Anders 272 285 291
 —, Rasmus 253 373
 Chommerou, M. 275
 *Chramer, Murermester 225
 Christen Smed, Overformynder
   207

- Christensen, Anders, Enke 314
 —, A., Tømrer 230, 273 284
   323
 —, Chr. 309
 —, C., Landinspektør 445
 —, J., Branddirektør 315
 —, J. C., Kobbersmed 218
 —, Peder 402
 —, R. til Vedø 185
 —, Thomas 153
 Christophersen, P., Glarmester
   280
 Clausen, J., Gasværksarb. 319
 Colding, E., Præst i Vejlbj 454
 —, Niels, Løjtnant 327
 Cornet, S. Rasmussen 190

D.

- *Dahl, C. A., Apoteker 29 323
   461
 *—, C. F., Apoteker 465
 Dahlin, Buntmager 433
 Damgaard, P. Pedersen 375
 *Dantzer, C. U., Præst 186
 *—, Frederikke 188
 *—, Helene 188
 Dauw, Fr. J., Sognepræst paa
   Anholt, Forfatter af et Skrift
   om Grenaa, 127
 Degn, N. Christensen, Købmand
   337
 Dolmer, A., Skipper 263
 —, Jens Sørensen 153, 336
 —, Peder, 453
 —, Søren Nielsen 336
 Drejer, Gunder Pedersen 154
 Dreyer, Jens Pedersen 109
 Dyekjær, M., Dyrslæge 188

E.

- Ehrenreich, H., Sparekasse-
   direktør 445
 Emborg, J. C., Købmand 54 92
 Erichsen, Bertel 310
 —, Jørgen 373
 —, Lars 373 387
 —, Terkel 332
 Erichstrup, N., Købmand 78
 Eskesøn, Mads, Farver 21

- Eskesøn, Morten, Farver 23 108
 —, Morten, Skipper og Havne-
   foged 21
 Esmark, Ole 204

F.

- *Faber, C., cand. jur., Sparekas-
   sedirektør 41 444
 Falslef, Søren 296 327
 Fasting, H., Herredsfuldm. 204
 Fiil, Jens Rasmussen 384
 —, Michel 384
 Fink-Jensen, Cyklehandler 324
 Fischer, Chr. de, Generalkrigs-
   kommissair 50
 —, Chr. de, Borgmester i Ran-
   ders 51
 —, P. Efraim de, Præst i Hel-
   singør 51
 Fisker, Anders Sørensen 314 323
 —, Søren, Skoleholder og Or-
   ganist 113 231 425
 Flørnæs, Skipper 277
 Fordsmand, Guldsmed 123
 Forum, P., Købmand 121
 Foss, Lauritz, Købmand 425
 Frandsen, N., Sadelmager 373
 *Frantzen, A., Præst 371
 Fridberg, Fr., Købmand 343
 Friis, Chr., Vognmand 290
 From, H., Snedker 294
 Fuchs, E., Bogbinder 401
 Fugl, Amtsprovst 52 428
 —, R., Guldsmed 451
 „Fut-Jørgensen“ 79
 Fæveile, Else, gift med Jørgen
   Bang 45
 —, Jens Andersen 330
 —, Jens Sørensen 43 69 376
 —, Rasmus Sørensen 330 373
   389
 —, Søren 393

G.

- Gerdes, J. M., Aarhus 416
 Gether, Toldkasserer 100
 Ginderup, Niels 111 250
 —, Peder 256
 Gjørup, Dorthea Christiane 153

Gjørup, Kiersten Marie 183
 *Gleerup, J., Gæstgiver og
 Skuespiller 357
 Gade, C. L., Toldinspektør 209
 Goldmand, C. P., Overtold-
 inspektør 162
 Graabeck, Jens, Skipper 208
 —, Karen Jensdatter 81 82
 *Graff, Farver 240
 Graulef, J. Nielsen 394 330
 Greve, N. Pedersen 255 246
 —, Sadelmager 41
 Griffenfeld 125
 Grund, Peder 309
 Guldberg, K., Toldkontrollør 221
 Gulbrandsen, H., Garver 246

H.

Haderup, O., Organist 256
 Hagen, Børe 435
 Hajslund, Lærer 316
 *Hald, Chr., Garver 387
 —, J., Kleinsmed 273
 Hammelev, Christopher Michel-
 sen 438
 —, Jens 285
 —, Søren 254
 —, Michel 438
 —, Peder 450
 Hammer, O., Tandlæge 335
 Hansen, Chr., Kaffebrænder 230
 —, Dines, Lærer 316
 *—, Edv., Købmand 163
 —, F. C., Læge 308
 —, Jens, Felbereder 313 314
 —, Johan, Købmand og Brænde-
 vinsbrænder 30 71 91 275
 *—, L., cand. phil., Lærer 35
 67 466
 —, Laurits, Tolder 146
 —, Niels P. 230
 —, Peder („P. Fynboe“) 315 334
 —, Peder („Pued Peder“) 329
 —, Rasmus 285
 —, Stephan, Underdegn 78
 —, T., Farver 252 255
 *—, Vilh., Boghandler 144
 *Hanson, C. C., Prokurator 439
 Harboe, J., Herredsfuldmechtig
 428

Harboe, Jens Peter, 160
 *—, R. M., Købmand 211
 *Hartmann, E., Maler 15
 Hartvigsen, Smed 241 244
 Hartvigson, Frits, Klaverspiller 54
 —, H., Købmand 5 2 333
 *Hasselbalch, O., Fabrikant 144
 Hedegaard, Kurvemager 249
 Heiberg, J. L., Professor 415
 Heimann, Magnus, Redaktør 100
 Hein, H. K., Provst 373
 Helmer, J. P., Snedker 450
 Henning, A. C., Købmand 179
 —, Erik, Opsynsmand 293, 294
 Hentze, Fuldmægtig 68
 Herbst, Chr., Købmand 354
 *Hermansen, H., Købmand 60
 Hingelberg, Fru Henriette 137
 Hjort, Hans 271
 Hoff, H., Major, Hessel 3 424
 455
 Hoffmeyer, Aage 470
 *—, F., Apoteker 467
 Hoech, Hercules, Proprietær
 276 333
 Hoeg, H., Snedker 323 383
 —, Peder 307
 —, Peder, Sømand 296
 Holch, Inger Marie 255
 Holm, P. Bjerring 267
 Holst, Jacob, Farver 346
 Holstvig, J. N., Købmand 199
 Hornslet, Chr., Gæstgiver 78
 —, Elias, Snedker 79
 —, S., Skrædder og Værtshus-
 holder 79
 *Hougaard, J., Smed 259
 Hviid, Laurits, Kapellan 24
 Højmark, Jul. 73
 —, K., Bager 390
 Høvenhoff, J. J., Skomager 239
 320 327
 Høy, Jens Pedersen, Købmand
 296 323 349
 —, P. Jensen, Skipper 215 252

I.—J.

Iversen, N., Snedker 215
 *Jacobi, C., Præst, senere Stift-
 provst i Aalborg 365

- Jacobsen, Carl 320
 Jakobsen, Andr., Fabrikant 40
 Jens Hattemagers Kone 6
 Jensen, A., Direktør 304 335
 —, A., Handskemager 246
 —, Alb., Hotelejer 120
 —, Aug. 309
 —, C., Brøndehandler 316
 *—, G. M., Købmand 196 451
 —, Germann, i Dolmer 385
 —, Gotfred 284
 —, Hans Sejer 258
 *—, J., Løjtnant 197
 —, J. Teglbænder 333
 *—, J. H., Skrædder og Rets-
 vidne 421
 *—, Mikkel, Avlsbruger 32 40
 —, Niels, Vognmand 275
 —, Ole, Glarmester 279
 *—, P., Købmand 219
 —, P., Tømrer 253, 393 401
 —, R., Hotelejer 73
 —, R., Maltgører 262 343 364
 —, S. P., Arbejdsmand 284
 Jespersen, J., Sadelmager 255
 —, Johan 376
 —, L., Forvalter 114
 Jessen, Chr., Kandestøber 225
 *Johannsen, Andrea, Musiklæ-
 rerinde 270
 *—, R., Kordegn 267
 Jahnsen, A., Farver 222
 —, Hille, Musiklærerinde 415
 —, Jens Røgin, Farver 14
 —, J. F., Farver 10
 *—, M. F., Vicekonsul 413
 421
 —, N. F., Farver 10
 Johnsen, A., Landpost 316
 —, P. A., Toldbetjent 385
 Josiassen, N. P., Landstingsmand
 384
 Juul, Birkedommer 296
 —, Ane Cathrine, hans Enke
 296
 —, J. Chr., Politibetjent 328
 —, Jens Chr., Købmand 85 86
 88 108 208
 —, Jens Pedersen 275
 *—, Margrethe, Lærerinde 329
- Juul, Rasmus, Skipper 82 208
 —, S. Munch, Købmand 89
 383 405
 —, S. N., Snedker 328
 Jyde, Ole Jensen 257 301
 Jørgensen, Alb., Købmand 206
 —, E. F., Slagtermester 248
 —, Eli, Jernstøber 143
 —, J., („Fut Jørgensen“) 316
 317
 *—, J. A., Slagtermester 118
 205 247 297
 —, J. P., Bogbinder 225
 *—, Johs., Drejer 215
 —, Jørgen, Glarmester 287
 —, Lars Peerstrup, Glarmester
 289
 *—, N. J., Manufakturh. 205
 *—, P. S., Drejer 216
 —, R. A., Købmand 342

K.

- Kabelslager, Kirsten 75 130
 Kahr, J., Lærer 306
 Kandelsdorff, J., Herbergsvært
 280
 Kanne, Søren 257
 Karmark, Anna Pedersdatter
 153
 Katholm, Rasmus 75, 130
 Kier, P. Rasmussen 229
 Kierschner, Buntmager 401
 Kiersgaard, J., Købmand 137
 210
 Kietzeling, Johan 294 296 298
 Kildahl, Jens, Smed og Fattig-
 forstander 246 254 383
 —, Søren, Skomager 254
 Kirk, A. P., Eksportør 401
 Kirkeby, Kapellan 70
 Kirsten Kabelslagers 75 130
 Kiørboe, F. W., Grosserer,
 Kbhvn. 58, 358
 Kjær, P., Træhandler 375
 Kjærulf, M., Hotelejer 73
 Kjølhede, N. C. 216
 Kleitrup, E., Købmand og Hav-
 nefoged 351
 —, H. C., Skipper 81
 Klindt, P. Jensen 151

- Knap, Anders Smed 289 317
 —, Niels Smed 289 313
 Knoff, Fr., Toldkontrollør 108
 *Knudsen, C., Hotelejer 118
 *—, K., Jernstøber 143
 *—, K., Kaptajn 139 399
 *Kock, N. L., Vicekonsul 104
   275 319 444
 Kock & Lange, Købmænd 333
 Koed, Th., Købmand 81
 Koppel, C., Skomager 388
 *—, P., Arrestforvarer 334
 Koustrup, Søren 387
 Krebs, Manon, Skolebestyrerinde 187 431
 Krogh, Aug., Professor 371
 Kroer, N., Vognmand 293
 Krogh, Elisabeth 63
 *—, J. E., Sparekassedirektør 444
 —, Maltmøller 185
 Kruse, Amdi C., Vicekonsul 302 306 314 339 383
 *—, Elisabeth 340
 —, Hans, Skipper 314 339
 —, H. B., Købmand 138 413
 —, Kirstine Skifter 222
 —, R., Rebslager 215 320
 Krøll, Fr. C., Lærer 316
 Krøyer, A. P., Provst 109 174
 Kyhl, Claus, Smed 290 317
 —, E., Skolebestyrerinde 432
 Kyradsner, J. Jensen 285
 Kveitzer, Frantz 385
 Kønig, Magister, Præst i Aalsø 62
 —, Enke 62
- L.**
- Lang, Hans, Byfoged 182
 Langballe, S., Forpagter 461
 Langberg, G., Murer 274
 Lange, H., Købmand 211
 —, H. O., Overbibliotekar i København 211
 —, N., Bager og Klokker 133, 420
 Langhoff, M., Premierlieutenant 210
 Larsen, A., Karetmager 452
- Larsen, Andr., Slagter 248 344
 —, J., Smed 71
 —, Ole, Proprietær 116
 —, Fru Olga, Jordemoder 384
 —, Oskar, Maler 249
 —, P., Hotelejer 120
 —, S., Maler 248
 —, Steffen, Skomager 387 390
 —, Vald., Gartner 344
 *Lassen, Overlæge i Randers 122
 *Laurberg, P., Prokurator 141 320
 Lauritsen, N. 316
 Laursen, J. 319
 *Lehm, J. D., Toldassistent 390
 Lerche, L. L., Købmand 220
 Lichtenberg, Godsejer, Hessel 443
 Lind, Frantz 389
 —, Jens Sørensen, Felbereder 252 275
 —, Matthias 194
 —, N. M., Bager 280
 —, Niels 254 387
 *Lindberg, J. M., Købmand 122
 Lindgreen, W., Smed 225
 —, G. 244
 Lindstrøm, Sadelmager 109 274
 Lindwald, Carl 306
 Liunge, Niels, „kgl. Pensionist“ 204
 Lund, Chr., Urmager 161
 Lundby, M., Købmand 100
 Lunning, Frederik 69
 *—, R., Agent 66
 Lunøe, H., Sparekassedirektør 445
 *—, L. J., Prokurator 430 466
 *—, S., Direktør 297 305 445
 Lütken, Fr., Sagfører 452
 Lützen, Ritmester 443
 *Lyngbye, A., Karetmager 41
 *—, A. J., Skrædder 378
 —, Conrad, Købmand 416
 —, Louise, Lærerinde 416
 Lynge, Chr., Glarmester 280
 Lysholt, M., Tolder 6 75 130 455

Læssøe, Sophie, Fru 303

M.

Madsen, J., Hattemager 271
—, Jørgen, Glarmester 285 286

—, Peder, Snedker 301

Malberg, P. 388

Malmøe, P. Andersen 279

Marcussen, N., Byskriver 423

Marthinus, N. C., Murer 73

Martinussen, Snedker 230

Mathiesen, J., Konsumtions-
betjent 252 255 333

Mau, Anders Sørensen 252

—, Michel, Købmand 111

—, Søren Jensen 250

Meinicke, Henrik, Vognmand
302

—, Jørgen, Vognmand 302

—, Th., Købmand 317 320 323
400

Melchior, H. Bøchmann, Pro-
fessor 88

—, J. M., Præst 87 204

Meulengracht, A. C., Grosserer
342

Michaelsen, Toldinspektør 63

Michelsen, Hagen 255

—, Rasmus 336 389

Mikkelsen, Carl, Maler 80

—, Ole, Gæstgiver 79

—, P. Friis, Snedker 284

Miller, Peder 306

„Mirakelsnedkeren“ 274

Model, Madm. 108

Mohr, P. Anchersen, Krigs-
kopist 256 377

Mols, Chr. 315

—, Laurids 376

—, R., Skipper 61

*Momme, C. J., Konsul 93

Monrad, Knud Plesner 221

—, Sophie Elisabeth 222

Mors, Johs., Købmand 123

Mortensen, Eske, Farver 20

—, L., Konsumtionsbetjent 275
—, P. 262

Munch, Ditlev, Købmand 49

—, Michel Lerche, Købmand
og Møller, senere Præst 354

*Munch, S. N., Lærer 303 315

—, Vinhandler 177

Munk, Johanne 297

—, Niels Jensen 297

Murmand, Hans, Vægter 383

Muurmand, M., Skomager 388

—, S. P. 179

Müller, Johan, Løjtnant 437

Møller, Anders 247

—, B., Musikdirektør 285

*—, J. A., Købmand 160 466

—, J. C., Lærer 315

—, J., Bødker 249

*—, J. H., Hattemager 40

—, Jacob, Organist 283 377

—, Jacob, Skipper 275

—, Jens Bang, Kæmner 159

—, Jens Chr., Matros 314

—, Jens Larsen, Skomager 254

—, Jens Severin, Skomager og
Brændevinsbrænder 139 254
257

—, Just, Købmand og Bygmester
(bl. a. Grenaa Raadhus) 261
355

—, Jørgen, Organist 114 284

—, K. Plesner, Bødker 249

—, Kathrine, gift med Købmd.
Juul 90

—, Mads 238

—, Peder 231

—, P. S., Kæmner 159 432

—, P. Sørensen 230

—, Petrine, gift med Gæstgiver
Bendixen 356

—, R., kgl. Agent 221 410

—, R., Postmester 157

—, S., Typograf 230

*—, T., Prokurator 36 38 41
444

—, Thomas 314

Mønsted, O., Fabrikant 159

—, O., til Hessel 108

—, P. Mørk, Proprietær 467

Mørup, Bager 63

N.

Nagelsmed, Hans Hansen 131
314 322

—, Hans Jacobsen 322

- Nagelsmed, Niels, drukner 1716, 322
 Neergaard, A., cand. jur. Sparekassedirektør 445
 *—, A. de, Læge 304
 *Nees, Prokurator 67
 Nicolaisen, S., Gaardejer 303
 Nielsen, A. Dyrh, Købmand 224
 —, Elisabeth 420
 —, Fr., Karetmager 290
 —, Hans, Tømrer 315
 —, J. Chr., Tømrer 271
 —, Jens Robertsen 302
 —, Jens, Skomager 271
 —, Knud, Snedker 450
 —, M., Buntmager 433
 —, M., Slagter 401
 —, Mads 200
 —, Morten, Skolemester 384
 *—, N., Købmand 418
 —, O., Kapellan 372
 —, Peder 284
 —, Petrine 289
 —, R. Holm 294
 —, R., Karetmager 452
 —, Rasmus, Skipper 404
 —, Th., Vognmand 289 375
 —, Thor, Tolder 23
 Nitschke, H., Bager 74
 *Nobel, C., Købmand 58
 *Nyeberg, G., Byfoged 35 101
 Nyegaard, Kontrollør 421
 Nymand, J., Købmand 392
 Nørlem, J. C., Skomager og Trommeslager 387
 *Nørgaard, A. M., Garver 400
 —, Fr., Købmand 321
 —, Karen, gift med Skomager Ostermann 392
 Nørregaard, Jens, Professor 371
 *—, N., Provst 369
- O.**
- Oksen, J., Biskop i Aarhus 395
 Oldenburg, Kaptajn 260 322
 Olesen, J., Vognmand 293
 —, O., Gæstgiver 80
 Olrogs Enke 460
 Olsen, Anders 314
 Olsen, André, Grosserer 305
 —, Godsejer, Mejlgaard 443
 —, J. C., pers. Kapellan 187
 —, L., Snedkerm. 435
 —, Lars, Lærer 204
 Olufsen, Mads, Glarmester 279
 —, Niels 306
 *Ostermann, C. F., Skomager 319 390
 Ottosen, Partikulier 253
- P.**
- Palch, Poul 435
 Pallesen, R., Vognmand 290 324
 Peder Skolemester 327
 Pedersen, A., Murer 335 343
 —, Anton 320
 *—, Chr., Værtshusholder 65
 —, Edv., Kapellan 372
 —, Erich, Skomager 221
 —, Gustav, Avlsbruger 294
 —, Jens P., Sparekassekasserer 445
 —, Jens, Rebslager 294
 Peerstrup, Peder 185
 Perch, D., Kobbersmed 214 217
 —, H., Kobbersmed 217
 Petersen, C., Slagter 293 294
 —, Chr., Glarmester 80
 —, J. C., Vognmand 230
 —, K., Maltgører 262
 —, Marie, Syerske 270
 —, R., Gartner 15
 Phødenfant, Parykmager 184
 Pich, Anders 306
 —, Peder 306
 Pind, Sejer Jeremiasen 330
 Plenge, J. G., Rektor 424 455
 Planitz, Hans, Guldsmed 195
 —, J., Guldsmed 194 214
 Ponich, H., Byskriver 4 151 200
 —, Peder, Byskriver i Grenaa og Prokurator i Aarhus 202
 *Poulsen, N., Isenkræmmer 433
 —, Yde, Grosserer 216
 Press, P., Sagfører 271
 Pauli Pedersen, Murer 230

Q.

Quist, Andreas, Købmand 224
 *—, J. F., Købmand 220 222
 Qvist, Laurs, Væver 291

R.

*Raundrup, P. P. 59
 Rasmussen, C., Kobbersmed
 283
 —, Chr., Skipper 225
 —, Esben, Hotelejer 73
 —, G., Uldspinder 297
 —, Gartner 167
 *—, „Mirakelsnedkeren“ 274
 —, Urmager 419
 —, Th. 297
 Ramshard, Chr., Bogbinder og
 Kirkevæрге 252
 —, H., Kaptajn 109
 —, F., Bogbinder 195
 Ramten, Anders Pedersen 295
 —, Kirsten 294 295
 Ree, Emma, gift med Købmand
 Hartvigson 52
 Ree & Co., Handelshus 52 115
 Rehling, S., Kapellan 372
 Remte, Organist 296
 Revn, Maren Henriksdatter 3
 168
 Rhode, Karen Jensdatter 173
 —, Poul, Købmand 49
 Ring, Anders, Købmand 298
 —, Johannes 206
 Risom, J., Præst 111 133 403
 450
 Ritho, J. P., Snedker 273
 Ritto, Hans, Bager 236 384
 376
 Roede, Mette, Sal. Provst
 Brochs Enke 396
 Rodkier, J. P., Møller 225
 *Rosenvinge, H. P., Fabrikant
 165
 Rosenørn, Generalinde, Kat-
 holm 456
 Ross, P., Hattemager 333
 Rye, C. E., Gæstgiver 357
 *Rygaard, Frøknerne 270
 Rødkjær, P., Tømrer 73

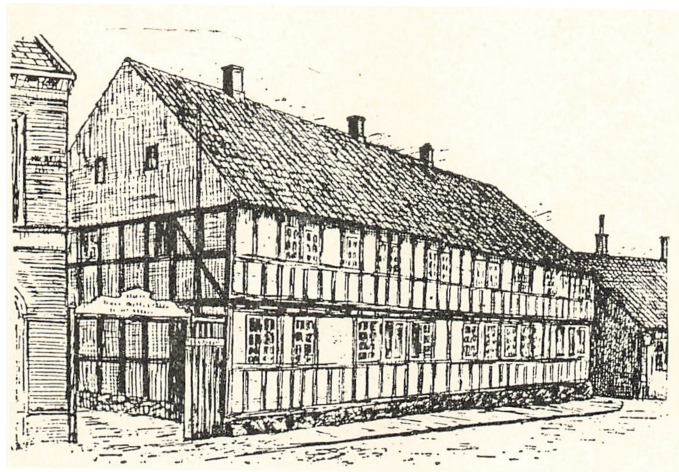
S.

Saldrup, Søren 203
 Saugmann, Terchel 253
 Schaarup, R. Rasmussen 229
 Schack, J. L., Toldkasserer 138
 Schottman, J., Murer 328
 Schifter, Else, gift med Orga-
 nist Remte 296
 Schjøtt, H., Organist 203
 Schjøtte, Jens Pedersen, Reb-
 slager 298
 Schmidt, Anders, Skipper 298
 —, J., Rektor 345 454
 *—, Martha 31 37 92
 *—, Søren, Købmand og Post-
 mester 31 196 439
 *Schou, A., Fotograf 121
 Schrøder, Ole Chr. 385 387
 Schubert, Fr. W., Feltskjær 335
 Schultz, Adam, Kleinsmed 233
 Schuemann, Jochum 312
 Schuster, R., Skrædder 247
 Secher, Chr., Konsul 107
 *—, Th., Købmand 99
 *Seelen, C. v., Skomager 452
 *—, E. F. v., Sadelmager 244
 388
 Seyer, Hans Jensen, Rebslager
 300 310 314 405
 Simonsen, Hans 320
 —, N., Byskriver 231
 —, Søren 309
 Skiffer, S. Pedersen 293 294
 —, Søren (1682) 382
 Skjerbæk, Postmester 103 105
 Skov, T., Købmand 60
 Skræder, Anders Christensen
 249 260
 —, Chr. Nielsen 250
 —, Niels Christensen, Raad-
 mand 167
 Slemming, J. Rasmussen 231
 Smed, Jens Rasmussen 344
 —, Niels Mortensen 420
 Smidt, Chr., Skipper 403
 *Steenberg, S. A., Distriktslæge
 365
 Steenstrup, J., Kapellan 70 113
 Stie, Ole Rasmussen 283
 —, Rasmus 283

GRENAA BYS HISTORIE

CARL SVENSTRUP

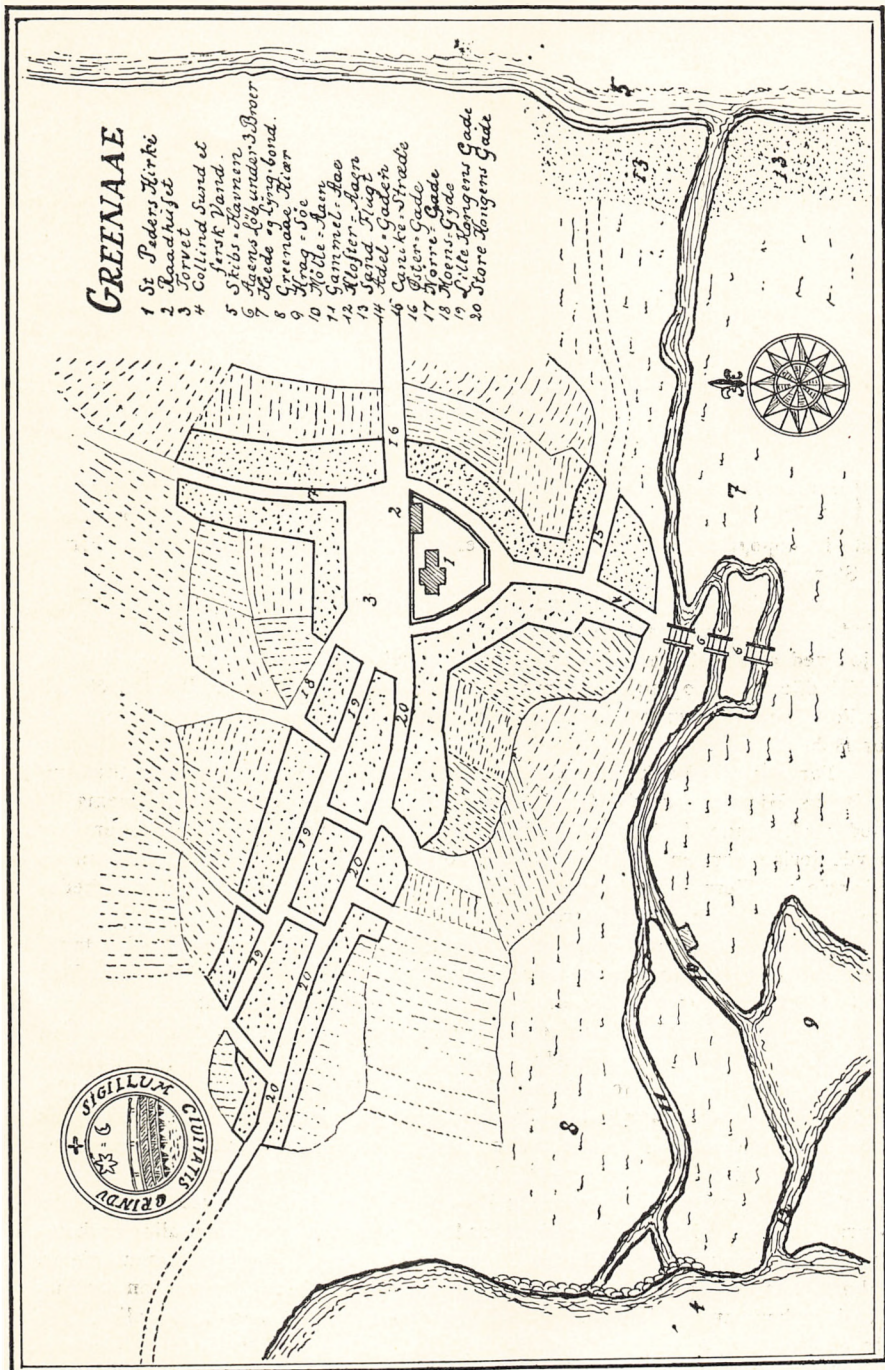
GRENAA BYS HISTORIE

BIND B

EN PERSONALHISTORISK-TOPOGRAFISK BESKRIVELSE
AF BYENS ÆLDRE EJENDOMME OG DERES
BEBOERE GENNEM TIDERNE

GRENAA
EGET FORLAG
1938

KORT OVER GRENAA BY 1767
 Kopi efter Kortet i
 PONTOPPIDANS DANSKE ATLAS 1768

FORORD

Hermed afsluttes det første Bind af Grenaa Bys Historie, som er udkommet hæftevis i Løbet af seks Aar (1933—38). Det indeholder en personal-historisk-topografisk Beskrivelse af Byens Ejendomme paa Søndergade, Torvet og Storegade.

Denne Maade at foretage en Købstadsbeskrivelse paa er et Forsøg, og jeg mindes ikke at have set den anvendt andetsteds. Imidlertid havde jeg i Forvejen ved at offentliggøre Beskrivelser af enkelte spredte Ejendommers Historie med indflettede Biografier af Ejerne gennem Tiderne erfarede, at Byens Beboere og Folk, som stammer herfra, med Interesse gav sig i Lag med denne Form for Bybeskrivelse.

For mit eget Vedkommende har mit gennem en Snes Aar drevne Studium af Byens Historie i særlig Grad formet sig som en systematisk Gennemgang med paafølgende Afskrift af Pantebøger, Tingbøger og Justitsprotokoller. Jeg havde derigennem en fuldstændig Fortegnelse over alle Byens ældre Ejendommers Historie og Ejerrække, forsynet med en hel Mængde oplysende Enkeltheder om Personer og Begivenheder.

Ved at vælge den foreliggende Form har jeg unægtelig fjernet mig stærkt fra den almindelig gængse og anerkendte Type paa Købstadsbeskrivelser. Men til Gengæld har jeg haft den store Fordel, at en Mængde Smaatræk og Enkeltheder af kulturhistorisk Værdi om Begivenheder og Personer, som det ellers var umuligt at finde et passende Samlingspunkt for, paa naturlig Maade har kunnet passes ind i en fortløbende Beskrivelse. Den har desuden givet Lejlighed til at fremføre mange biografiske Oplysninger om en stor Række af Byens mere fremtrædende og kendte Mennesker fra det sidste Par Aarhundreder og til at skildre det Liv, som levedes i de gamle Gaarde og Huse, som allerede nu for en stor Del er borte. Og Bogen vil formentlig derved tillige have Værdi som en personalhistorisk Haandbog, idet saa godt som alle forekommende Navne er opført alfabetisk i det bag i Bogen anbragte Personregister. Tilmed har det meget store Billedstof, som jeg i Løbet af næsten en Menneskealder har samlet, dels ved egne Fotograferinger, dels som Gave eller Laan fra en lang Række ældre Mennesker, derved faaet den rette Plads og Ramme. Og det kan jo ikke nægtes, at Billedstoffet spiller en uhyre Rolle og er af allerstørste Værdi med Hensyn til at levendegøre Billedet af den gamle By, som nu med stærke Skridt omformes eller forsvinder.

Hvad Rækkefølgen af Ejendommene angaar, saa har jeg i et og alt fulgt den Nummerorden, som er angivet i Byens ældste Brandtaksationsprotokol fra

1761, som findes paa Landsarkivet i Viborg. Der begyndes i Overensstemmelse med denne ved Søndergades sydlige Ende mod Øst (altsaa ved Maler Hartmanns tidligere Ejendom, den nuværende Museumsgaard) og fortsættes op til Hjørnet ved Østergade. Derefter springes atter til Søndergades sydlige Ende og fortsættes langs den venstre Husrække op til Torvet, til Hjørnet af Storegade. Derpaa tages Storegades sydlige Husrække helt ned til Anlægget og derefter den nordre Husrække fra Anlægget og op til Torvet, hvor der endes med det gamle Apotek (nuværende Købmand Vogels Ejendom), som altsaa afslutter dette Bind. Det er Meningen, hvis der kan skaffes Midler til det, og hvis Modtagelsen af nærværende Bind opfordrer dertil, at fortsætte med en lignende Gennemgang af de øvrige Gader, altsaa Lillegade, Østergade, Nørrgade og Smaagaderne, som formentlig vil udkræve knap saa stort et Sidetal.

Det vil dog ikke ske straks. Naar nærværende Bind er kaldt B, saa er det netop sket for at markere, at den egentlige Bybeskrivelse efter det fra andre Byer kendte og anerkendte Skema vil udkomme som Bind A. Dette Bind vil komme til at omfatte de ældste Efterretninger om Byen, dens Størrelse og Bebyggelse gennem Tiderne, Krigsbegivenheder og Brande, Retsvæsen, Embedsmænd, Kirkerne og kirkelige Forhold, Skolevæsen fra Latinskolens Dage og fremefter, Told og Accise, Apoteker og Lægevæsen, St. Jørgensgaard (Spedalske Hospitalet) og Møllerne, Aaen, Havnen, Kolindsund o. s. v. Dette Bind A vil altsaa blive paabegyndt i næste Hæfte.

Man kan maaske finde, at det er en noget bagvendt Udgivelsesmaade. Men da min Tid er optaget af saa meget andet Arbejde, og da jeg i noget højere Grad havde Stoffet til Bind B samlet end det til den almindelige Byhistorie, saa valgte jeg den angivne Maade for i det hele taget at kunne komme i Gang med Udgivelsen. Og naar Værket engang er færdigt, saa vil det jo være underordnet, i hvilken Rækkefølge Bindene er udkommet.

Kilderne til nærværende Bind har omtrent udelukkende været Tingbøger, Justitsprotokoller, Pantebøger, Kirkebøger, Brandtaksationsprotokoller og de ældre Aargange af de lokale Aviser. Dertil er kommet mundtlige Meddelelser fra en Mængde ældre Mennesker. I Slutningen af Bogen har jeg Side 477—81 under Kilder og Bevissteder gjort udførligt Rede for dette Forhold. Jeg beder derfor indtrængende Læserne gennemgaa det Par Sider, det drejer sig om, altsaa Side 477 o. flg. før Læsningen af Bogen paabegyndes.

Det vil bemærkes, at der ved Valg af Illustrationer er fulgt det Princip, at der i Almindelighed ikke bringes Portrætter af nulevende Personer. Ligeledes vil det ses, at nulevende kun omtales i yderste Korthed og kun med Nævnelse af de rent faktiske Kendsgerninger, der angaar Ejendommenes Historie. Enhver nærmere Biografi og Karakteristik er undgaaet. Aarsagen hertil vil formentlig være selvindlysende.

Og saa bringer jeg da en foreløbig Tak til alle, som har været mig behjælpelig med Arbejdet, det være sig ved mundtlige eller skriftlige Meddelelser, Gave eller Udlaan af Fotografier, Oplysninger af enhver Art eller Hjælp til Bogens Udgivelse.

G r e n a a, 23. Oktober 1938.

Carl Svenstrup.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Søndergade. Oversigt	1
NB. Brandforsikringsnummeret fra 1761 er anført forrest og sat med fede Typer.	
1. Søndergade Nr. 9 og 11. „Farvergaarden“, nu Djurslands Museum	3
2. Nr. 5 og 7. Den gamle Apotekergaard, nu Enkefru Lyngbye og Fabr. Jakobsen	20
Nr. 3 Jfr. Schmidts Tømmerplads, senere Sadelmager Greve, nu Blikkenslager Harald Sørensen	41
3. Nr. 1. Broch'ernes Gaard. Senere Købmand Hermansen, nu Kbmd. Skov	42
4. Torvet Nr. 15, 17 og 19. Urmager Vester, Gæstgiver P. Andersen og „Walhalla“	61
5. Nr. 11 og 13. Andelsbanken og Hotel Skandinavien	69
6. Nr. 9. Forhen Ras. Jacobsen og Ole Mikkelsen, nu Glarmester Petersen	75
7. Søndergade Nr. 6 og 8. Konsul Momme, nu Konsul Chr. Secher og Købmand Otto Secher	80
8. Nr. 4. Sadelmager O. Lindstrøm	108
10. Nr. 2. Hotel Dagmar	109
Torvet Nr. 8. Tidl. Købmand Lindberg, nu Kbmd. J. Mors	120
11. Nr. 6. Byens gamle „Præsteresidentz“. Senere Jernstøbergaarden, nu Kbmd. Alb. Thomsen	123
Kortskitse over Torvet og Søndergade ca. 1750	128
Stamtavle over Provst Ove Brochs Efterkommere ...	129
Nr. 4. Vilh. Hansens Boghandel	144
12. Erik Hattemagers Hus paa Kirkegaarden, som senere indlemmedes i denne. Nu en Del af Torvet	145
Storegade. Almindelig Oversigt	148
13. Storegades søndre Side Nr. 1. Edv. Hansens Gaard, nu Kbmd. E. Holch	150
14. Nr. 3 og 5. Hennings Gaard, nu henholdsvis Gartner Rasmussen og Grenaa Handels- og Landbrugsbank	167
15. Nr. 7. Pastor Bloch og Pastor Dantzer, nu Frøknerne Bilde	182
A a g a d e. Oversigt	189

16.	Storegade Nr. 9. Holstvig's Gaard, nu Afholdshotellet ..	190
17.	Nr. 11. Manufakturhdl. Johs. Jørgensen, nu bl. a. Bio- grafteater	200
18.	Nr. 13. G. Søchting, nu Købmand S. H. Bager.....	207
19.	Nr. 15. Drejer Jørgensen, nu Grosserer Kjølhede.....	212
	Stamtavle over Bangslægten.....	213
20.	Nr. 17. Thomsens Materialhandel, nu Blikkenslager Stoff- regen	216
—	Nr. 19. L. L. Lerche, nu „Messen“s østre Halvdel....	216
21.	Nr. 21. Farver Quist, nu „Messen“s vestre Halvdel	220
22.	Nr. 23. Gas- og Vandmester Lindgreen	225
	Vestergade. Oversigt	225
23.	Nr. 1. Murer Paulli og Snedker Martinussen	229
	Nr. 3. Fru G. Hansen	230
	Posthaven.....	231
24.	Storegade Nr. 25, 27 og 29. Farver Graff, nu Smed Hartvigsen.....	231
	Kortskitse over Storegades midterste og vestligste Del	242
25.	Nr. 31 og 33. Maler Larsen og Fru Andreasen	245
26.	Nr. 35 og 37. Farver Hansens Enke I, nu Fru Buch og Tømrer P. Jensen.....	249
27.	Nr. 39. Farver Hansens Enke II, nu Frk. I. M. Holch .	253
28.	Nr. 41. Smed Hougaard	255
	Nr. 43. Gl. Gæstgivergaards Have, nu Maltgører K. Petersen.....	259
29.	Nr. 45 og 47. Kordegn Johannsen, nu bl. a. Sagfører Press	263
30.	Nr. 49. Elektriker M. Chommerou	271
31.	Nr. 51. Brænderiets Bærmestald, nu Skorstenfejer Sørensen	275
32.	Nr. 53. Kandelsdorff, nu Købmand P. Andersen	279
33.	Nr. 55. Organist Møller, nu Gotfred Jensen	283
34.	Nr. 59. Jens Kyradsler, nu Musikdirektør Møller	285
—	Nr. 61. Jørgen Glarmester, nu Frk. Petrine Nielsen....	285
35.	Nr. 63. R. Pallesen, nu Avlsbruger Friis	289
36.	Nr. 65. Vognmand J. Olesen	290
37.	Nr. 67. Erik Henning, nu A. Tolboe.....	294
38.	Nr. 69. Jfr. Munck, nu Th. Rasmussen.....	295
39.—40.	Nr. 71 og 73. J. Meiniche, nu henholdsvis Frk. Nicolaisen og Fru Lunø	298
41.	Nr. 75. C. Lindwald, nu Frk. Boysen	306
42.	Nr. 77. P. Grund, nu Aug. Jensen	307
	Storegades nordre Husrække.	
43.	Nr. 62. Del af det tidligere Bryggeri	309
	Nederstræde.....	310

Oversigt over Nr. 60—46, d. v. s. Arealet mellem Nederstræde og Mellemstræde	313
44. Nr. 60. Branddirektør Christensen, nu Lærer Hajsland.	314
— Nr. 58. Enkefru Johnsen	316
— Nr. 56. Chr. Therkildsen	316
45. Nr. 54. „To-Etagen“, nu J. Clausen	317
— Nr. 52, 50 og 48. Carl Jacobsen m. fl.	319
46. Nr. 46 a. Trampenbergs Have, nu Købmand F. Nørgaard	320
47. Nr. 46. Hjørnet af Mellemstræde, nu P. Sørensen	321
Mellemstræde	324
48. Storegade Nr. 44. A. Tolboe	326
49. Nr. 42. Brænderiets Butik, nu Købmand J. Sørensen ..	330
— Nr. 40. Direktør O. Hammer	335
50. Nr. 38. Slægten Kruses ældste Hjem. Nu „Familiegaard- den“, Ejer V. Larsen	336
51. Nr. 36. „Gl. Gæstgivergaard“, nu Enkefru Jensen	344
— Nr. 34. „Gl. Gæstgivergaard“s Sal, nu Præstegaard	364
52. Nr. 32. Vognmand Th. Nielsen, nu Fru Nielsen	373
53a Nr. 30. Skrædder A. J. Lyngbye, nu Karetmager Sørensen	376
Overstræde. Oversigt	379
73. Nr. 2. Politibetjent Andersen, nu Landstingsmand Josiassen	382
53b Storegade Nr. 28. Malermester Wessing	384
54. Nr. 26. Halds Garveri, nu Fru Kurvemager Thomsen ..	387
55. Nr. 24. C. F. Ostermann, nu Fru Viktualiehdl. Sørensen	389
56. Nr. 22. Buntmager Bradsted, nu Tømrer Jensen	393
— Nr. 20. Bogbinder Fuchs, nu Ølhandler P. Toubro	401
57. Nr. 18. Købmand N. Nielsen, nu Frk. E. Nielsen og Snedker A. M. Sørensen	402
Kortskitse over Storegades østligste Del	417
58. Nr. 14. Skrædder J. H. Jensen, nu Snedker A. M. Sørensen	420
59. Nr. 12, 10 og 8. Prokurator L. J. Lunøe, nu henholdsvis Fru Isenkræmmer Poulsen, Fru Dahlin og Snedker L. Olsen	422
60. Nr. 6. Prokurator Hanson, nu „Sparekassen“	435
61. Nr. 4. Skomager Carl v. Seelen, nu Kbmd. Ove Vogel.	447
62. Nr. 2. Det gamle Apotek, nu Købmand Ove Vogel	453
Trykfejl, Rettelser og Tilføjelser	474
Kilder, Bevissteder og Henvisninger	477
Sted- og Emneregister	484
Personregister	490
Tilføjelse til Trykfejlfortegnelsen	500

Stie, Terchel 283 376
 Stiesen, Anders 155 221 238
 Stiesen, Niels 339
 Stinck, Rasmus 308
 Stoffregen, A., Blikkenslager
 219
 —, N., Blikkenslager 419
 Storm, Fr., Byens første Orga-
 nist 127
 —, J. J., Kaptajn og Købmand
 355
 *Strandgaard, L., Toldforvalter
 121
 Struch, J., Farver 9
 Strube, Apoteker 24
 Svantemann, Chr., Bager 373
 Svarre, S., Snedker 373 387
 Svendsen, P., Bager 74
 —, S. Ask, Opsynsmand 271
 Svensk, Anders, Fiskehdl. 289
 Syvested, Peder 296
 Søchting, G., Købmand 212
 Sørensen, A., Havnefoged 104
 —, A., Skorstensfejer 277
 —, A. M., Snedker 419 422
 —, Cathinka 282
 —, Frederikke 303
 —, I. P., Victualiehdl. 393
 —, J. P., Murer 252 255
 —, Jens, Købmand 270 334
 —, Jens, Murer 282
 —, Kield 151
 —, Mads, Smedebonde 247
 —, Margrethe, Lærerinde 253
 —, Morten 373
 —, P. 324
 *—, P., Maler 277
 —, P. A., Sadelmager 109
 —, S., Bødker 71
 —, S., Karetmager 379
 —, Terchel 294 295
 —, Th., Rebslager 102
 —, Tømrer 65

T.

Telleqvist, C. v., Generalmajor
 138
 Temsen, P., Toldkontrollør 447
 Terchidsen, Erich 373
 Thalund, N. C., Hotelejer 120

Therkildsen, Chr., 317
 —, Th. 309
 Thomesen, Peder i Aastrup 290
 —, Søren, Tømmermand 296
 313 320
 Thomsen, Alb., Købmand 144
 —, A., Kurvemager 388
 —, Ejnar, Professor 371
 —, Hans 375
 —, Johan, Farver 9
 —, Martin, Skomager 285
 —, P., Smed 289
 —, Th., cand. pharm. 219
 Thorup, P., Købmand 123
 Thurah, H., Indrulleringschef
 460
 Thygesen, N. O., Hotelejer 73
 *Thykie, Anders, Købmd. 212
 *—, Fr., Tømmerhandler 162
 *—, Otto, Købmand 59
 Thylstrup, J. C., Skomager 71
 Tikløb, Chr., Kapellan 204 421
 Tolboe, Adolf 294
 —, P., Bager 329
 —, P. C., Drejer 241
 —, P. F., Drejer 244
 Tolstrup, Carl, Præst i Roskilde
 176
 —, P., Kancelliraad 50 175 195
 —, Rasmus 291
 Torbiørnsen, T., Byskriver 174
 185
 *Toubro, P., Ølhandler 402
 Trane, M., Kobbersmed 194
 Trolle, Hille, Katholm 183
 Tønder, Hans Jacobsen 151
 Tønnesen, R., Skipper 61
 Tørslef, Anna Margrethe 266
 —, Peder, Skrædder 296

U.

Udengaard, J., Træhandler 375
 Udenkier, Johan 275
 —, Maren 6
 Udsen, Jens P., Feldbereder
 239
 —, J. S., Maler, senere Detail-
 list 278 285 316
 —, Rasmus, Skipper 252
 —, Rasmus, Bredstrup 405

V.—W.

- Veggerslev, Søren P. 327
 Velou, J., Borgmester 220
 Vester, C., Urmager 64
 Viale, Fr., Sagfører 270 316
 Vogel, Ove, Købmand 452 472
 *—, Chr., Købmand 19, 471
 Warde, Niels, Skipper 389
 Webel, C. G., Kirurg 204
 v. Weinigel, Magdalene, gift m.
 Byfoged Behr 460
 *—, Oberstløjtnantinde 456
 —, P., Major 459
 —, Sofie Margrethe 459
 Wellerup, Distriktslæge 63
 Wendt, Murer 35
 Wessing, Aage, Maler 386
 —, Chr., Maler 386
 —, H. C., Maler 385
 —, Th., Bager 205
 West, H., Sagfører 188 419 433
- Wiborg, Hans 229
 Wigelsen, Søløjtnant 261 267
 Wineke, G. M., Sognepræst 124
 *Winding, J. N., Købmand og
 Hotelejer 54 57 116 141 356
 —, O. P. F., Købmand 57
 Winther, Jens Poulin, Købmd.
 156 320 338
 —, Jørgen, Skipper 26
 —, Jørgen, Toldbetjent 184
 —, Paul, Sognepræst 110 127
 Witmar, J. G., Chirurgus 338
 *Wolff, Chr., Skorstensfejer
 277
 Wolther, Fabrikant 278
 Wulff, Augusta 390
 —, Hans, Kirurg 397 389

Ø.

- Ørum, Jørgen Pedersen 389

Tilføjelse til Trykfejlfortegnelsen.

I sidste Ark er fig. Trykfejl:

Side 471 4. L. f. o. Olivia, læses: Olavia — Side 472 9. L. f. n. Olivia, læses: Olavia — Side 476 9. L. f. o. fortindet, læses: fortinnet — Side 477 14. L. f. n. Kilder en især, læses: Kilder er især — Side 478 18. L. f. n. Hjemmel, for hvad, læses: Hjemmel for, hvad.

459 Gravskriftens første 6 Linier og da især Linie 3 og 4 synes ganske meningsløse. Men Pladen er særdeles vel bevaret, og det er ikke muligt at tage fejl af Ordene. Det er ligeledes uomstødeligt, at Navnet Margrethe fejlagtigt er stavet Magrethe.

Med dette Hæfte afsluttes 1 Bind af Grenaa Bys Historie. I næste Hæfte, som udkommer i Oktober 1939, vil den almindelige Byhistorie blive paa-begyndt. Den vil formentlig kunne afsluttes i 3, højst 4 Hæfter. Se nærmere herom i Forordet, som findes indsat allersidst i dette Hæfte.

Af Hensyn til, at nærværende Hæfte er paa 128 Sider imod de foregaaende, der har været paa 80 Sider, har det været nødvendigt at forhøje dette Hæftes Pris til 3,25 Kr. som en delvis Dækning af de derved stærkt forøgede Trykkeudgifter. De følgende Hæfter vil som sædvanlig kun koste 2,25 Kr. pr. Stk.